

Kommunikation i brancheforeninger og konkurrence-reglerne

Vejledning

November 2025

KONKURRENCE- OG FORBRUGERSTYRELSEN

Kommunikation i brancheforeninger og konkurrencereglerne

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen

Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby
Tlf.: +45 41 71 50 00
E-mail: kfst@kfst.dk

Online ISBN 978-87-7029-869-8

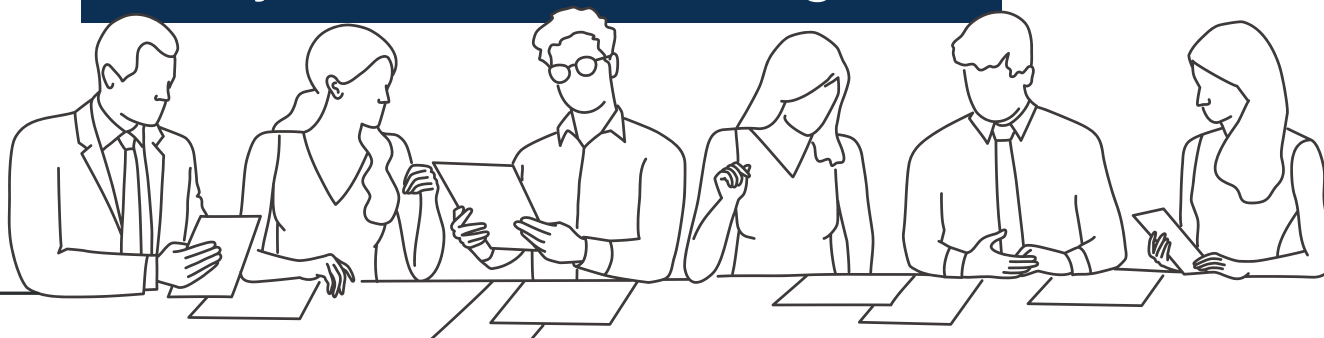
Vejledningen er udarbejdet af
Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen.

November 2025

PAS GODT PÅ MEDLEMMERNE

- Sæt jer ind i konkurrencereglerne

Når I kommunikerer om:

Priser

Produktion

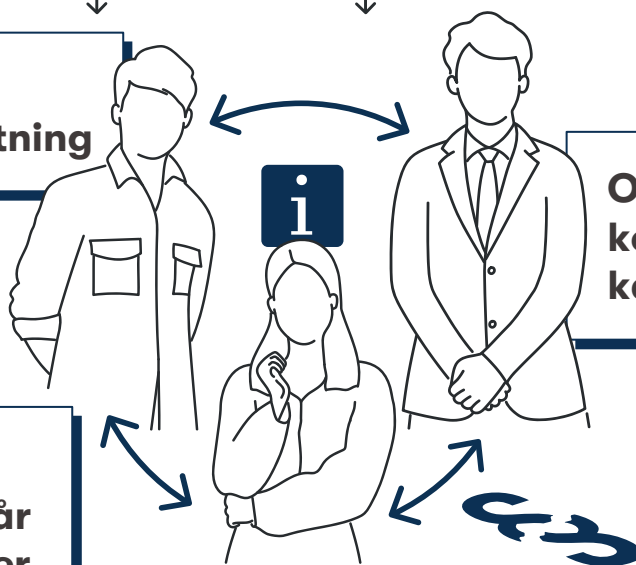
Salg

Omkostninger

Risikerer I ulovlig
koordinering eller ensretning

Vær derfor særligt
opmærksomme, når
I arbejder med, eller
deltager i:

Overtrædelse af
konkurrenceloven
kan medføre straf

Anbefalinger/
vejledninger

Kalkulations-
værktøjer

Prognoser

Medlems-
oplysninger

Pris-
portaler

Standardvilkår/
standards

Møder

S. 24

S. 38

S. 42

S. 45

S. 62

S. 66

S. 77

Indhold

Kapitel 1	6
Indledning.....	6
Kapitel 2	8
Kommunikation og konkurrencereglerne	8
2.1 Hvorfor bruge tid på konkurrencereglerne?	9
2.2 Hvad siger konkurrencereglerne?	11
2.3 Hvad er problemet?	14
2.4 Hvad konkurrenceparametre og kommercielt følsomme oplysninger?.....	15
2.5 Hvilken betydning har strukturen på markedet?	18
2.6 Har det betydning, hvem der indsamler og udsender information?	19
2.7 Hvilken betydning har offentlig regulering og opfordringer fra myndigheder?....	20
2.8 Hvilken betydning har bæredygtighed?	22
Kapitel 3	24
Anbefalinger, vejledninger og andre udmeldinger	24
3.1 Indledning.....	24
3.2 Priser.....	25
3.3 Produktion og salg	30
3.4 Omkostninger.....	32
3.5 Lovgivning og kommunikation med offentlige myndigheder	34
3.6 Løn- og arbejdsforhold	36
Kapitel 4	38
Kalkulationsværktøjer	38
4.1 Indledning.....	38
4.2 Kalkulationsværktøjer med forhåndsudfyldte poster	38
4.3 Kalkulationsværktøjer uden forhåndsudfyldte poster	41
Kapitel 5	42
Prognoser	42
5.1 Indledning.....	42
5.2 Prisudvikling	43
5.3 Omkostningsudvikling	43
Kapitel 6	45
Medlemsoplysninger og statistikker	45
6.1 Indledning.....	45
6.2 Generelle kriterier	46
6.3 Priser.....	53
6.4 Produktion og salg	56
6.5 Omkostninger.....	58

Kapitel 7	63
Prisportaler	63
7.1 Indledning.....	63
7.2 Brancheforeninger og prisportaler.....	63
Kapitel 8	65
Standardvilkår og branchefastsatte standarder	65
8.1 Standardvilkår	65
8.2 Branchefastsatte standarder.....	69
Kapitel 9	76
Møder i udvalg, arbejdsgrupper, sektorer m.v.	76
Kapitel 10	79
Kontakt Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen	79
Afgørelsesregister	80

Kapitel 1

Indledning

En effektiv konkurrence medfører betydelige gevinster for samfundet som helhed og den enkelte forbruger. Effektiv konkurrence medfører øget innovation og produktivitet. Når konkurrencen er effektiv, vil forbrugerne samtidig opleve lavere priser, højere kvalitet og at de har flere produkter at vælge imellem.

Brancheforeninger varetager mange forskellige funktioner for medlemmerne. De er med til at understøtte, at medlemmerne har et godt grundlag for at drive virksomhed. Brancheforeninger har dermed en vigtig funktion – både for medlemmerne og fra et samfundsmæssigt perspektiv.

En væsentlig funktion for brancheforeningerne er at kommunikere med deres medlemmer om brancherelevante forhold. Det kan fx være om ny lovgivning, branchestatistikker, anbefalinger, standardkontrakter og generel erfaringsudveksling.

God kommunikation fra brancheforeningerne bidrager til en effektiv konkurrence. Kommunikation om branchens forhold, herunder "bedste praksis", kan fx forbedre medlemmernes effektivitet, ligesom det kan være til gavn for forbrugerne, da det bl.a. kan gøre markedet mere overskueligt og give forbrugerne bedre valgmuligheder.

Brancheforeninger repræsenterer uafhængige virksomheder, der oftest er konkurrenter. Visse former for kommunikation fra brancheforeninger kan derfor være skadelige for konkurrencen. Hvis en brancheforenings kommunikation med medlemmerne vedrører konkurrenceparametre, kan det således medføre ensretning eller koordinering af medlemmernes adfærd, som kan være til skade for konkurrencen og i sidste ende forbrugerne. Dette kan udgøre en overtrædelse af konkurrencereglerne.

Det er derfor vigtigt, at brancheforeningerne har kendskab til konkurrencereglerne og er opmærksomme på, at det klare udgangspunkt er, at man som brancheforening skal undlade kommunikation om konkurrenceparametre, som kan have betydning for virksomheders adfærd i markedet. Dette omfatter som et oplagt eksempel, hvis der i regi af en brancheforening udveksles oplysninger om fremtidige priser eller prisstrategier, men det omfatter også andre former for kommunikation.

Denne vejledning henvender sig til brancheforeninger og deres medlemmer. Vejledningen kan dog også være relevant og nyttig for andre aktører, fx andre sammenslutninger af virksomheder, virksomheder og juridiske rådgivere.

Formålet med vejledningen er at udbrede brancheforeningers og deres medlemmers kendskab til konkurrencereglerne, herunder særligt hvilke muligheder og begrænsninger konkurrencereglerne giver anledning til i forhold til brancheforeningers kommunikation.

Vejledningen beskriver både envejskommunikation fra brancheforeninger samt udveksling af oplysninger om, med eller mellem de enkelte medlemmer af en brancheforening.¹

Med udgangspunkt i relevant retspraksis og Kommissionens horisontale retningslinjer² har vejledningen primært fokus på de former for kommunikation, som det er relevant for flertallet af brancheforeninger og deres medlemmer at have kendskab til.³

Vejledningen indeholder ikke en udtømmende og detaljeret beskrivelse af, hvornår brancheforeningers kommunikation er lovlig eller ulovlig. Det vil kræve en konkret vurdering af en række forhold.

Det er brancheforeningernes og medlemmernes eget ansvar at overholde konkurrencereglerne. Opstår der tvivl om, hvorvidt et påtænkt tiltag er lovlig eller ej, anbefales det, at man søger juridisk rådgivning, inden at tiltaget iværksættes. Det er også muligt at kontakte Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen og få mere generel vejledning, jf. også kapitel 10.

¹ Denne vejledning er en opdatering af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledning, *Informationsaktiviteter i brancheforeninger* (2014), og erstatter dermed denne.

² Kommissionens retningslinjer af 21. juli 2023 for anvendelsen af artikel 101 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde på horisontale samarbejdsaftaler (2023/C 259/01) ("Kommissionens horisontale retningslinjer").

³ Vejledningen indeholder ikke en systematisk gennemgang af al tilgængelig praksis, ligesom det ikke er alle eksempler i vejledningen, som vedrører brancheforeninger. Eksemplerne i vejledningen er først og fremmest valgt, fordi de er illustrative.

Kapitel 2

Kommunikation og konkurrencereglerne

Kapitlet giver en generel introduktion til de konkurrenceretlige regler og definitioner, der har betydning for den konkurrenceretlige vurdering af brancheforeningers kommunikation.

Definition: **Brancheforeningers kommunikation**

Brancheforeningers kommunikation omfatter i denne vejledning alle former for, udmeldinger og udsendelse af information fra en brancheforening eller på vegne af en brancheforening, uanset om denne information er direkte rettet mod medlemmerne af brancheforeningen eller offentligheden generelt. Det omfatter også den indsamling og bearbejdning, der ligger forud for, at en brancheforening – eller en tredjemand på vegne af en brancheforening – udmelder eller udsender information.

Brancheforeningers kommunikation dækker både typisk *envejskommunikation* fra brancheforeningen til dens medlemmer eller andre (fx anbefalinger, orienteringsskrivelser, vejledninger, vedtægter, etiske regler, nyhedsbreve, pressemeddelelser, årsrapporter m.v.) samt *udveksling af oplysninger* om, med eller mellem de enkelte medlemmer gennem brancheforeningen (fx statistikker, prisportaler e.l.).

Kommunikationen kan både være *formel* og mere *uformel* samt *mundtlig* og *skriftlig*. Kommunikation omfatter derfor også mundtlige udmeldinger i fx erfa-grupper og på andre møder i brancheforenings regi, samt medlemmernes indbyrdes udveksling af oplysninger i tilknytning til sådanne møder, herunder også i møder med fx offentlige myndigheder.

Figur 2.1 Eksempler på lovlig og ulovlig kommunikation

	Lovligt	Ulovligt
Priser	Udmeldinger om og udveksling af oplysninger om historiske priser ⁴	Udmeldinger om og udveksling af oplysninger om aktuelle eller fremtidige priser, rabatter, prisforhø-jelser m.v.
Produktion og salg	Anbefalinger om nye eller mere effektive Produktionsmetoder	Anbefalinger, der er egnet til at begrænse medlemmers produktion, produktudvikling eller salg samt udveksling af oplysninger, der er egnet til at afsløre medlemmers aktuelle eller fremtidige produktion eller salg
Omkostninger	Generel og neutral information om omkostningsudvikling, som ligger uden for brancheforeningens råderum	Anbefalinger om at overvælde konkrete omkostninger på kunder samt udveksling af oplysninger, der er egnet til at afsløre medlemmers individuelle omkostninger
Forretningsbetingelser	Generelle standardvilkår, der ikke påvirker konkurrenceparametre (uden talangivelse, fx "xx dage" eller "xx kr.")	Standardvilkår, der direkte eller indirekte påvirker medlemmernes prisfastsættelse eller andre væsentlige konkurrenceparametre
Lovgivning	Neutral information og vejledning om ny lovgivning	Anbefalinger eller opfordringer vedrørende specifikke valg der kan foretages i henhold til lovgivningen, og som dermed kan føre til ensretning af medlemmernes adfærd i forhold til væsentlige konkurrenceparametre
Bæredygtighed	Anbefaling om, at medlemmer generelt holder en høj standard i forhold til bæredygtighed	Anbefalinger, der modvirker produktdifferentiering, innovation, teknisk udvikling m.v.
Faglig viden	Neutral information og vejledning om ny faglig viden	Anbefalinger, der er egnet til at hindre innovation og produktudvikling

2.1 Hvorfor bruge tid på konkurrencereglerne?

Overtrædelse af konkurrencereglerne kan resultere i bøder til brancheforeningen og de medlemmer af brancheforeningen, der har deltaget i overtrædelsen.

Eksempel: Bøde til både brancheforening og medlem

En hollandsk sammenslutning for lagerførende grossister (FEG) og sammenslutningens største medlem (TU) havde begrænset medlemmernes frihed til selv at fastsætte deres salgspriser. Dette skete på baggrund af en bindende vedtagelse om faste priser, distribution af vejledende lister til medlemmerne med brutto- og nettopriser samt ved, at FEG havde fungeret som medlemmernes forum for drøftelser af priser og rabatter. Kommissionen fandt, at dette var i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende

⁴ Se for definitionen heraf afsnittet om historiske priser i kapitel 6.3.

aftaler og dermed ulovligt. Kommissionen pålagde både sammenslutningen (FEG) og medlemmet (TU) en bøde for overtrædelsen.⁵

Endvidere hæfter medlemmer af en brancheforening under visse betingelser for en bøde pålagt brancheforeningen for overtrædelse af konkurrencereglerne, hvis brancheforeningen ikke er solvent og derfor ikke er i stand til at betale bøden.⁶

Det er brancheforeningens og medlemmernes eget ansvar at overholde konkurrencereglerne. Hvis en ansat i en brancheforening fx handler i strid med konkurrencereglerne, er brancheforeningen ansvarlig for overtrædelsen, også selvom overtrædelsen er sket, uden at ledelsen i brancheforeningen har haft kendskab hertil. Det samme gælder for medlemmerne, hvis deres ansatte handler i strid med konkurrencereglerne.⁷

Ledende medarbejdere (fx bestyrelsesformanden eller direktøren) i en brancheforening eller en medlemsvirksomhed kan blive straffet med personlige bøder, hvis den pågældende ledende medarbejder har deltaget i en overtrædelse af konkurrencereglerne. I særlige tilfælde kan ansatte i mere underordnede stillinger også pålægges personlige bøder.

Der findes flere eksempler fra praksis, hvor både brancheforeningen og brancheforeningens formand eller direktør har fået bøder for at have overtrådt konkurrencereglerne.⁸

Hvis et kartel er indgået forsætligt og er af grov beskaffenhed, kan den, der har indgået eller medvirket hertil (fx en bestyrelsesformand eller direktør i en brancheforening eller en medlemsvirksomhed), idømmes fængsel i op til et år og seks måneder. Under særligt skærpende omstændigheder kan straffen stige til fængsel i op til seks år.⁹

Definition: **Kartel**

Ved et kartel forstås en aftale, samordnet praksis eller vedtagelse mellem virksomheder i samme omsætningsled om:

- 1) priser, avancer e.l. for salget eller videresalget af varer eller tjenesteydelser,
- 2) begrænsninger af produktion eller salg,
- 3) opdeling af markeder eller kunder eller
- 4) koordinering af bud¹⁰

Den 4. marts 2021 trådte en række ændringer af konkurrenceloven i kraft, som bl.a. betød, at bøder til virksomheder, herunder brancheforeninger, for overtrædelser af konkurrencereglerne ikke længere pålægges i det strafferetlige system men under en civil retssag. Sager mod

⁵ Jf. Kommissionens beslutning af 26. oktober 1999 i sag IV/33.884, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied og Technische Unie (FEG og TU)*, opretholdt af Retten og senere af Domstolen, jf. Domstolens dom af 21. september 2006 i sagerne C-105/04, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied mod Kommissionen*, og C-113/04, *Technische Unie mod Kommissionen*.

⁶ Jf. konkurrencelovens § 23 a, stk. 2-4.

⁷ Jf. Domstolens dom af 21. juli 2016 i sag C-542/14, *VM Remonts m.fl.*, præmis 24.

⁸ Jf. fx Retten i Horsens dom af 4. oktober 2007 i sag SS 785/2007, *Danske Kroer & Hoteller*, Højesterets dom af 30. august 2010 i sag 319/2009, *Dansk Juletræsdyrkerforening* (U.2010.2980H), Højesterets dom af 30. august 2010 i sag 320/2009, *Danske Busvognmænd* (U.2010.2986/1H), Retten i Koldings dom af 6. september 2011 i sag 1-4944/2010, *Dansk Kartoffelproducentforening* og Danske Selvstændige Ejendomsmæglernes og en ledende medarbejders vedtagelse af bødeforelæg af 2. februar 2016 i sag SØK-91250-00002-12

⁹ Jf. Konkurrencelovens § 23, stk. 4, og straffelovens § 299 c.

¹⁰ Jf. konkurrencelovens § 23, stk. 4.

fysiske personer for overtrædelse af konkurrencereglerne (fx en bestyrelsesformand eller direktør i en branche forening eller en medlemsvirksomhed) behandles fortsat efter de straffeprocessuelle regler.

Boks 2.1 Udmåling af civile bøder for overtrædelse af konkurrencereglerne¹¹

Ved udmålingen af en civil bøde for overtrædelse af konkurrencereglerne, skal der, tages hensyn til:

- » Overtrædelsens grovhed
- » Overtrædelsens varighed
- » Den samlede globale koncernomsætning
- » Skærpende omstændigheder
- » Formildende omstændigheder¹²

Bøden kan maksimalt udgøre ti pct. af den samlede globale (koncern)omsætning.¹³

Hvis overtrædelsen af konkurrencereglerne er begået af en branche forening og vedrører medlemmernes aktiviteter, kan bøden maksimalt udgøre ti pct. af summen af den samlede globale (koncern)omsætning for hvert af de medlemmer, der er aktive på det marked, der er berørt af branche foreningens overtrædelse.¹⁴

Det enkelte medlems økonomiske ansvar i forbindelse med betaling af bøden for branche foreningens overtrædelse af konkurrencereglerne vil ikke kunne overstige ti pct. af det pågældende medlems samlede globale (koncern)omsætning.¹⁵

2.2 Hvad siger konkurrencereglerne?

Konkurrencelovens § 6 indeholder et forbud mod konkurrencebegrænsende aftaler, jf. boks 2.2 nedenfor. Forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler i konkurrencelovens § 6 svarer til forbuddet i Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde (TEUF) artikel 101, stk. 1¹⁶, som i Danmark håndhæves af de danske konkurrencemyndigheder.

¹¹ Udmåling af civile bøder for overtrædelse af konkurrencereglerne sker efter reglerne i konkurrencelovens § 23 b samt forarbejderne til lov nr. 638 af 11. juni 2024, som indeholder retningslinjer for bødeudmålingen (bødeudmålingsprincipper), jf., Folketingstidende 2023-24, tillæg A, L 121 som fremsat, side 36-38. Den 1. juli 2024 trådte en ændring af konkurrenceloven i kraft, som bl.a. medførte en ændring af bødeudmålingsprincipperne, som skal sikre, at den konkrete overtrædelses (potentielle) økonomiske skadevirkninger og den enkelte virksomheds konkrete involvering i højere grad afspejles i bøder for overtrædelse af konkurrencereglerne. Overtrædelser af konkurrencereglerne, der er ophørt før den 1. juli 2024 skal som udgangspunkt udmåles efter de bødeudmålings-principper, som var gældende indtil de nye bødeudmålingsprincipper fra 2024 ("2024-bødeudmålings-principperne") trådte i kraft. Forud herfor fulgte bødeudmålingsprincipperne af forarbejderne til lov nr. 207 af 15. februar 2021, Folketingstidende 2020-21, tillæg A, L 116 som fremsat, side 49-50 ("2021-bødeudmålingsprincipperne"). Dog skal en civil bøde for overtrædelse af konkurrencereglerne, der er ophørt før den 1. juli 2024, udmåles efter 2024-bødeudmålingsprincipperne, hvis 2024-bødeudmålingsprincipperne fører til en lavere bøde end 2021-bødeudmålingsprincipperne, jf. artikel 49, stk. 1, 3. punkt, i den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (2016/C 02/02) ("EU chartret").

¹² Jf. konkurrencelovens § 23 b, stk. 1-3 og forarbejderne til lov nr. 638 af 11. juni 2024, Folketingstidende 2023-24, tillæg A, L 121 som fremsat, side 36-37.

¹³ Jf. konkurrencelovens § 23 b, stk. 4.

¹⁴ Jf. konkurrencelovens § 23 b, stk. 5.

¹⁵ Jf. konkurrencelovens § 23 b, stk. 5.

¹⁶ TEUF artikel 101, stk. 1, finder anvendelse, når en aftale m.v. kan påvirke handlen mellem medlemsstater mærkbart (det vil sige, når der er samhandelspåvirkning). Kommissionens meddelelse af 27. april 2004 om retningslinjer vedrørende begrebet påvirkning af handelen i traktatens artikel 81 og 82 (2004/C 101/07) beskriver, hvornår der foreligger samhandelspåvirkning.

Boks 2.2
Konkurrencelovens § 6

Stk. 1. "Det er forbudt for virksomheder m.v. at indgå aftaler, der direkte eller indirekte har til formål eller til følge at begrænse konkurrencen."

"Stk. 3. Stk. 1 gælder også for vedtagelser inden for en sammenslutning af virksomheder og samordnet praksis mellem virksomheder."

Konkurrencelovens § 6 fortolkes i lyset af praksis fra EU-Domstolen ("Domstolen") og administrativ praksis fra EU-Kommissionen ("Kommissionen"). Selv om der i denne vejledning primært henvises til konkurrencelovens § 6 ved beskrivelsen af rækkevidden af forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler, så gælder det anførte også for rækkevidden af det tilsvarende forbud i TEUF artikel 101, stk. 1.

Forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler gælder både for aftaler, samordnet praksis og vedtagelser inden for en sammenslutning af virksomheder. En sammenslutning af virksomheder omfatter enhver form for organiseret samarbejde mellem virksomheder, herunder brancheforeninger.¹⁷ Brancheforeningers kommunikation anses efter fast praksis som vedtagelser inden for en sammenslutning af virksomheder, jf. konkurrencelovens § 6, stk. 3.¹⁸ En brancheforenings kommunikation vil derfor være ulovlig efter konkurrencelovens § 6, hvis kommunikationen har *til formål* eller *til følge* at begrænse konkurrencen. Det er ikke en betingelse, at kommunikationen er knyttet til en anden overtrædelse af konkurrencereglerne som fx en pris- eller markedsdelingsaftale.¹⁹

En brancheforenings kommunikation vil have *til formål* at begrænse konkurrencen, hvis den i sig selv objektivt set er tilstrækkelig skadelig for konkurrencen.²⁰ Hvis brancheforeningens kommunikation har *til formål* at begrænse konkurrencen, skal konkurrencemyndigheden *ikke* foretage en undersøgelse af dens virkninger.²¹

Hvis en brancheforenings kommunikation *ikke* har til formål at begrænse konkurrencen, kan den stadig være i strid med konkurrencelovens § 6, hvis den har *til følge* at begrænse konkurrencen. For at en brancheforenings kommunikation vil have *til følge* at begrænse konkurrencen, skal den have, eller sandsynligvis have, en mærkbar negativ indvirkning på mindst én af konkurrenceparametrene på det pågældende marked, fx pris, produktion, produktkvalitet, produktsortiment eller innovation. Konkurrencemyndigheden skal i givet fald undersøge, hvordan konkurrencen ville have været uden den pågældende kommunikation.²²

¹⁷ Jf. forarbejder til lov nr. 384 af 10. juni 1997, Folketingstidende 1996-1997, tillæg A, side 3658, h.sp.

¹⁸ Jf. fx Domstolens dom af 27. januar 1987 i sag 45/85, *Verband der Sachversicherer / Kommissionen*, præmis 32, Københavns Byrets dom af 1. april 2009 i sag SS 2-1923/2008, *Danske Busvognmænd*, side 30, Konkurrenceankenævnets kendelse af 26. november 2009 i sag 2009-0018991, *International Transport Danmark mod Konkurrencerådet*, side 184, punkt 6.2, Konkurrenceankenævnets kendelse af 30. november 2009 i sag 2009-0018524, *Dansk Transport og Logistik mod Konkurrencerådet*, side 148, punkt 6.2, Konkurrenceankenævnets kendelse af 9. december 2013 i sag KL-3-2013, *Den Danske Dyrlegeforening mod Konkurrencerådet*, side 13 og Konkurrencerådets afgørelse af 28. september 2016, *Horestas vidensbank*, punkt 204

¹⁹ Jf. Domstolens dom af 29. juli 2024 i sag C-298/22, *Banco BPN mod BIC Portugais m.fl.*, præmis 51, som henviser til Generaladvokatens forslag til afgørelse af 5. oktober 2023 i samme sag, præmis 52.

²⁰ Jf. Domstolens dom af 11. september 2014 i sag C-67/13 P, *CB mod Kommissionen*, præmis 57 sammenholdt med Domstolens dom af 16. juli 2015 i sag C-172/14, *ING Pensii*, præmis 55.

²¹ Jf. fx Domstolens dom af 11. september 2014 i sag C-67/13 P, *CB mod Kommissionen*, præmis 51 og Domstolens dom af 30. januar 2020 i sag C-307/18, *Generics (UK) Ltd m.fl.*, præmis 67 og den heri nævnte retspraksis.

²² Jf. fx Domstolens dom af 30. januar 2020 i sag C-307/18, *Generics (UK) Ltd m.fl.*, præmis 118, Domstolens dom af 27. juni 2024 i sag C-176/19 P, *Kommissionen mod Servier m.fl.*, præmis 341, Rettens dom af 12. december 2018 i sag T-684/14, *Krka mod*

Visse former for kommunikation fra eller i regi af en brancheforening har *oplagt til formål* at begrænse konkurrencen. Det vil fx være tilfældet, hvis der i regi af en brancheforening udveksles oplysninger om fremtidige priser og prisstrategier.²³

Andre former for kommunikation kan befinde sig i en "gråzone" mellem at have *til formål* henholdsvis *til følge* at begrænse konkurrencen, hvor det i sidste ende vil bero på en konkret vurdering.

Uanset om en brancheforenings kommunikation på baggrund af en konkret vurdering måtte føre til, at kommunikationen har *til formål* eller *til følge* at begrænse konkurrencen, vil den som udgangspunkt være ulovlig.

En brancheforenings kommunikation vil dog ikke være ulovlig, hvis eventuelle positive virkninger af kommunikationen opvejer de negative konkurrencebegrænsende virkninger heraf. Det kræver, at betingelserne i konkurrencelovens § 8 er opfyldt. Der henvises uddybende til kapitel 2.2 nedenfor for en beskrivelse af elementerne i vurderingen efter konkurrencelovens § 8.

En brancheforenings kommunikation, der har *til følge* at begrænse konkurrencen, vil endvidere ikke være ulovlig, hvis den er omfattet af bagatelreglen i konkurrencelovens § 7 – det vil sige, hvis brancheforeningen og/eller dens medlemmers markedsandele ligger under bestemte bagatelgrænser.²⁴

Når det skal vurderes, om en brancheforenings kommunikation er i overensstemmelse med konkurrencereglerne, er det ikke afgørende, hvilken subjektiv hensigt brancheforeningen har med den pågældende informationsaktivitet. Kommunikationen kan således være ulovlig efter konkurrencelovens § 6, selv om den forfølger andre lovlige hensyn, herunder hensyn, der opfattes som anerkendelsesværdige.²⁵ Selv om det ikke er nødvendigt at inddrage en brancheforenings subjektive hensigt ved vurderingen af, om brancheforeningens kommunikation er lovlig eller ej, er der dog intet til hinder for, at konkurrencemyndighederne inddrager brancheforeningens subjektive hensigt i sin vurdering.²⁶

Effektivitetsforsvar

Selv om en brancheforenings kommunikation er konkurrencebegrænsende og dermed som udgangspunkt i strid med konkurrencelovens § 6, er det ikke ensbetydende med, at den i sidste ende er ulovlig. Hvis det objektivt set kan dokumenteres, at brancheforeningens kommunikation fører til effektivitetsgevinster til fordel for forbrugerne²⁷, vil den alligevel kunne være lovlig, forudsat at visse andre betingelser også er opfyldt, jf. nærmere nedenfor.

Kommissionen, præmis 315, Domstolens dom af 11. september 2014 i sag C-382/12 P, *MasterCard m.fl. mod Kommissionen* og Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 30.

²³ Jf. Domstolens dom af 19. marts 2015 i sag C-286/13 P, *Dole Food og Dole Fresh Fruit Europe mod Kommissionen*, præmis 134, Rettens dom af 15. december 2016 i sag T-762/14, *Philips og Philips France mod Kommissionen*, præmis 74 og Jacob Pinborg og Kristian Helge Straton-Andersen, *Konkurrenceloven ned med kommentarer*, (5. udgave 2022), side 284-285.

²⁴ I sager med samhandelspåvirkning, hvor TEUF artikel 101, stk. 1, derfor også finder anvendelse, kan Kommissionens meddelelse af 30. august 2014 om aftaler af ringe betydning, der ikke indebærer en mærkbar begrænsning af konkurrencen i henhold til artikel 101, stk. 1, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (bagatelmeddelelsen) (2014/C 291/01) tillige anvendes som fortolkningsbidrag.

²⁵ Jf. fx Domstolens dom af 20. november 2008 i sag C-209/07, *Beef Industry Development Society og Barry Brothers*, præmis 21, Domstolens dom af 11. september 2014 i sag C-67/13, *CB mod Kommissionen*, præmis 70, og Domstolens dom af 2. april 2020 i sag C-228/18, *Budapest Bank m.fl.*, præmis 52.

²⁶ Jf. Domstolens dom af 11. september 2014 i sag C-67/13 P, *CB mod Kommissionen*, præmis 54, og den heri nævnte retspraksis.

²⁷ Begrebet forbrugere skal i en konkurrenceretlig kontekst forstås bredt og omfatter derfor også virksomhedskunder, jf. Kommissionens retningslinjer af 27. april 2004 for anvendelsen af traktatens artikel 81, stk. 3 (2004/C 101/08), punkt 84.

Eksempler på typiske effektivitetsgevinster er fx lavere omkostninger, større udbud af varer eller bedre service. Fordele for forbrugerne kan fx være lavere priser, flere valgmuligheder, eller at de får lettere ved at finde frem til det rette produkt og dermed kan træffe mere kvalificerede valg.²⁸

For at en brancheforenings konkurrencebegrænsende kommunikation kan være lovlig, skal den opfylde *alle* fire betingelser i konkurrencelovens § 8 (og TEUF artikel 101, stk. 3), jf. boks 2.3 nedenfor.²⁹

Boks 2.3
Betingelser i konkurrencelovens § 8

1. Aftalen bidrager til at styrke effektiviteten i produktionen eller distributionen af varer eller tjenesteydelser eller fremmer den tekniske eller økonomiske udvikling
2. Forbrugerne sikres en rimelig andel af fordelene ved aftalen
3. Aftalen pålægger ikke virksomhederne større begrænsninger end nødvendigt for at opnå fordelene
4. Konkurrencen udelukkes ikke for en væsentlig del af de pågældende varer eller tjenesteydelser

Det er brancheforeningen, der i en eventuel konkurrencesag skal kunne bevise, at betingelserne i konkurrencelovens § 8 er opfyldt. Det vil altid bero på en konkret vurdering fra sag til sag, om betingelserne, er opfyldt. Eksempler på sager, hvor betingelserne i konkurrencelovens § 8 har været opfyldt, er beskrevet i de forskellige kapitler i denne vejledning.³⁰

2.3 Hvad er problemet?

Konkurrencelovens § 6 hviler på et grundprincip om, at enhver virksomhed selvstændigt skal tage stilling til den politik, som virksomheden vil føre på et marked, og de vilkår, som virksomheden vil tilbyde sin kundekreds.³¹

Under god og virksom konkurrence vil der være usikkerhed mellem virksomhederne om deres respektive fremtidige adfærd på markedet. Brancheforeningers kommunikation, der fjerner eller formindsker denne usikkerhed om én eller flere konkurrenceparametre, er således som udgangspunkt ulovlige.³²

Brancheforeningers kommunikation må derfor hverken direkte eller indirekte skabe en kunstig gennemsigtighed blandt medlemmerne, der kan påvirke medlemmernes uafhængige tilrettelæggelse af deres egen markedsadfærd.

²⁸ Se hertil også Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 373 og 425.

²⁹ TEUF artikel 101 finder anvendelse i sager, hvor der er samhandelspåvirkning. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har ikke kompetence til at fritage en aftale fra TEUF artikel 101, stk. 1, i medfør af TEUF artikel 101, stk. 3. Styrelsen kan dog beslutte, at der ikke er grundlag for at gribe ind, jf. Rådets forordning nr. 1/2003 af 16. december 2002 om gennemførelse af konkurrencereglerne i traktatens artikel 81 og 82, artikel 5.

³⁰ Se fx kapitel 3.2 om maksimale priser, kapitel 6.5 om anonymiserede omkostninger som "bedste praksis", samt kapitel 8.2 om branchefastsatte standarder.

³¹ Jf. fx Domstolens dom af 19. marts 2015 i sag C-286/13 P, *Dole Food og Dole Fresh Fruit Europe mod Kommissionen*, præmis 119 og den heri nævnte retspraksis.

³² Jf. Domstolens dom af 29. juli 2024 i sag C-298/22, *Banco BPN mod BIC Portugais m.fl.*, præmis 64 og Domstolens dom af 19. marts 2015 i sag C-286/13 P, *Dole Food og Dole Fresh Fruit Europe mod Kommissionen*, præmis 121.

Hvis en brancheforening stiller kommercielt følsomme oplysninger til rådighed for medlemmerne om fx pris, produktion, salg eller omkostninger, er der risiko for, at disse informationer påvirker medlemmerne, når de skal fastlægge deres adfærd på markedet. Det kan således skabe en kunstig gennemsigtighed, der medfører, at den usikkerhed, der – under god og virksom konkurrence – vil være forbundet med at være til stede på et marked, bliver fjernet eller formindsket³³ og dermed en risiko for, at medlemmernes adfærd bliver koordineret til skade for konkurrencen.

Det er derfor i strid med konkurrencelovens § 6, hvis en brancheforening deler information med medlemmerne, som er egnet til at medføre, at medlemmerne ikke længere tilrettelægger deres markedsadfærd uafhængigt af hinanden.

Der er ikke noget til hinder for, at et medlem af en brancheforening selvstændigt beslutter sig for at tilpasse sig sine aktuelle eller potentielle konkurrenters eksisterende eller forventede adfærd på et marked (fx andre medlemmer af brancheforeningens eksisterende eller forventede adfærd på markedet). Enhver direkte eller indirekte kontakt mellem medlemmer af en brancheforening, der er aktuelle eller potentielle konkurrenter³⁴, som enten kan påvirke et andet medlems adfærd eller over for et andet medlem afsløre den adfærd, man har besluttet eller overvejer at udvise på markedet, vil imidlertid være ulovlig, når denne kontakt har til formål eller følge at skabe konkurrencevilkår, der ikke svarer til det pågældende markeds normale vilkår.³⁵

2.4 Hvad konkurrenceparametre og kommercielt følsomme oplysninger?

Brancheforeninger skal være særligt opmærksomme på konkurrencereglerne, hvis den information, som brancheforeningen stiller til rådighed for medlemmerne, vedrører konkurrenceparametre på det pågældende marked.

Dette afsnit indeholder en gennemgang af, hvad der forstås ved begreberne "konkurrenceparametre" og "kommercielt følsomme oplysninger" i en konkurrenceretlig sammenhæng, herunder hvad der typisk kan udgøre konkurrenceparametre henholdsvis kommercielt følsomme oplysninger i en konkurrenceretlig sammenhæng.

Konkurrenceparametre er forhold, som virksomheder under god og virksomhed konkurrence vil konkurrere om. Konkurrenceparametre er typisk *pris, produktion, produktkvalitet, produkt-sortiment, innovation og markedsføring*. Vurderingen af, om der er tale om en konkurrenceparameter, vil dog altid afhænge af de konkrete markedsforhold og den konkrete situation. Konkurrenceparametre kan således også være kommercielle vilkår om fx leveringstid, kvalitet, service, returret, afhjælpning af mangler, ansvarsfraskrivelse, beslutninger om markedsføring osv.

Kommercielt følsomme oplysninger er i en konkurrenceretlig sammenhæng oplysninger, der vedrører konkurrenceparametre, fx oplysninger om priser, omkostninger, kapacitet,

³³ Jf. Domstolens dom af 19. marts 2015 i sag C-286/13 P, *Dole Food og Dole Fresh Fruit Europe mod Kommissionen*, præmis 121 og den heri nævnte retspraksis, Domstolens dom af 12. januar 2023 i sag C-883/19 P, *HSBC Holdings m.fl. mod Kommissionen*, præmis 115 og Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 384 og 385.

³⁴ Hvis to virksomheder er til stede på det samme relevante marked, betragtes de som aktuelle konkurrenter. En virksomhed vil være potentiel konkurrent til en anden virksomhed, hvis førstnævnte virksomhed, inden for en kort tidsperiode, har en reel og konkret mulighed for at foretage de nødvendige skridt, som kræves for, at virksomheden kan komme på det relevante marked, hvor den sidstnævnte virksomhed er til stede, jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 16.

³⁵ Jf. fx Domstolens dom af 19. marts 2015 i sag C-286/13 P, *Dole Food og Dole Fresh Fruit Europe mod Kommissionen*, præmis 120 og en heri nævnte retspraksis.

produktion, mængder, markedsandele, kunder, planer om at indtræde eller udtræde af et marked eller andre vigtige elementer i en virksomheds strategi, som virksomheder på et marked med god og virksom konkurrence ikke vil have incitament til at afsløre over for deres konkurrenter.³⁶

Det vil afhænge af en konkret vurdering, om der i konkurrenceretlig forstand er tale om kommercielt følsomme oplysninger. Hvis medlemmerne fx konkurrerer på markeder, der er præget af en høj grad af forskning og udvikling, kan oplysninger om tekniske forhold have strategisk betydning og derfor i konkurrenceretlig forstand være kommercielt følsomme, fordi udveksling heraf kan påvirke konkurrencen. På samme måde kan oplysninger om ikke-prisrelaterede konkurrenceparametre være særligt vigtige og dermed i konkurrenceretlig forstand være kommercielt følsomme på markeder, hvor konkurrencen i højere grad udspiller sig på andre konkurrenceparametre end pris.

Konkurrencelovens § 6 forbyder udveksling af kommercielt følsomme oplysninger, som kan påvirke konkurrenters forretningsstrategi og derved skabe konkurrencevilkår, der ikke svarer til det pågældende markeds normale vilkår. Dette er tilfældet, når udvekslingen af oplysninger fjerner eller reducerer den usikkerhed, der ellers ville være mellem virksomhederne på et marked med god og virksom konkurrence.³⁷

Det er fastslået i retspraksis, at udveksling af oplysninger, der er både *fortrolige* og *strategiske*, har *til formål* at begrænse konkurrencen, hvis udvekslingen kan fjerne usikkerheden mellem virksomhederne på markedet om virksomhedernes fremtidige markedsadfærd. Ved:

- » **"Fortrolige oplysninger"** forstås oplysninger, som ikke allerede er kendt af aktører, der er til stede på det pågældende marked.
- » **"Strategiske oplysninger"** forstås oplysninger, der – i kombination med andre oplysninger, som de deltagende virksomheder i en informationsudveksling allerede er bekendt med – kan afsløre virksomhedernes strategi i forhold til én eller flere væsentlige konkurrenceparametre på det pågældende marked. Det kan fx være oplysninger om *priser, mængder, omkostninger og efterspørgsel*.³⁸

Priser

Prisen er normalt en af de væsentligste konkurrenceparametre for en virksomhed. Konkurrence på pris medfører, at priserne holdes på det lavest mulige niveau.³⁹ En udveksling af oplysninger om og/eller koordinering af aktuelle og fremtidige priser er derfor i strid med konkurrencelovens § 6, uanset om den sker direkte mellem konkurrenter eller i regi af en brancheforening.

³⁶ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 385.

³⁷ Jf. Domstolens dom af 12. januar 2023 i sag C-883/19 P, *HSBC Holdings m.fl. mod Kommissionen*, præmis 115, der henviser til Domstolens dom af 19. marts 2015 i sag C-286/13 P, *Dole Food og Dole Fresh Fruit Europe mod Kommissionen*, præmis 121 og den heri nævnte retspraksis, og Kommissionens horisontale retningslinjer punkt 384.

³⁸ Jf. Domstolens dom af 29. juli 2024 i sag C-298/22, *Banco BPN mod BIC Portugêis m.fl.*, præmis 61-65 og Generaladvokatens forslag til afgørelse af 5. oktober 2023 i samme sag, præmis 61.

³⁹ Jf. Domstolens dom af 14. juli 1972 i sag 48/69, *Imperial Chemical Industries (ICI)*, præmis 115.

Definition: Oplysninger om priser

Oplysninger om priser omfatter enhver form for information, der kan have betydning for medlemmernes prisfastsættelse. Det kan fx være direkte eller indirekte oplysninger om faste priser, vejledende priser, rabatter, prisstigninger, prisnedsættelser, tidspunkt for prisændringer samt maksimums- eller minimumspriser.

Produktion og salg

Produktionsomfang og salg er normalt konkurrenceparametre, som virksomheder i et marked med effektiv konkurrence vil konkurrere på. Udmelding af information, der har betydning for medlemmernes produktionsomfang og salg, kan begrænse konkurrencen, hvis det mindsker den strategiske usikkerhed i markedet.

Definition: Oplysninger om produktion og salg

Oplysninger om produktionsomfang og salg omfatter enhver form for information, der kan have betydning for medlemmernes produktionsomfang og salg. Det kan fx være oplysninger om ordrebeholdninger, mængder, omsætning, afsætning, kunder, kapacitet, markedsandele, geografiske områder, planer om at trænge ind på eller ud af markedet, markedsføringsplaner samt andre vigtige elementer i en virksomheds strategi.

Omkostninger

Omkostninger udgør normalt en konkurrenceparameter, idet en virksomheds omkostninger kan have betydning for virksomhedens prispolitik og kan fortælle noget om en virksomheds konkurrencemæssige råderum. Kommunikation fra en brancheforening om omkostninger kan således begrænse konkurrencen.

Definition: Oplysninger om omkostninger

Oplysninger om omkostninger omfatter enhver form for information, der kan have betydning for medlemmernes omkostningsniveau. Det kan fx være oplysninger om indkøbspriser, råvarepriser, andre produktionsomkostninger, risici og investeringer.

Andre konkurrenceparametre

Andre konkurrenceparametre kan – efter en konkret vurdering og afhængig af de konkrete markedsforhold – være leveringstid, kvalitet, service, returret, afhjælpning af mangler, ansvarsfraskrivelse osv.

Løn- og arbejdsforhold kan også udgøre konkurrenceparametre, hvis det kan fortælle noget om rammerne for en virksomhed prispolitik. Aftaler om fastsættelse af egentlige løn- og arbejdsforhold mellem arbejdsgiver og arbejdstager, herunder i kollektive overenskomster, er dog undtaget fra konkurrencelovens anvendelsesområde, jf. konkurrencelovens § 3. Der henvises i øvrigt til kapitel 3.6 for yderligere vejledning om løn- og arbejdsforhold.

Boks 2.4 Sig fra!

Brancheforeninger skal være påpasselige med, at der ikke i regi af brancheforeningen udveksles kommercielt følsomme oplysninger om eller mellem medlemmerne, som kan have betydning for konkurrencen. Hvis en virksomhed modtager kommercielt følsomme oplysninger fra en konkurrent, hvad enten det sker skriftligt eller mundtligt, formodes den at have accepteret oplysningerne og tilpasset sin markedsadfærd efter dem, medmindre den svarer klart, at den ikke ønsker at modtage sådanne oplysninger og eventuelt indberetter det til konkurrencemyndighederne.⁴⁰

For at undgå at overtræde konkurrencereglerne, bør både brancheforeningen og medlemsvirksomhederne derfor – uanset om de har bedt om at modtage oplysningerne eller ej – i sådanne situationer sige klart og tydeligt fra og meddele, at de ikke ønsker at modtage de kommercielt følsomme oplysninger og eventuelt indberette forholdet til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen. Dette uddybes i kapitel 9.

Oplysninger der generelt ikke vil være kommercielt følsomme

Oplysninger der generelt *ikke* vil være kommercielt følsomme, er fx oplysninger om hvordan det generelt står til inden for en branche, om politik eller lovgivning, om standarder eller sundheds- og sikkerhedsspørgsmål, om bestemt udstyrs karakteristika og egnethed (men ikke en bestemt virksomheds planer for indførelse af bestemt udstyr eller teknologi), og om generelle muligheder for salgsfremstød, der er relevante for branchen generelt set (men ikke en bestemt virksomheds planer om salgsfremstød).⁴¹

2.5 Hvilken betydning har strukturen på markedet?

Ved vurderingen af, om en brancheforenings kommunikation er konkurrencebegrænsende, skal den retlige og økonomiske kontekst, som brancheforeningens kommunikation indgår i, inddrages. Herunder skal det inddrages, hvordan det eller de pågældende markeder er opbygget og reelt fungerer.⁴²

Visse former for kommunikation er så konkurrenceskadelig, at kommunikationen oplagt har til formål at begrænse konkurrencen. Det vil fx være tilfældet, hvis der i regi af en brancheforening udveksles oplysninger om fremtidige priser og prisstrategier.⁴³ For så vidt angår sådanne former for kommunikation, har den retlige og økonomiske kontekst, herunder strukturen på markedet, ikke i sig selv nogen særlig betydning for, om kommunikationen er lovlig eller ej.⁴⁴

⁴⁰ Jf. Domstolens dom af 21. januar 2016 i sag C-74/14, *Eturas m.fl.*, præmis 28 og den heri nævnte retspraksis, Domstolens dom af 8. juli 1999 i sag C-49/92, *Kommissionen mod Anic Partecipazioni*, præmis 121, Domstolens dom af 8. juli 1999 i sag C-199/92 P, *Hüls mod Kommissionen*, præmis 162 og Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 397.

⁴¹ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 386.

⁴² Jf. Domstolens dom af den 30. januar 2020 i sag C-307/18, *Generics (UK) m.fl.*, præmis 67-68 og den heri nævnte retspraksis og Domstolens dom af 18. november 2021 i sag C-306/20, *Visma Enterprise*, præmis 72 og den heri nævnte retspraksis.

⁴³ Jf. Domstolens dom af 19. marts 2015 i sag C-286/13 P, *Dole Food og Dole Fresh Fruit Europe mod Kommissionen*, præmis 134, Rettens dom af 15. december 2016 i sag T-762/14, *Philips og Philips France mod Kommissionen*, præmis 74 og Jacob Pinborg og Kristian Helge Straton-Andersen, *Konkurrenceloven ned med kommentarer*, (5. udgave, 2022), side 284-285.

⁴⁴ Jf. fx Domstolens dom af 20. januar 2016 i sag C-373/14 P, *Toshiba Corporation mod Kommissionen*, præmis 27-29, Domstolens dom af 27. april 2017 i sag C-469/15 P, *FSL m.fl. mod Kommissionen*, præmis 107 og Generaladvokatens forslag til afgørelse af 5. oktober 2023 i sag C-298/22, *Banco BPN/BIC Português m.fl.*, præmis 47 og 82.

Ved andre typer af kommunikation, som ikke er oplagt konkurrenceskadelige, kan de konkrete forhold på markedet efter omstændighederne have stor betydning for den konkurrenceretlige vurdering af kommunikationen.

Ved vurderingen af om en brancheforenings kommunikation er lovlig eller ej, vil det således have betydning, om markedsstrukturen i forvejen er gunstig for konkurrenceskadelig adfærd. Jo flere forhold, der øger risikoen for konkurrenceproblemer, jo større er risikoen for, at brancheforeningens kommunikation er konkurrenceskadelig dermed og ulovlig. Eksempler på markedsforhold, der – afhængig af markedsstrukturen i øvrigt – kan øge risikoen for konkurrenceproblemer fremgår af boks 2.5 nedenfor. Hvis markedsstrukturen derimod *ikke* i forvejen er gunstig for konkurrenceskadelig adfærd, er der mindre risiko for, at brancheforeningens kommunikation vil føre til konkurrenceproblemer. Eksempler på sager, hvor strukturen på markedet har haft betydning, er inddraget i de enkelte kapitler i vejledningen.

Boks 2.5

Eksempler på markedsforhold, der - afhængig af markedsstruktur i øvrigt - kan øge risikoen for konkurrenceproblemer:⁴⁵

- » Høj gennemsnitslighed på markedet⁴⁶
- » Høj markedsconcentration (det vil sige få virksomheder på markedet)⁴⁷
- » Høje adgangsbarrierer (det vil sige forhold, der gør det vanskeligt eller meget omkostningsfuldt at komme ind på markedet)⁴⁸
- » Stabil efterspørgsel og udbud⁴⁹
- » Homogene produkter⁵⁰
- » Ensartede virksomheder i forhold til markedsandele, omkostninger, kunder, produktsortiment, kapacitet m.v.⁵¹
- » Små hyppige ordrer
- » Fravær af købermagt
- » Lav grad af innovation
- » Strukturelle forbindelser mellem virksomhederne (fx krydsejerskaber eller deltagelse i joint ventures)

2.6 Har det betydning, hvem der indsamler og udsender information?

Det forhold, at det ikke er brancheforeningen selv men en tredjemand, der på brancheforeningens vegne *udsender* information til medlemmerne, har ikke betydning for vurderingen af, om det er lovligt at udsende den pågældende information eller ej. I sådanne tilfælde vil informationsaktiviteten blive vurderet, som var det brancheforeningen selv, der havde udsendt den.

Det kan derimod have betydning, om det er brancheforeningen eller en uafhængig tredjemand, der *indsamler og håndterer* medlemmernes oplysninger. Hvis brancheforeningens

⁴⁵ Der er ikke tale om en udtømmende opstilling.

⁴⁶ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 412.

⁴⁷ Jf. Domstolens dom af 23. november 2006 i sag C-238/05, *Asnef-Equifax og Administración del Estado*, præmis 58, Rettens dom af 12. juli 2019 i sag T-762/15, *Sony og Sony Electronics mod Kommissionen*, præmis 70 og 83, Rettens dom af 8. juli 2020 i sag T-758/14 RENV, *Infineon Technologies mod Kommissionen*, præmis 70, 85 og 100, Generaladvokatens forslag til afgørelse af 5. oktober 2023 i sag C-298/22, *Banco BPN/ BIC Português m.fl.*, præmis 84 og den heri nævnte retspraksis og Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 412.

⁴⁸ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 412.

⁴⁹ Jf. Kommissionens beslutning af 17. februar 1992 i sag IV/31370 og 31.446, *U.K. Agricultural Tractor Registration Exchange*, betragtning 51, Rettens dom af 27. oktober 1994 i sag T-35/92, *Deere mod Kommissionen*, præmis 78 og Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 412.

⁵⁰ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 412.

⁵¹ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 412.

ledelse eller ansatte på en eller anden måde er tilknyttet medlemsvirksomhederne, kan brancheforeningens indsamling og håndtering af medlemmernes kommercielt følsomme oplysninger i sig selv være i strid med konkurrencelovens § 6. Det kan fx være tilfældet, hvis brancheforeningen ikke har et selvstændigt og uafhængigt sekretariat, men består af repræsentanter fra medlemsvirksomhederne (fx ansatte eller bestyrelsesmedlemmer i medlemsvirksomhederne). I så fald vil informationen blive anset for udvekslet direkte mellem medlemmerne, som ofte vil være konkurrenter. Det kan derfor være hensigtsmæssigt eller ligefrem nødvendigt, at brancheforeningen overlader indsamling og bearbejdning af medlemmernes kommercielt følsomme oplysninger til en uafhængig tredjepart, fx et revisionsfirma, som er vant til at håndtere fortrolige oplysninger, og som har særlige procedurer, der sikrer, at oplysningerne behandles fortroligt.

Brancheforeninger skal være opmærksomme på, at der generelt påhviler dem et særligt ansvar for, at indsamling og håndtering af kommercielt følsomme oplysninger ikke resulterer i en overtrædelse af konkurrencereglerne. Brancheforeninger skal derfor sørge for at etablere fornødne procedurer, der sikrer, at kommercielt følsomme oplysninger håndteres fortroligt i forhold til medlemmer af brancheforeningen, fx ved som beskrevet ovenfor at gøre brug af en uafhængig tredjepart til at indsamle og håndtere oplysningerne.

Brancheforeningen og dens medlemmer kan også træffe en række yderligere foranstaltninger for at mindske risikoen for, at der sker udveksling af kommercielt følsomme oplysninger i strid med konkurrencereglerne. Dette er nærmere beskrevet i kapitel 9, herunder boks 9.1.

2.7 Hvilken betydning har offentlig regulering og opfordringer fra myndigheder?

Det følger af konkurrencelovens § 2, stk. 2, at en konkurrencebegrænsning, der er en direkte eller nødvendig følge af offentlig regulering, *ikke* er en overtrædelse af konkurrenceloven. Dette omfatter bl.a. regulering i form af lov eller bekendtgørelser eller andre former for retligt bindende regler. Undtagelsen skyldes, at lovgiver i nogle tilfælde kan tillægge andre væsentlige samfundshensyn større vægt end hensynet til konkurrencen.

En brancheforening og/eller dens medlemmers konkurrencebegrænsende adfærd vil derfor være lovlig i medfør af konkurrencelovens § 2, stk. 2, hvis brancheforeningen og/eller medlemmerne har været lovmæssigt *forpligtet* til at udvise en bestemt adfærd. Hvis loven *ikke* forpligter brancheforeningen og/eller dens medlemmer til at udvise en bestemt konkurrencebegrænsende adfærd, men alene giver dem *mulighed* herfor, vil den konkurrencebegrænsende adfærd fortsat være omfattet af forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler i konkurrencelovens § 6.⁵² Hvis en brancheforening og dens medlemmer vil være sikre på ikke at overtræde konkurrenceloven, bør de derfor begrænse sig til det, der kræves efter lovgivningen. Det kan i den forbindelse være nødvendigt at gennemføre forebyggende foranstaltninger, hvis der udveksles kommercielt følsomme oplysninger.⁵³

Boks 2.6 nedenfor indeholder eksempler på adfærd, som vil være henholdsvis *ikke* vil være en direkte eller nødvendig følge af offentlig regulering.

⁵² Jf. Domstolens dom af 14. oktober 2010 i sag C-280/08, *Deutsche Telekom mod Kommissionen*, præmis 82.

⁵³ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 372.

Boks 2.6

Direkte eller nødvendig følge af offentlig regulering eller ej» **Direkte eller nødvendig følge af offentlig regulering:**

Hvis det følger af en lov, at virksomhederne i markedet i fællesskab skal aftale prisen for bestemte ydelser, vil en aftale om prisen for de ydelser, som specifikt er opregnet i loven, være en direkte eller nødvendig følge af offentlig regulering. Konkurrencelovens § 6 vil derfor ikke i sådanne tilfælde finde anvendelse på aftalen.

» **Ikke direkte eller nødvendig følge af offentlig regulering:**

Hvis det følger af en lov, at ministeren kan fastsætte standardiserede takster for bestemte ydelser (men ikke har gjort det), vil det ikke være en direkte eller nødvendig følge af offentlig regulering, hvis virksomhederne i markedet i fællesskab aftaler prisen for de pågældende ydelser. Konkurrencelovens § 6 vil derfor i sådanne tilfælde finde anvendelse på aftalen.

Eksempel: Informationsudveksling i henhold til lovkrav

En EU-forordning giver mulighed for, at virksomheder udveksler oplysninger for at undgå eller mindske behovet for dyreforsøg eller reducere forskningsudgifter. Udvekslingen af oplysninger vil være underlagt TEUF artikel 101, stk. 1. Virksomheder, der deltager i udveksling af oplysninger i henhold til forordningen, må derfor ikke dele kommercielt følsomme oplysninger, der afslører deres markedsstrategi, eller tekniske oplysninger, der rækker ud over kravene i forordningen. Virksomhederne kan også være forpligtede til at gennemføre forebyggende foranstaltninger, hvis der udveksles kommercielt følsomme oplysninger. Det kan fx være at reducere hyppigheden af udvekslingen af oplysninger, anvende aggregerede oplysninger og at bruge en uafhængig tredjepart til at indsamle og håndtere oplysningerne, som så efterfølgende kan deles med de deltagende virksomheder i et format, hvor det ikke er muligt at henhøre oplysninger til de enkelte virksomheder.⁵⁴

Det vil heller ikke fritage brancheforeningen og/eller medlemmerne for ansvar, hvis en konkurrencebegrænsende adfærd sker *efter anmodning* eller *på opfordring* fra en offentlig myndighed (fx til at nå et fælles mål af offentlig interesse gennem frivillige brancheaftaler), hvis brancheforeningen og/eller medlemmerne ikke er lovmæssigt *forpligtet* til at følge opfordringen. Hvis en offentlig myndighed fx opfordrer branchen til at indgå en frivillig brancheaftale om at ensrette deres priser på bestemte varer eller om at overvælte bestemte omkostninger på forbrugerne, og brancheforeningen og/eller dens medlemmer følger denne opfordring, vil brancheforeningen og/eller dens medlemmer overtræde konkurrencelovens § 6.

Den omstændighed, at brancheforeningens og/eller medlemmernes adfærd er *kendt, godkendt eller sket efter tilskyndelse fra en offentlig myndighed*, er således uden betydning for, om konkurrencelovens § 6 finder anvendelse.⁵⁵ Det er brancheforeningen og dens medlemmers eget ansvar at overholde konkurrenceloven. Hvis en brancheforening og/eller dens medlemmer er i tvivl om, hvorvidt et initiativ fra en offentlig myndighed er i strid med konkurrenceloven, bør de derfor gøre den pågældende myndighed opmærksom herpå og efter omstændighederne afstå fra at deltage samt eventuelt kontakte Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen.

⁵⁴ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 372.

⁵⁵ Jf. Rettens dom af 13. december 2006 i de forenede sager T-217/03 og T-245/03, *FNCBV m.fl. mod Kommissionen*, præmis 92 og Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 19.

2.8 Hvilken betydning har bæredygtighed?

Der er stor efterspørgsel efter bæredygtige løsninger. Konkurrenceloven bidrager til, at konkurrencen om levere de bedste og billigste løsninger kan fungere uhindret, og at der ikke indgås aftaler, som begrænser bæredygtig innovation. En effektiv konkurrence fremmer således innovation, øger udvalget og kvaliteten af produkter og reducerer virksomhedernes produktionsomkostninger.⁵⁶ Konkurrence kan derfor være med til at fremme bæredygtige løsninger.

Konkurrencereglerne gælder også, når en brancheforenings kommunikation vedrører bæredygtighed.

Definition: **Bæredygtighed**

Bæredygtighed skal i en konkurrenceretlig sammenhæng forstås bredt og omfatter bl.a. håndtering af klimaændringer (fx gennem reduktion af drivhusgasemissioner), reduktion af forurening, begrænsning af anvendelsen af naturressourcer, sikring af menneskerettigheder, sikring af en indkomst, fremme af modstandsdygtig infrastruktur og innovation, reduktion af madspild, fremme af et skift til sunde og nærende fødevarer og sikring af dyrevelfærd.⁵⁷

Generelt gælder det, at det er lovligt for en brancheforening at kommunikere om bæredygtighed, hvis væsentlige konkurrenceparametre som pris, kvalitet, udvalg eller innovation *ikke* bliver påvirket.⁵⁸

En brancheforening vil fx – med henblik på at øge branchens omdømme for at være miljømæssigt ansvarlige – lovligt kunne komme med anbefalinger eller opfordringer, der ikke vedrører medlemmernes økonomiske aktiviteter, men derimod deres interne virksomhedsadfærd, fx om ikke at overskride en bestemt temperatur i medlemsvirksomhedernes bygninger, til at afskaffe engangsplast eller til at begrænse, hvor meget medarbejderne i medlemsvirksomhederne printer.⁵⁹

En brancheforening vil fx også lovligt kunne oprette en database med generelle oplysninger om leverandører, der har bæredygtige værdikæder eller anvender bæredygtige produktionsprocesser. Brancheforeningen må dog ikke forpligte deres medlemmer til at købe fra sådanne leverandører eller opfordre dem til at boykotte leverandører, der ikke har bæredygtige værdikæder eller anvender bæredygtige produktionsprocesser.⁶⁰

Det vil endvidere fx være lovligt for en brancheforening at lave oplysningskampagner for hele branchen eller kampagner, der øger kundernes bevidsthed om miljøpåvirkningen af deres forbrug, forudsat at der ikke er tale om en reklame for bestemte produkter.⁶¹

⁵⁶ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 518.

⁵⁷ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 517.

⁵⁸ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 527.

⁵⁹ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 529.

⁶⁰ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 530.

⁶¹ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 531.

Hvis en brancheforeningskommunikation om bæredygtighed påvirker én eller flere konkurrenceparametre, vil der skulle foretages en konkret vurdering af lovligheden heraf.⁶²

Såfremt kommunikationen anvendes til at skjule et konkurrencebegrænsende formål, fx fastsættelse af priser, markeds- eller kundedeling eller begrænsning af produktion eller innovation, vil det være ulovligt.

Hvis en brancheforenings kommunikation om bæredygtighed er konkurrencebegrænsende, kan den alligevel være lovlig, hvis de positive virkninger opvejer de negative konkurrencebegrænsende virkninger heraf. Det kræver, at betingelserne i konkurrencelovens § 8 er opfyldt. Der henvises uddybende til kapitel 2.2 for en beskrivelse af elementerne i vurderingen efter konkurrencelovens § 8.

For yderligere vejledning om bæredygtighedsaftaler henvises der til kapitel 9 i Kommissionens horisontale retningslinjer.⁶³ Kommissionen har endvidere udstedt retningslinjer om bæredygtighedsaftaler indgået af landbrugsproducenter.⁶⁴

⁶² Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 532 ff.

⁶³ Se også Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens artikel nr. 80 i styrelsens artikelserie Velfungerende markeder fra januar 2025, *Samarbejder om bæredygtighed mellem konkurrerende virksomheder*, som findes på styrelsens hjemmeside.

⁶⁴ Se Kommissionens retningslinjer af 7. december 2023 om udelukkelse af bæredygtighedsaftaler indgået af landbrugsproducenter, jf. artikel 210a i forordning (EU) nr. 1308/2013, fra anvendelsesområdet for af artikel 101 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (C/2023/8306).

Kapitel 3

Anbefalinger, vejledninger og andre udmeldinger

Kapitlet retter fokus på brancheforeningers anbefalinger, vejledninger og andre udmeldinger, og på de konkurrenceretlige problemer, som sådanne udmeldinger kan give anledning til.

Definition: **Anbefalinger, vejledninger og andre udmeldinger**

Anbefalinger, vejledninger og andre udmeldinger omfatter enhver form for tilkendegivelse fra brancheforeningen – uanset om den er direkte rettet mod medlemmerne eller offentligheden generelt. Det kan både være formelle udmeldinger i fx vedtægter og mere uformelle udmeldinger i form af fx anbefalinger, vejledninger, orienteringer, henstillinger, opfordringer, etiske regler eller lignende.

Det har ikke betydning, om udmeldingen sker mundtligt på møder fx i brancheforeningen, herunder møder i erfa-grupper, eller om udmeldingen sker skriftligt fx ved udsendelse af orienteringsskrivelser, nyhedsbreve, pressemeddelelser, årsrapporter m.v.

3.1 Indledning

Anbefalinger, vejledninger og andre udmeldinger fra en brancheforening kan virke normerende på medlemmernes adfærd på markedet. Udmeldingerne kan således påvirke medlemmernes markedsmæssige adfærd og få medlemmerne til at handle på en bestemt måde.

Hvis udmeldingen vedrører en konkurrenceparameter, der er væsentlig på det pågældende marked, vil den som udgangspunkt være ulovlig. Det skyldes, at medlemmernes adfærd på markedet må forventes at blive påvirket af udmeldingen. Det er ikke afgørende, om medlemmerne er forpligtet til at følge udmeldingen, om medlemmerne rent faktisk følger udmeldingen, eller om udmeldingen kun vedrører en del af de varer eller tjenesteydelser, som medlemmerne udbyder.⁶⁵ Det afgørende er, om udmeldingen er egnet til at påvirke medlemmernes adfærd på en måde, der kan begrænse konkurrencen.

Hvis medlemmerne føler sig bundet af brancheforeningens udmelding, vil dette alt andet lige skærpe den normerende effekt af udmeldingen. Det kan fx være tilfældet, hvis brancheforeningen kan sanktionere eller fratage medlemmer særlige fordele, hvis ikke medlemmerne følger brancheforeningens udmelding.

Det beror på en konkret vurdering, om en brancheforenings udmelding er lovlig eller ej. Afsnit 3.2-3.5 giver en mere uddybende beskrivelse af vurderingen af brancheforeningers udmeldinger i forhold til priser, produktion, salg, omkostninger, lovgivning og løn- og arbejdsforhold.

⁶⁵ Jf. Domstolens dom af 4. juni 2009 i sag C-8/08, *T-Mobile Netherlands m.fl.*, præmis 39, Kommissionens beslutning af 5. juni 1996 i sag IV/34.983, *Fenex*, betragtning 50 og Konkurrenceankenævnets kendelse af 26. november 2009 i sag 2009-0018991, *International Transport Danmark mod Konkurrencerådet*, side 184, punkt 6.2.

En konkurrencebegrænsende udmelding fra en brancheforening kan alligevel være lovlig, hvis de positive virkninger af udmeldingen opvejer de negative konkurrencebegrænsende virkninger. Det kræver, at udmeldingen opfylder betingelserne i konkurrencelovens § 8. Der henvises til kapitel 2.2 for en beskrivelse af elementerne i vurderingen efter konkurrencelovens § 8.

3.2 Priser⁶⁶

Hvis en brancheforening udmelder information, der har betydning for medlemmernes prisfastsættelse, kan det begrænse konkurrencen, fordi det gør det muligt for medlemmerne at forudsige, hvilken prispolitik deres konkurrenter vil følge.⁶⁷ En brancheforenings udmelding af priser er derfor omfattet af forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler i konkurrencelovens § 6 i samme omfang, som en udveksling af oplysninger om priser mellem medlemmerne ville være det.⁶⁸

Det er ikke afgørende, om de udmeldte priser konkret påvirker medlemmernes prisfastsættelse. Selv hvis de priser, som en brancheforening har udmeldt, ikke i praksis bliver overholdt af medlemmerne, vil udmeldingen som udgangspunkt være ulovlig.⁶⁹ Det har heller ikke betydning, om prisudmeldingen kun vedrører en del af elementerne i prisfastsættelsen og dermed ikke direkte handler om den endelige pris, som forbrugerne skal betale.⁷⁰

Eksempel: Udmeldinger, der alene angår dele af prisfastsættelsen

Fem hollandske teleoperatører havde afholdt et møde, hvor de drøftede en nedsættelse af standardgodtgørelser til forhandlere af mobiltelefoner. Forhandlerne modtog standardgodtgørelsen, når de fik kunder til at købe mobiltelefon med abonnement. Domstolen fandt, at drøftelserne var i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovlige. Domstolen udtalte, at det ikke havde betydning, at standardgodtgørelsen ikke vedrørte den pris, som de endelige forbrugere skulle betale, men alene udgjorde en del af indkøbsprisen for de tjenesteydelser, som de pågældende forhandlere leverede til operatørerne.⁷¹ Selvom sagen ikke vedrørte en brancheforening, illustrerer sagen det principielle forhold, at information, der kun vedrører en del af den samlede pris, også er omfattet af forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler.

Den nærmere vurdering af prisudmeldinger afhænger af, hvordan udmeldingerne fremsættes, og hvilken form for prisudmeldingerne vedrører. I det følgende gives der en række eksempler på forskellige typer af udmeldinger om priser, der som udgangspunkt er ulovlige.

Faste priser

En brancheforenings udmelding af faste priser, som medlemmerne aktuelt eller fremadrettet er forpligtet til at anvende, er i strid med konkurrencelovens § 6.

⁶⁶ Se definition i kapitel 2.4.

⁶⁷ Jf. Domstolens dom af 17. oktober 1972 i sag 8/72, *Vereeniging van Cementhandelaren mod Kommissionen*, præmis 19-21.

⁶⁸ Jf. Konkurrenceankenævnets kendelse af 26. november 2009 i sag 2009-0018991, *International Transport Danmark mod Konkurrencerådet*, side 184, punkt 6.2.

⁶⁹ Jf. Domstolens dom af 11. juli 1989 i sag 246/86, *Belasco m.fl. mod Kommissionen*, præmis 15.

⁷⁰ Jf. Domstolens dom af 19. marts 2015 i sag C-286/13 P, *Dole Food og Dole Fresh Fruit Europe mod Kommissionen*, præmis 123-125 og den heri nævnte retspraksis, Domstolens dom af 12. januar 2023 i sag C-883/19 P, *HSBC Holdings m.fl. mod Kommissionen*, præmis 120-121 og Domstolens dom af 29. juli 2024 i sag C-298/22, *Banco BPN mod BIC Português m.fl.*, præmis 89.

⁷¹ Jf. Domstolens dom af 4. juni 2009 i sag C-8/08, *T-Mobile Netherlands m.fl.*, præmis 39.

Eksempel: Ulovligt at udmelde faste priser

En hollandsk sammenslutning for lagerførende grossister (FEG) havde begrænset medlemmernes frihed til selv at fastsætte deres salgspriser. Dette skete på baggrund af en bindende vedtagelse om faste priser, distribution af vejledende lister til medlemmerne med brutto- og nettopriser samt ved, at FEG havde fungeret som medlemmernes forum for drøftelser af priser og rabatter. FEG forbød bl.a. medlemmerne at sælge elektronisk installationsmateriel til ekstraordinært nedsatte priser eller lokke-priser. Det skyldtes ifølge foreningens udmeldinger til medlemmerne, at det var uønsket at forårsage, fremme eller tillade bratte prisfald, markedsforvridninger, udbytte-tab samt uhæmmet indbyrdes konkurrence. Kommissionen fandt, at dette var i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovligt.⁷²

Hvis en brancheforening aftaler med sine medlemmer, at brancheforeningen – på vegne af medlemmerne – kan aftale priser med medlemmernes kunder, vil det være i strid med konkurrencelovens § 6. Det skyldes, at medlemmerne i givet fald hindres i frit at fastsætte deres egne priser.

Eksempel: Ulovligt at have eneret til at aftale priser

Praktiserende Dyrslægers Arbejdsgiverforening havde ifølge sine vedtægter eneret til at aftale honorarer på medlemmernes vegne. Dette var i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovligt, fordi det begrænsede den enkelte dyrlæges frihed til selv at bruge sine priser som konkurrenceparameter.⁷³

Vejledende priser

Det er i strid med konkurrencelovens § 6, hvis en brancheforening udmelder vejledende priser. Vejledende priser virker normerende for medlemmernes prisfastsættelse, fordi det enkelte medlems markedsadfærd – uanset den vejledende karakter af de udmeldte priser – må forventes at blive påvirket heraf.⁷⁴

Eksempel: Ulovligt at udsende vejledende tariffer

En hollandsk brancheforening for speditører, FENEX, havde udarbejdet og udsendt vejledende tariffer til sine medlemmer. Kommissionen fandt, at udsendelse af vejledende priser udgjorde en opfordring til medlemmerne til at justere deres priser uden hensyn til deres individuelle omkostninger. Dette kan medføre, at virksomheder, der har lave omkostninger, ikke sænker deres priser. Kommissionen fandt, at konkurrencen herved blev svækket i forhold til de virksomheder, der havde høje omkostninger. Udsendelsen af de vejledende tariffer var derfor i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovlig.⁷⁵

Eksempel: Ulovligt at udmelde vejledende minimumssatser for honorarer

Den Belgiske Arkitektforening (Ordre des architectes) havde udstedt nogle etiske standarder, hvori foreningen bl.a. havde fastsat vejledende minimumssatser for honorarer.

⁷² Jf. Kommissionens beslutning af 26. oktober 1999 i sag IV/33.884, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied og Technische Unie (FEG og TU)*, opretholdt af Retten og senere af Domstolen, jf. Domstolens dom af 21. september 2006 i sagerne C-105/04, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied*, og C-113/04, *Technische Unie mod Kommissionen*.

⁷³ Jf. Konkurrencerådets afgørelse af 26. oktober 2005, *Praktiserende Dyrslægers Arbejdsgiverforenings vedtægter*.

⁷⁴ Jf. Folketingstidende 1996-1997, tillæg A, side 3659, v.sp. og Kommissionens beslutning af 5. juni 1996 i sag, IV/34.983, *Fenex*, betragtning 61.

⁷⁵ Jf. Kommissionens beslutning af 5. juni 1996 i sag, IV/34.983, *Fenex*. Se fx også Kommissionens beslutning af 26. oktober 1999 i sag IV/33.884, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied og Technische Unie (FEG og TU)*, opretholdt af Retten og senere af Domstolen, jf. Domstolens dom af 21. september 2006 i sagerne C-105/04, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied*, og C-113/04, *Technische Unie mod Kommissionen*.

Kommissionen fandt, at dette var i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovligt.⁷⁶

Eksempel: Ulovligt at udmelde vejledende minimumssatser for honorarer

Dansk Psykolog Forening havde på sin hjemmeside og i foreningens "Håndbog for privatpraktiserende psykologer 2003" udmeldt vejledende minimumstakster for privatpraktiserende psykologers honorarer i de situationer, hvor honoraret ikke var fastsat efter overenskomst med den offentlige sygesikring. Brancheforeningens udmeldinger var i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovlige.⁷⁷

Eksempel: Indskærpelse vedrørende vejledende priseksempel

En branche forening havde på sin hjemmeside udsendt et eksempel på, hvordan medlemmerne i en bestemt situation kunne fastsætte deres vederlag over for deres kunder. Branche foreningen havde tilkendegivet, at vederlaget kunne fastsættes "til [...] pct. af [...] dog maksimalt kr. [...]". Det konkrete taleksempel var ifølge branche foreningen sat på et så urealistisk niveau, at der ikke var nogen risiko for, at det kunne normere medlemmernes prisfastsættelse, og priseksemplet havde desuden kun kortvarigt været tilgængeligt på branche foreningens hjemmeside. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen indskærpede over for branche foreningen, at udsendelse af information af betydning for medlemmernes prisfastsættelse er omfattet af forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler i samme omfang, som en egentlig aftale mellem medlemsvirksomhederne ville være det, samt at dette også gælder i tilfælde, hvor udmeldingen blot har karakter af vejledende priseksempler, og uanset om de udmeldte priser bliver fulgt eller ej.⁷⁸

Mindstepriser

Det er i strid med konkurrencelovens § 6, hvis en branche forening udmelder mindstepriser; det vil sige priser, som branche foreningens medlemmer som minimum skal opkræve hos medlemmernes kunder for deres varer eller tjenesteydelser. Det gælder, uanset om sådanne mindstepriser præsenteres som bindende eller vejledende for medlemmerne.

Eksempel: Ulovligt at opfordre til brug af mindstepriser

Dansk Kartoffelproducentforening blev kendt skyldig i at have overtrådt forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og idømt en bøde for bl.a. at opfordre deres medlemmer til at benytte mindstepriser i kontrakterne med kartoffelpakkerierne.⁷⁹

Eksempel: Ulovligt at vejlede om og anbefale brug af mindstepriser

Dansk Juletræsdyrkerforening blev kendt skyldig i at have overtrådt forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og idømt en bøde. Branche foreningen havde vejledt medlemmerne om og anbefalet brugen af mindstepriser ved at have udsendt prisstatistikker (for den seneste sæson) og kalkulationsmodeller samt ved orientering til medlemmerne i øvrigt.⁸⁰

⁷⁶ Jf. Kommissionens beslutning af 24. juni 2004 i sag COMP/38.549, *Belgiske Arkitekter*.

⁷⁷ Jf. Konkurrencestyrelsens afgørelse refereret på rådsmødet 26. maj 2004, *Dansk Psykolog Forenings vejledende minimumstakster*.

⁷⁸ Jf. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens indskærpelse af 2. december 2015, *Indskærpelse vedrørende branche forenings brug af priseksempel til vejledning af medlemmerne*. Sagen blev lukket med henvisning til konkurrencelovens § 15, stk. 1, 3. pkt., på baggrund af en afvejning af ressourcer og effekt.

⁷⁹ Jf. Retten i Koldings dom af 6. september 2011 i sag 1-4944/2010, *Dansk Kartoffelproducentforening*.

⁸⁰ Jf. Højesterets dom af 30. august 2010 i sag 319/2009, *Dansk Juletræsdyrkerforening* (U.2010.2980H).

Eksempel: Ulovligt at forbyde markedsføring under mindstepriser

Brancheforeningen Danske Kroer & Hoteller blev kendt skyldig i at have overtrådt forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og idømt en bøde for at have forbudt deres medlemmer at skilte eller annoncere med værelsespriser, som lå under en af brancheforeningen fastlagt mindstepris.⁸¹

Eksempel: Ulovligt at forbyde medlemmer at underbyde hinanden

Foreningen Danske Revisorers kollegiale regler indeholdt en bestemmelse, der forbød medlemmerne at sikre sig hinandens opgaver ved at tilbyde tjenester til en pris, der lå under medlemmets sædvanlige pris for tilsvarende opgaver. Bestemmelsen var i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovlig.⁸²

Maksimale priser

Det er som udgangspunkt i strid med konkurrencelovens § 6, hvis en brancheforening udmelder maksimale priser; det vil sige priser, som medlemmerne maksimalt skal opkræve hos medlemmernes kunder for deres varer eller tjenesteydelser. Det gælder, uanset om sådanne maksimale priser præsenteres som bindende eller vejledende for medlemmerne.

Selvom der med maksimale priser fortsat består mulighed for en vis konkurrence mellem medlemmerne,⁸³ kan en brancheforenings udmelding af maksimale priser fungere som pejlemærke for en udtrykelig eller stiltiende samordning af priser i en branche. Medlemmernes incitament til at sælge til en lavere pris end en udmeldt maksimal pris kan således være begrænset, ligesom det kan udgøre en indirekte anbefaling af en prisforhøjelse. Dette kan fx være tilfældet, hvis den maksimale pris, som brancheforeningen anbefaler, hæves med fem pct. hvert år. I så fald kan der være risiko for, at medlemmerne også hæver deres priser med fem pct. hvert år. En brancheforenings udmelding af maksimale priser kan således være egnet til at virke normerende på prisdannelsen.

Eksempel: Ulovligt at indføre ordning med maksimale priser

Brancheforeningen DK-Camp havde indført en ordning for autocampere, der indebar, at campingpladserne skulle overholde en aftalt maksimalpris, når autocampere brugte deres campingpladser. Ordningen var indført for at begrænse autocampernes ulovlige campering på danske rastepladser, og maksimalprisen var derfor sat særligt lavt i forhold til de almindelige priser for at gøre det attraktivt for autocampere at bruge ordningen. Den aftalte maksimale pris var at sammenligne med en horisontal prisaf tale. Den var derfor i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovlig.⁸⁴

Eksempel: Ulovligt at indføre maksimalprissystem

Landsforeningen Danmarks Vandrerhjem (Danhostel) fastsatte maksimalpriser for overnatning på foreningens vandrerhjem. Overskridelse af de maksimale priser kunne sanktioneres. Konkurrencerådet fandt umiddelbart, at maksimalprissystemet var i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler, og at maksimalprissystemet ikke opfyldte betingelserne for en fritagelse efter konkurrencelovens § 8. Sagen

⁸¹ Jf. Retten i Horsens dom af 4. oktober 2007 i sag SS 785/2007, *Danske Kroer & Hoteller*.

⁸² Jf. Konkurrencerådets afgørelse af 20. februar 2013, *Foreningen Danske Revisorers kollegiale regler*.

⁸³ Jf. Rettens dom af 30. marts 2000 i sag T-513/93, *Consiglio Nazionale degli Spedizionieri Doganali mod Kommissionen*, præmis 63.

⁸⁴ Jf. Konkurrencestyrelsens afgørelse offentliggjort 27. marts 2006, *DK-Camps anvendelse af horisontal prisaf tale*.

blev sluttet med et tilsagn fra Danhostel om at ophøre med at anvende maksimalprissystemet.⁸⁵

En brancheforenings udmelding af maksimale priser kan i visse tilfælde være forbundet med positive virkninger, der opvejer de negative konkurrencebegrænsende virkninger. Det kræver, at udmeldingen opfylder betingelserne i konkurrencelovens § 8. Der henvises uddybende til kapitel 2.2 for en beskrivelse af elementerne i vurderingen efter konkurrencelovens § 8. Det kan fx være tilfældet, hvis det maksimale prisloft indebærer, at fælles udnyttelse af en infrastruktur styrkes til gavn for konkurrencen og forbrugerne.

Eksempel: Maksimale priser lovlige på grund af effektivitetsfordele

Brancheforeningen for telekommunikationsindustrien havde anmeldt en aftale om maksimale priser for leje af master under 50 m. Konkurrencerådet fandt, at priskonkurrencen mellem ejerne af masten blev hæmmet som følge af aftalen. Til gengæld sikrede aftalen, at master blev udnyttet effektivt af alle, der ønskede adgang til master. Dette øgede konkurrencen for små og nye selskaber. Samtidig var den fælles udnyttelse til gavn for miljøet samt for forbrugerne, som opnåede lavere priser på grund af den bedre udnyttelse af masterne. Aftalen opfyldte derfor betingelserne i konkurrencelovens § 8, og blev konkret fritaget i en periode på tre år.⁸⁶

Prislistes m.v.

Det er i strid med konkurrencelovens § 6, hvis en brancheforening udsender prislistes til medlemmerne eller på anden måde stiller priser til rådighed for medlemmerne. Det gælder, uanset om priserne præsenteres som bindende eller vejledende for medlemmerne.

Eksempel: Ulovligt at udsende prislistes

Garmesterlauget havde indgået aftale med bl.a. forsikringsselskabet Dansk Glasforsikring A/S om reparation af vinduesglas i forbindelse med forsikringsskader. Aftalen tog udgangspunkt i en prisliste, som forsikringsselskabets rabat blev beregnet efter. Prislisten skulle udsendes til samtlige medlemmer af Garmesterlauget. Konkurrenceankenævnet fandt, at aftalen i kraft af prislisten var et "branchevedtaget pris-uniformeringsredskab", som var i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovlig.⁸⁷

Eksempel: Ulovligt at stille priser til rådighed for medlemmer på hjemmeside

Brancheforeningen International Transport Danmark (ITD) havde gjort ventetidspriser tilgængelig for medlemmerne på brancheforeningens hjemmeside og i brancheforeningens standardkontrakt. Ventetidspriser bruges af fragtføreren, når tid til på- og aflæsning m.v. overskrider den tid, der må anses for normal og rimelig. Konkurrencerådet fandt, at ITD's udmelding af ventetidspriser var i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovlig, idet udmeldingen af ventetidspriserne var egnet til at have en normerende virkning på medlemsvirksomhedernes prisfastsættelse. Konkurrenceankenævnet stadfæstede denne del af afgørelsen, og ITD vedtog en bøde for overtrædelsen.⁸⁸

⁸⁵ Jf. Konkurrencerådets afgørelse af 29. november 2006, *Danhostels maksimalprissystem*.

⁸⁶ Jf. Konkurrencerådets afgørelse af 29. oktober 2003, *Anmeldelse af brancheaftale om prisberegningsprincipper for lejebetaling for fællesudnyttelse af master til radiokommunikationsformål, der er under 50 meter*.

⁸⁷ Jf. Konkurrenceankenævnets kendelse af 17. juli 2002 i sag 01-135.163, *Garmesterlauget i Danmark og Dansk Glasforsikring mod Konkurrencerådet*.

⁸⁸ Jf. Konkurrenceankenævnets kendelse af 26. november 2009 i sag 2009-0018991, *International Transport Danmark mod Konkurrencerådet* og International Transport Danmarks vedtagelse af bødeforelæg af 27. august 2010 i sag SØK-91250-00001-10.

3.3 Produktion og salg⁸⁹

Brancheforeninger må gerne på generelt plan informere medlemmerne om relevante forhold om produktion og salg, fx om ny faglig viden eller nye effektive produktionsmetoder. Det kan fx være oplysninger om en ny forbedret produktionsteknologi, der kan gøre det billigere og nemmere at fremstille et givent produkt. Tilsvarende vil en anbefaling om at benytte en sådan ny og mere effektiv produktionsmetode også være tilladt i de fleste tilfælde, så længe det ikke hindrer innovation og produktudvikling.

En brancheforening må også gerne på generelt plan informere om andre relevante forhold, der har betydning for produktionen i medlemsvirksomhederne, og som ikke vedrører konkurrenceparametre, fx i overordnede vendinger om adfærd i forhold til bæredygtighed eller anbefalinger om, at medlemmerne generelt holder en høj standard i forhold til bæredygtighed. Brancheforeningen må ligeledes gerne på generelt plan informere om krav i lovgivningen til sundhed, arbejdsmiljø og kontrol samt om generelle forhold, der ligger uden for brancheforeningens kontrol, men som det er vigtigt for medlemmerne at have kendskab til i forbindelse med deres produktion og salg, fx udbrud af strejker, eksport- og importforbud, særlige risici ved brug af bestemte produktionsmetoder eller komponenter osv. Det er dog en forudsætning, at brancheforeningen ikke herved kan påvirke konkurrenceparametre på en måde, der kan begrænse konkurrencen.

Eksempel: Lovligt at aftale forhold vedrørende arbejdsmiljø

Bryggeriforeningen/Danske Læskedrik Fabrikanten havde iværksat et projekt, der skulle sikre, at adgangsforholdene ved levering af øl og sodavand til udskænkingsstedernes lagerrum levede op til arbejdsmiljølovens krav til løft og transport af tunge ting. Adgangsforholdene til alle udskænkingssteder i Danmark skulle gennemgås. Hvis der var behov for forbedringer af læsse- og transportforholdene, skulle forbedringerne gennemføres inden en vis frist. I modsat fald ville leverandørerne ikke længere levere produkterne til lageret, men fx lade dem stå på fortovet. Konkurrencerådet fandt, at aftalen var lovlig, fordi kravene i aftalen måtte anses for saglige under hensyn til at undgå arbejdsmiljøskader for medarbejderne. Herudover var der intet i sagen der tydede på, at bryggerierne og læskedrikfabrikanten i øvrigt havde samordnet deres almindelige leveringsbetingelser.⁹⁰

Medlemmerne skal fastlægge deres strategi på et marked ud fra medlemmets egne individuelle forudsætninger. Grænsen for, hvad der er lovligt eller ej, fastlægges ud fra, om brancheforeningens udmelding kan påvirke medlemmernes strategi for produktion og salg m.v. på en måde, der kan begrænse konkurrencen. Det vil fx være i strid med konkurrencelovens § 6, hvis en brancheforening opfordrer medlemmerne til at begrænse produktionen.

Eksempel: Ulovligt at opfordre til at begrænse produktionen

Dansk Kartoffelproducentforening blev kendt skyldig i at have overtrådt forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og idømt en bøde for bl.a. at opfordre deres medlemmer til at lade kartofler blive i jorden for at begrænse udbuddet og dermed sikre en højere pris.⁹¹

En brancheforening må heller ikke komme med udmeldinger, der kan opfattes som en opfordring, anbefaling, henstilling eller lignende til medlemmerne om at begrænse deres

⁸⁹ Se definition i kapitel 2.4

⁹⁰ Jf. Konkurrencerådets afgørelse af 17. december 2003, *Pladsen til Kassen*.

⁹¹ Jf. Retten i Koldings dom af 6. september 2011 i sag 1-4944/2010, *Dansk Kartoffelproducentforening*.

kommercielle adfærd. Det vil fx være i strid med konkurrencelovens § 6 at opfordre medlemmerne til at afholde sig fra at konkurrere med hinanden, uanset om der er tale om en direkte opfordring eller en mere indirekte form for opfordring – fx bestemmelser om god skik i brancheforeningens etiske regelsæt eller vedtægter, der påvirker konkurrenceparametre.

Eksempel: Ulovligt at opfordre til ikke at konkurrere om kollegers kunder

Den Danske Dyrlægeforenings etiske regelsæt fastslog, at det ansås for "god skik" at dyrlægeklinikkerne undlod at fastholde kunder, der var henvist af en anden dyrlægeklinik. Endvidere ansås det for "god skik" at afholde sig fra at skabe sig en praksis eller andre fordele på bekostning af en syg kollega, samt at nedsætte sig inden for en geografisk afstand af 15 km. fra en afdød kollegas praksis, før pågældende praksis var solgt – dog højst i seks måneder. Konkurrenceankenævnet stadfæstede, at alle tre bestemmelser var i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovlige.⁹²

Eksempel: Ulovligt at begrænse medlemmers markedsføring.

Brancheforeningen Danske Bedemænd havde tre bestemmelser i sine etiske regler, som satte snævre grænser for, hvordan den enkelte medlemsvirksomhed kunne markedsføre sin forretning. De tre bestemmelser lød således: *"Radio og tv kan kun bruges i brancheforeningens regi, enten på landsplan eller i lokalafdelingerne"*, *"Der henstilles til ikke at anvende priser i annoncer, fordi det kan virke vildledende"*, *"Det er ikke tilladt at annoncere med gratisydelse"*. Konkurrencerådet fandt at bestemmelserne, samt brancheforeningens udmeldinger om, at medlemmerne handlede i strid med brancheforeningens regler, hvis de anvendte de pågældende markedsføringsmetoder, var i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovlige. Danske Bedemænd vedtog en bøde for overtrædelserne.⁹³

Det vil være i strid med konkurrencelovens § 6, hvis en brancheforening opfordrer sine medlemmer til at begrænse deres salg, herunder at begrænse deres salg via en bestemt afsætningskanal – uanset om det umiddelbart måtte være ud fra anerkendelsesværdige hensyn. Det samme gælder egentlige opfordringer til boykot fx af bestemte produkter eller afsætningskanaler. Sådanne opfordringer er egnet til at fjerne den konkurrencemæssige risiko, der for det enkelte medlem ellers er forbundet med selvstændigt at træffe beslutning om at begrænse sit salg eller valg af afsætningskanal.

Eksempel: Ulovligt at opfordre til boykot af udbudsportal

Brancheforeningen for autoværksteder, Centralforeningen af Autoreparatører i Danmark (CAD), havde opfordret medlemmerne til at boykotte udbudsportalen www.autobutler.dk. Autobutlers udbudsportal gav bilejerne (forbrugerne) mulighed for at sammenligne tilbud på en given reparation fra forskellige værksteder for at finde det billigste værksted. Opfordringerne var fremsat i en artikel i Motor-magasinet. Opfordringen blev gentaget i et referat fra et hovedbestyrelsesmøde i CAD og i CAD's årsberetning, som blev sendt ud til medlemmerne, og hvor CAD samtidig tilbød medlemmerne hjælp til at komme ud af diverse aftaler. Konkurrenceankenævnet stadfæstede, at dette udgjorde en fælles og koordineret strategi om at opfordre medlemmerne til at fravælge

⁹² Jf. Konkurrenceankenævnets kendelse af 9. december 2013 i sag KL-3-2013, *Den Danske Dyrlægeforening mod Konkurrencerådet*.

⁹³ Jf. Konkurrencerådets afgørelse af 22. december 2010, *Brancheforeningen Danske Bedemænds etiske regler* og Danske Bedemænds vedtagelse af bødeforelæg af 27. maj 2011 i sag 4/0120-0202-0093.

Autobutlers udbudsportal. Sådanne opfordringer var i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovlige.⁹⁴

Eksempel: Ulovligt at opfordre til boykot af bilportal

Sammenslutningen af selvstændige bilforhandlere, som forhandler og/eller servicerer biler af mærket Peugeot, Peugeot Forhandler Foreningen (PFF), var fremkommet med udmeldinger til brancheforeningens medlemmer om boykot af bilportalen www.bilbasen.dk for at fremme konkurrenten www.biltorvet.dk. Udmeldingerne var bl.a. fremsat på medlemsmøder og i e-mails fra ledelsen i PFF til medlemmer af PFF. Konkurrencerådet fandt, at vedtagelsen i PFF var i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovlig, idet vedtagelsen var egnet til at fjerne eller væsentligt reducere den usikkerhed, der for medlemmerne var forbundet med selvstændigt at tage stilling til, hvor de ønsker at annoncere brugte biler. Vedtagelsen kunne desuden resultere i færre valgmuligheder for forbrugerne, dårligere afsætningsmuligheder for forhandlerne, samt mindre økonomi til udvikling af www.bilbasen.dk. PFF vedtog en bøde for overtrædelsen.⁹⁵

Eksempel: Ulovligt at opfordre til at undlade at sælge specifikke varer

Dansk Erhverv fremlagde på vegne af dagligvarehandlen en 13-punktsplan mod fedme og til fremme af sund levevis. Et af initiativerne indebar, at branchen i fællesskab skulle undlade at sælge slik beriget med vitaminer. Konkurrencestyrelsen udtalte, at der var tale om et boykot-lignende initiativ, der ville kunne indebære en alvorlig overtrædelse af konkurrenceloven. Styrelsen præciserede, at dagligvarehandlen fortsat ville kunne afstå fra at sælge slik beriget med vitaminer og mineraler, forudsat at beslutningen blev truffet af de enkelte forretninger hver for sig på individuel basis og ikke som et branchearbejd, herunder efter tilskyndelse fra branchen.

3.4 Omkostninger⁹⁶

En brancheforenings udmeldinger om omkostninger kan have betydning for medlemmernes prisfastsættelse. Sådanne udmeldinger kan virke normerende og være skadelige for konkurrencen mellem medlemmerne, idet de på samme måde som prisanbefalinger kan opfattes som pejlemærker for, hvorledes prisen skal fastsættes.

Generel og neutral information om omkostninger

Brancheforeninger må gerne på et generelt plan og på en neutral måde informere medlemmerne om omkostninger, der ligger uden for brancheforeningens råderum, og som medlemmerne ikke kan påvirke. Det kan fx være oplysninger om hastigt stigende råvarepriser, udviklingen på internationale børsnoterede markeder, verdensmarkedspriser på mælk eller korn, skatter, afgifter m.v. En brancheforenings udmeldinger om omkostninger anses som neutral, så længe den ikke er udtryk for brancheforeningens forventninger til omkostningsudviklingen, jf. kapitel 5, eller kan tolkes som en opfordring til medlemmerne om en bestemt prisadfærd, fx hvis udmeldingen vedrører overvæltning af omkostninger på kunder, jf. nedenfor.

⁹⁴ Jf. Konkurrenceankenævnets kendelse af 21. oktober 2014 i sag KL-2-2014, *Centralforeningen af Autoreparatører i Danmark mod Konkurrencerådet*.

⁹⁵ Jf. Konkurrencerådets afgørelse af 23. februar 2023, *Kollektiv boykot af Bilbasen i Peugeot Forhandler Foreningen* og Peugeot Forhandler Foreningens vedtagelse af bødeforelæg af 20. april 2022 i sag SØK-91250-00001-19.

⁹⁶ Se definition i kapitel 2.4.

Eksempel: Lovlig generel udmelding om sænkning af den danske olieafgift

Brancheforeningen International Transport Danmark (ITD) havde i en artikel i bl.a. Jyllands-Posten udtalt sig om ITD's krav om sænkning af den danske olieafgift. ITD's formand blev citeret således: *"Prisstigningerne på dieselolien skal betales af kunderne og i sidste ende af forbrugerne, men der er stor fare for, at olieprisstigningernes himmelflugt vil betyde lukning af transportvirksomheder"*. Konkurrenceankenævnet fandt, at sådanne udsagn ikke kunne tolkes som opfordringer til medlemmerne om en bestemt prissætning, og ophævede derfor Konkurrencerådets afgørelse om, at udmeldingerne var ulovlige.⁹⁷

Hvis brancheforeningens udmelding vedrører omkostninger, som medlemmerne har mulighed for at påvirke, og som kan påvirke medlemmernes prisfastsættelse, vil udmeldingen som udgangspunkt være i strid med konkurrencelovens § 6. Sådanne udmeldinger kan virke normerende på prisdannelsen til skade for konkurrencen, fordi medlemmerne må forventes at blive påvirket af oplysningerne, når de agerer på markedet. Dette gælder, uanset om udmeldingerne præsenteres som bindende eller vejledende for medlemmerne.

Udmeldinger, der vedrører overvæltning af omkostninger på kunder

Det er i strid med konkurrencelovens § 6, hvis en brancheforening forpligter sine medlemmer til at overvælte omkostningsstigninger på kunder, fx prisforhøjelser fra leverandører. Dette gælder uanset, om medlemmerne kan påvirke de pågældende omkostninger eller ej.

Eksempel: Ulovligt at kræve viderefakturering af prisstigninger

Medlemmerne af en hollandsk sammenslutning for lagerførende grossister (FEG) havde bl.a. på baggrund af en bindende vedtagelse i foreningen pligt til at viderefakturere prisændringer til kunderne til en bindende maksimumpris, der blev fastsat hvert halve år af FEG. Dette skulle fungere som en risikospredning mellem grossister og installatørerne i tilfælde af prisstigninger under langvarige byggeprojekter. Overtrædelse af vedtagelsen kunne sanktioneres med en bøde. Dette forhindrede FEG-medlemmerne i selv at beslutte, om og i hvilket omfang de ønskede at viderefakturere prisforhøjelser fra leverandørers side. Kommissionen fandt, at dette var i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovligt.⁹⁸

Det vil ligeledes som udgangspunkt være i strid med konkurrencelovens § 6, hvis en brancheforening opfordrer til, vejleder om eller anbefaler medlemmerne at overvælte specifikke omkostninger på medlemmernes kunder. Sådanne udmeldinger vil kunne anses for en direkte eller indirekte anbefaling af, hvor store prisstigninger medlemmerne med rimelighed vil kunne forlange, og vil dermed som udgangspunkt være egnet til at samordne medlemmernes prisfastsættelse.⁹⁹ Det er ikke afgørende, om udmeldingerne konkret fører til en ensartet prisfastsættelse blandt medlemmerne, om udmeldingerne kun delvist følges af medlemmerne, eller om udmeldingerne alene kan forventes at få en beskeden virkning.

Eksempel: Ulovligt at opfordre til overvæltning af olietillæg

Brancheforeningen Danske Busvognmænd havde bl.a. i et nyhedsbrev og medlems-cirkulære opfordret medlemmerne til at overvælte et olietillæg på medlemmernes kunder. Af medlemscirkulæret fremgik bl.a.: *"På seneste hovedbestyrelsesmøde blev det*

⁹⁷ Jf. Konkurrenceankenævnets kendelse af 26. november 2009 i sag 2009-0018991, *International Transport Danmark mod Konkurrencerådet*.

⁹⁸ Jf. Kommissionens beslutning af 26. oktober 1999 i sag IV/33.884, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied og Technische Unie (FEG og TU)*, opretholdt af Retten og senere af Domstolen, jf. Domstolens dom af 21.

⁹⁹ Jf. Københavns Byrets dom af 1. april 2009 i sag SS 2-1923/2008, *Danske Busvognmænd*, side 30.

besluttet at opfordre samtlige medlemmer, der udfører turist- og bestillingskørsel til at forhøje kundernes pris med et olietillæg på 4 procent med virkning fra 1. oktober 2005. Vi vedlægger et brev, som vi opfordrer medlemmerne til på eget brevpapir at anvende som begrundelse overfor kunderne.” Både byretten og landsretten fastslog, at udmeldingerne udgjorde en særdeles kraftig henstilling til medlemmerne om at indføre et olietillæg på fire pct. Udmeldingerne var derfor i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovlige.¹⁰⁰

Eksempel: Ulovligt at opfordre til overvæltning af forsikringsomkostninger

Brancheforeningen Dansk Transport og Logistik (DTL) havde bl.a. på brancheforeningens hjemmeside opfordret sine medlemmer til at overvælte øgede forsikringsomkostninger på medlemmers kunder. I en webnyhed fremgik det bl.a. *”DTL anbefaler, at transportørerne indfører et lovbestemt forsikringstillæg på 1,3 procent som følge af de lovbestemte forhøjelser af personstatninger”*. Konkurrenceankenævnet stadfæstede, at opfordringen om overvæltning af forsikringsomkostninger udgjorde en så nøjagtig udmelding om en prisforhøjelse på 1,3 pct., at udmeldingerne var i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovlig.¹⁰¹

Generelt er det vigtigt, at en brancheforening altid er opmærksom på, hvordan den kommunikerer offentligt, fx i medier eller til offentlige arrangementer, således at sådanne offentlige udmeldinger ikke vil kunne opfattes som anbefalinger eller signaler til medlemmerne om at udvise en bestemt adfærd i forhold til deres omkostninger.¹⁰²

Det er også vigtigt, at brancheforeningens medlemmer ikke kommunikerer offentligt på en måde, som mindsker usikkerheden i forhold til deres adfærd på markedet. Hvis det fx er offentligt kendt, at leveringsomkostningerne i en given branche stiger, vil det være lovligt for medlemmerne at nævne dette på et møde i brancheforeningen. Medlemmerne må dog ikke komme med udmeldinger om deres individuelle reaktion på de stigende leveringsomkostninger. Medlemmerne skal således uafhængigt af hinanden beslutte, hvad deres svar på stigende leveringsomkostninger skal være.¹⁰³

3.5 Lovgivning og kommunikation med offentlige myndigheder

En brancheforening kan som hovedregel lovligt informere og vejlede medlemmerne om lovgivning og rækkevidden af denne, herunder de praktiske muligheder for at efterkomme specifikke krav i lovgivningen. Det er også lovligt at drøfte (ny) faglig viden og lave generelt lobbyarbejde over for relevante myndigheder.

¹⁰⁰ Jf. Københavns Byrets dom af 1. april 2009 i sag SS 2-1923/2008, *Danske Busvognmænd* og Østre Landsrets dom af 3. september 2009 i sag S-971-09, *Danske Busvognmænd*. Sagen blev indbragt for Højesteret med påstand om skærpelse af bødeniveauet, jf. Højesterets dom af 30. august 2010 i sag 320/2009, *Danske Busvognmænd* (U.2010.2986/1H).

¹⁰¹ Jf. Konkurrenceankenævnets kendelse af 30. november 2009 i sag 2009-0018524, *Dansk Transport og Logistik mod Konkurrencerådet*.

¹⁰² I Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 398 fremgår følgende om den situation, hvor offentlig kommunikation sker direkte mellem konkurrerende virksomheder: *”Den omstændighed, at en virksomhed videregiver kommercielt følsomme oplysninger gennem en offentlig bekendtgørelse (f.eks. via et opslag på et offentligt tilgængeligt websted, en erklæring ved et offentligt arrangement eller i en avis) udelukker ikke i sig selv, at meddelelsen kan udgøre en samordnet praksis som omhandlet i artikel 101, stk. 1. Offentliggørelse kan i visse tilfælde være en del af en kommunikationskanal mellem konkurrenter med henblik på at signalere fremtidige hensigter om at optræde på markedet på en bestemt måde eller skabe et knudepunkt for samordning mellem konkurrenter og kan dermed falde ind under artikel 101, stk. 1. Desuden vil det forhold, at deltagerne i informationsudvekslingen tidligere har offentliggjort den samme type oplysninger (f.eks. i en avis eller på deres offentlige websted), ikke indebære, at en senere informationsudveksling, som ikke er offentlig, ikke begrænser konkurrencen som omhandlet i artikel 101, stk. 1”*.

¹⁰³ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 398 og 411.

Hvis lovgivningen giver valgmuligheder i forhold til konkurrenceparametre, må brancheforeningens orientering til medlemmerne dog ikke få karakter af anbefalinger eller opfordringer i forhold til specifikke valg. Medlemmerne er således selvstændige virksomheder, der uafhængigt af hinanden skal tage stilling til den politik, de vil føre på markedet, og de vilkår, de vil tilbyde deres kunder.¹⁰⁴

Eksempel: Ulovlige opfordringer om konkurrenceparametre, der ikke var reguleret af betalingsmiddeloven

I 2005 blev betalingsmiddeloven ændret, således at pengeinstitutter fremover ville have mulighed for at opkræve dankortgebyrer af forretningerne. Brancheforeningen De Samvirkende Købmænd (DSK) havde i forbindelse med lovændringen opfordret sine medlemmer til at overvælte dankortgebyret på 50 øre på kunderne. Hverken pengeinstitutterne eller forretningerne var som følge af lovændringen forpligtet til at opkræve gebyret eller at maksimere gebyret til 50 øre ved en eventuel opkrævning. DSK's opfordringer om overvæltningen af dankortgebyret var derfor i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovlige.¹⁰⁵

I forbindelse med lovforberedende arbejde eller anden form for deltagelse i aktiviteter iværksat af offentlige myndigheder, skal brancheforeninger være særligt opmærksomme på, at de ikke i forbindelse med deltagelsen heri eller i forlængelse heraf agerer på en måde, der kan påvirke de enkelte medlemmers markedsomvendte adfærd og virke normerende på væsentlige konkurrenceparametre.

Brancheforeninger skal også være opmærksomme på ikke at stille kommercielt følsomme oplysninger til rådighed for medlemmerne, eller at der finder udveksling af sådanne oplysninger sted med eller mellem medlemmerne.

Hvis fx en brancheforening deltager i et møde med en offentlig myndighed, hvor der er flere medlemmer til stede, som er konkurrenter, er det således vigtigt, at brancheforeningen og/eller medlemmerne ikke på et sådant møde, afslører kommercielt følsomme oplysninger, eksempelvis om hvordan et medlem har tænkt sig at agere som følge af markedssituationen eller et muligt lovforslag, da det medfører risiko for en fremtidig koordinering og ensretning af medlemmernes markedsadfærd til skade for konkurrencen. Der henvises uddybende til kapitel 9.¹⁰⁶

Eksempel: Betænkeligt at drøfte dankortgebyr i forbindelse med lovforberedende arbejde

Brancheforeningen Dansk Handel og Service (DHS) havde forud for ændringen af betalingsmiddeloven i 2005, drøftet dankortsituationen med sine medlemmer. Det fremgik af referatet, at "[m]ed undtagelse af møbelhandlerne oplyste deltagerne, at butikkerne vil opkræve gebyr hos kunderne ved brug af Dankort. Gebyr for brug af andre kreditkort, vil ligeledes blive væltet over på kunderne i en række brancher." Konkurrencestyrelsen fandt, at drøftelserne var konkurrenceretligt betænkelige.¹⁰⁷

Såfremt brancheforeningens tilkendegivelser i forbindelse med det lovforberedende arbejde, er holdt i helt generelle og ikke nærmere konkretiserede vendinger og alene kan anses som et

¹⁰⁴ Se også eksempel vedrørende lovlige drøftelser om lovgivning samt juridisk fortolkning på side 76.

¹⁰⁵ Jf. Konkurrencerådets afgørelse af 25. maj 2005, *DSK' koordinerende adfærd – undersøgelse af dankortgebyret*.

¹⁰⁶ Se også Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledning til en brancheforening af 19. april 2022, *Vejledning om konkurrence-lovens § 6*, som er offentliggjort på styrelsens hjemmeside under "Vejledende udtalelser og indskærpelser".

¹⁰⁷ Jf. Konkurrencestyrelsens afgørelse af 26. maj 2005, *DHS koordinerende adfærd – undersøgelse af dankortgebyret*.

naturligt led i brancheforeningens politiske arbejde, vil tilkendegivelserne som udgangspunkt være lovlige.

Eksempel: Lovlige tilkendegivelser som naturligt led i politisk arbejde

Brancheforeningen Dansk Handel og Service (DHS) havde forud for ændringen af betalingsmiddeloven i 2005, oplyst sine medlemmer om, hvordan DSH ville forholde sig i den fremtidige debat om pengeinstitutternes adgang til at opkræve dan-kortgebyrer. Formanden for DHS udmeldte bl.a.: Derfor skal detailhandlen stå sammen om, at det ikke skal være muligt for bankerne at pålægge butikkerne en omkostning, uden at butikkerne synligt kan oplyse sine kunder om gebyret og pålægge det i fuld synlighed". DHS' tilkendegivelser blev anset for helt generelle og alene som et naturligt led i organisationens politiske arbejde. Udmeldingerne var derfor ikke i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed lovlige.¹⁰⁸

Hvis en brancheforening afgiver høringssvar til et lovforslag fra en offentlig myndighed, hvor brancheforeningen – på baggrund af oplysninger indhentet fra medlemmerne – fx udtaler sig om de økonomiske konsekvenser af lovforslaget, er det vigtigt, at brancheforeningen ikke gør det på en måde, der er egnet til at ensrette eller koordinere medlemmernes adfærd, når høringssvaret bliver delt med medlemmerne eller bliver offentligt tilgængeligt.

Det vil dog som udgangspunkt være lovligt, hvis brancheforeningen i sit høringssvar på et overordnet plan angiver, hvad brancheforeningen vurderer, at lovforslaget vil medføre af øgede udgifter for branchen som sådan. Hvis brancheforeningen derimod i sit høringssvar fx kommer med mere detaljerede angivelser af, hvad et lovforslag vil komme til at betyde for medlemmernes omkostninger og priser, vil der kunne være risiko for ensretning af og/eller koordinering af medlemmernes adfærd i strid med konkurrencelovens § 6. Indholdet af et høringssvar bør derfor holdes på et så overordnet plan, at det ikke kan fjerne den strategiske usikkerhed i markedet og/eller fungere som pejlemærker for eller skabe en fælles forståelse blandt medlemmerne om at udvise en bestemt markedsadfærd.

I forbindelse med offentlige udbud vil der ofte være en dialog mellem ordregiver og markedet. Det vil som udgangspunkt være lovligt for brancheforeninger at bidrage med deres viden og erfaring til denne dialog og dermed bidrage til mere balancerede kontrakter. Det er dog vigtigt, at brancheforeningen sikrer, at brancheforeningens input ikke giver grundlag for ensretning eller koordinering af medlemmernes adfærd i forhold til væsentlige konkurrenceparametre.

3.6 Løn- og arbejdsforhold

Oplysninger om egentlige løn- og arbejdsforhold, som udveksles mellem arbejdsgiver og arbejdstager, er undtaget fra konkurrencelovens anvendelsesområde, jf. konkurrencelovens § 3.¹⁰⁹

En brancheforening kan derfor som udgangspunkt lovligt på et generelt plan informere og vejlede medlemmerne om løn- og arbejdsforhold, herunder om forhold i kollektive overenskomster.

Det vil derimod være ulovligt, hvis en brancheforening orienterer sine medlemmer om de øvrige medlemmers individuelle lønomkostninger, hvis en brancheforening anbefaler eller

¹⁰⁸ Jf. Konkurrencestyrelsens afgørelse af 26. maj 2005, *DHS koordinerende adfærd – undersøgelse af dankortgebyret*.

¹⁰⁹ Jf. Folketingstidende 1996-1997, tillæg A, side 3655, v.sp.

opfordrer medlemmerne til at holde deres lønninger på samme niveau, eller hvis en branche-forening anbefaler eller opfordrer medlemmerne til ikke at "stjæle" hinandens medarbejdere. Det samme gælder, såfremt dette finder sted direkte mellem medlemmerne af en brancheforening.¹¹⁰

¹¹⁰ Se også Generaladvokatens forslag til afgørelse af 15. maj 2025 i sag C-133/24, Kommissionens beslutning af 2. juni 2025 i sag AT.40795, *Food Delivery Services* og Kommissionens Competition Policy Brief af 3. maj 2024, *Antitrust in Labour Markets*.

Kapitel 4

Kalkulationsværktøjer

Kapitlet gennemgår eksempler på kalkulationsværktøjer, og de konkurrenceretlige problemer, som værktøjerne kan give anledning til.

Definition: Kalkulationsværktøjer

Kalkulationsværktøjer omfatter værktøjer, modeller eller vejledninger, der indeholder instrumenter til beregning af fx priser, samlede omkostninger eller specifikke omkostningsposter. Det har ikke betydning, om kalkulationsværktøjet udmeldes formelt eller uformelt, eller om værktøjet stilles til rådighed for offentligheden generelt eller kun for medlemmerne.

4.1 Indledning

Mange brancheforeninger udarbejder kalkulationsværktøjer for at hjælpe medlemmerne med at finde frem til deres egne priser, samlede omkostninger eller specifikke omkostningsposter.

Kalkulationsværktøjer kan gavne konkurrencen, da de kan forbedre medlemmernes effektivitet. Kalkulationsværktøjer vil derfor normalt være lovlige, hvis de kun indeholder generelle instrumenter til brug for, at det enkelte medlem selv kan beregne sine priser og omkostninger.

Hvis kalkulationsværktøjet derimod indeholder oplysninger, der kan opfattes som pejlemærke for, hvordan pris- eller omkostningsniveauet skal være, vil det være i strid med konkurrencelovens § 6. Dette vil kunne virke normerende på medlemmernes adfærd, fordi medlemmerne tilskyndes til at anvende eller tilnærme sig oplysningerne, når de beregner deres priser eller omkostninger.¹¹¹

Det afhænger af en konkret vurdering, om et kalkulationsværktøj er lovligt eller ej. Hvis kalkulationsværktøjet i det konkrete tilfælde er konkurrencebegrænsende, kan det alligevel være lovligt, hvis de positive virkninger af kalkulationsværktøjet opvejer de negative konkurrencebegrænsende virkninger. Det kræver, at kalkulationsværktøjet opfylder betingelserne i konkurrencelovens § 8. Der henvises uddybende til kapitel 2.2 for en beskrivelse af elementerne i vurderingen efter konkurrencelovens § 8.

4.2 Kalkulationsværktøjer med forhåndsudfyldte poster

Hvis kalkulationsværktøjet indeholder taleksempler eller andre forhåndsudfyldte individualiserede poster til fastlæggelse af priser og omkostninger, der fremstår som realistiske og anvendelige for medlemmerne, vil værktøjet som altovervejende hovedregel være i strid med

¹¹¹ Jf. Kommissionens beslutning af 8. februar 1980 i sag 80/257/ECSC, *Stål fra forhandlerlagre*, betragtning 25-26.

konkurrencelovens § 6. Det gælder uanset, om brancheforeningen har haft til hensigt at anbefale et bestemt niveau for priserne eller omkostningerne.

Eksempel: Ulovligt at udsende forhåndsudfyldt kalkulationssystem

En sammenslutning af stålvirksomheder i Tyskland havde udsendt prislister og et forhåndsudfyldt kalkulationssystem til foreningens medlemmer. For de enkelte beregningsfaktorer var der anført konkrete værdiangivelser. Kommissionen udtalte, at sådanne kalkulationsregler har samme virkninger som henstillinger, da de tilskynder de virksomheder, som benytter dem, til at overtage de i modellen indeholdte kalkulationssatser ved beregningen af deres omkostninger og dermed indirekte ved fastsættelsen af deres priser. Kommissionen fandt derfor, at det var i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovligt.¹¹²

Det har ikke betydning for lovligheden af kalkulationsværktøjet, om de forhåndsudfyldte værdier er indeholdt i selve kalkulationsværktøjet, eller om værktøjet er vedlagt et udfyldt eksempel, en instruktionsvideo, eller om der er givet personlig rådgivning om anvendelsen. Det har heller ikke betydning, om det i det konkrete tilfælde fremhæves overfor medlemmerne, at der blot er tale om eksempler, som skal udskiftes med medlemmernes egne tal.

Eksempel: Ulovligt at udsende udfyldt skema til omkostningsberegning – selvom det er sendt som inspiration

Brancheforeningen for danske autogenbrugere/ophuggere (DAG) havde udsendt en e-mail til sine medlemmer vedhæftet et udfyldt skema om omkostningsberegning for miljøbehandling af biler. Det var anført i e-mailen, at skemaet var sendt til inspiration, og ikke som vejledende pris. Byretten fandt til trods herfor, at skemaet fremstod som en detaljeret vejledning for beregning af omkostningerne ved fastsættelse af prisen for miljøbehandling af biler. Skemaet var derfor efter sit indhold klart egnet til at begrænse konkurrencen ved at ensrette prisen for miljøbehandling af biler blandt DAG's medlemmer. Som følge heraf var skemaet i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovligt.¹¹³

Eksempel: Ulovligt at udsende taleksempler – selvom det pointeres, at eksempler skal tilrettes brugerens egne tal

Byg Data havde udarbejdet et malerkalkulationsprogram til bl.a. malermestre og malerberegningskontorer. Kalkulationsprogrammet kunne udregne tilbud på grundlag af de overenskomstfastsatte akkordsatser for bygningsmalerarbejde (svendeprislisten). For at lette forståelse af hvorledes kalkulationsprogrammet skulle anvendes, havde Byg Data indlagt nogle taleksempler i edb-programmet for disse virksomheds-relaterede poster. Byg Data pointerede overfor nye brugere af systemet, at der var tale om eksempler, som skulle tilrettes brugerens egne tal. Konkurrencestyrelsen fandt til trods herfor, at de vedlagte hjælpeeksempler kunne opfattes som vejledende satser, og at malerkalkulationsprogrammet derfor var i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovligt.¹¹⁴

Såfremt lovgivningen specifikt fastsætter omkostninger, som medlemmerne er forpligtet til at afholde, fx lovpligtige procentsatser i forhold til moms, told osv., vil det være lovligt at for-

¹¹² Jf. Kommissionens beslutning af 8. februar 1980 i sag 80/257/ECSC, *Stål fra forhandlerlagre*.

¹¹³ Jf. Københavns Byrets dom af 28. februar 2005 i sag 38.13554/04, *DAG Dansk Autogenbrug*.

¹¹⁴ Jf. Konkurrencestyrelsens afgørelse refereret på rådsmødet den 19. december 2001, *Byg Data A/S' Malerkalkulationsprogram*.

håndsudfylde den pågældende omkostningspost. Dette gælder dog ikke, hvis lovgivningen giver valgmuligheder i forhold til fastsættelsen af de pågældende satser, jf. kapitel 2.7.

Objektivt realistiske og anvendelige talværdier

Hvorvidt de forhåndsudfyldte værdier fremstår som objektivt realistiske og anvendelige vil bero på en konkret vurdering fra sag til sag. Selv taleksempler, der ikke umiddelbart forekommer at være realistiske, kan være ulovlige, hvis de kan anvendes som vejledning om, hvad medlemmernes omkostninger og/eller priser bør fastsættes til. Brancheforeninger skal derfor være varsomme med at indsætte taleksempler, medmindre størrelsen på og proportionerne mellem tallene er forvrænget i en sådan grad, at tallene med sikkerhed har karakter af "nonsens".

Eksempel: Taleksempler der fremstår som realistiske og anvendelige

Brancheforeningen International Transport Danmark (ITD) havde stillet en for-håndsudfyldt omkostningsberegningsmodel til rådighed for brancheforeningens medlemmer, hvor samtlige omkostningsposter var udfyldt med tal og værdier, som ITD havde opgjort. ITD gjorde gældende, at taleksemplerne ikke var realistiske og anvendelige, da omkostningskalkulationen havde ligget 20-30 pct. over markedsprisen. Konkurrencerådet og Konkurrenceankenævnet fandt imidlertid, at der var tale om taleksempler, der fremstod som realistiske og anvendelige for medlemmerne. Kalkulationsværktøjet var derfor i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovligt.¹¹⁵

Eksempel: Taleksempler der ikke fremstår som realistiske og anvendelige

Brancheforeningen Dansk Transport og Logistik (DTL) havde stillet et kalkulationsværktøj til rådighed for sine medlemmer. Værktøjet var udfyldt på forhånd med tal og værdier for en række omkostningsposter. Tallene fremstod imidlertid ikke som realistiske og anvendelige. Fx indgik dieselolieprisen, som var en af omkostningsposterne, med 3,65 kr./l, selvom prisen ikke siden år 2000 havde været under 5 kr./l. Kalkulationsværktøjet var derfor ikke i sig selv i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler.¹¹⁶

Eksempel: Indskærpelse vedrørende vejledende priseksempel

En brancheforening havde på sin hjemmeside udsendt et eksempel på, hvordan medlemmerne i en bestemt situation kunne fastsætte deres vederlag over for deres kunder. Brancheforeningen havde tilkendegivet, at vederlaget kunne fastsættes "til [...] pct. af [...] dog maksimalt kr. [...]". Det konkrete taleksempel var ifølge brancheforeningen sat på et så urealistisk niveau, at der ikke havde været nogen risiko for, at det kunne normere medlemmernes prisfastsættelse, og priseksemplet havde desuden kun kortvarigt været tilgængeligt på brancheforeningens hjemmeside. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen indskærpede over for brancheforeningen, at udsendelse af information af betydning for medlemmernes prisfastsættelse er omfattet af forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler i samme omfang, som en egentlig aftale mellem medlemsvirksomhederne ville være det, samt at dette også gælder i tilfælde, hvor udmeldingen blot har

¹¹⁵ Jf. Konkurrenceankenævnets kendelse af 26. november 2009 i sag 2009-0018991, *International Transport Danmark mod Konkurrencerådet*.

¹¹⁶ Jf. Konkurrenceankenævnets kendelse af 30. november 2009 i sag 2009-0018524, *Dansk Transport og Logistik mod Konkurrencerådet*.

karakter af vejledende priseksempler, og uanset om de udmeldte priser bliver fulgt eller ej.¹¹⁷

4.3 Kalkulationsværktøjer uden forhåndsudfyldte poster

Det vil være lovligt for en brancheforening at udarbejde og udsende et kalkulationsværktøj, hvis det ikke direkte eller indirekte har betydning for medlemmernes prisfastsættelse, og det alene hjælper medlemmerne med at finde frem til egne priser eller omkostninger.

Det vil fx være lovligt for en brancheforening at udarbejde og udsende kalkulationsværktøjer uden konkrete talangivelser. Beløbsgrænser kan fx angives med "xx kr.", således at det fuldt ud overlades til det enkelte medlem at indsætte de tal, som medlemmet finder passende ud fra medlemsvirksomhedens økonomiske og konkurrencemæssige situation.

Eksempel: Lovligt kalkulationsværktøj

Brancheforeningen Byggeriets Arbejdsgivere (BYG) havde udarbejdet et kalkulationsprogram til beregning af priser. Programmet sikrede, at der blev foretaget en korrekt beregning af lønomkostninger, der var en følge af lovgivning og overenskomst. Programmet hjalp blot medlemmerne med at finde frem til deres egne kost-prisstrukturer. De kunne herefter selv fastsætte deres priser ud fra egne omkostningsforhold og avanceberegning. Konkurrencerådet fandt derfor, at værktøjet ikke var i strid med forbudet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed lovligt.¹¹⁸

¹¹⁷ Jf. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens indskærpelse af 2. december 2015, *Indskærpelse vedrørende brancheforenings brug af priseksempel til vejledning af medlemmerne*. Sagen blev lukket med henvisning til konkurrencelovens § 15, stk. 1, 3. pkt., på baggrund af en afvejning af ressourcer og effekt.

¹¹⁸ Jf. Konkurrencerådets afgørelse af 29. marts 2000, *BYG's kalkulationsvejledning til brug for beregning af mesterpriser*.

Kapitel 5

Prognoser

Kapitlet handler om brancheforeningers prognoser, og de konkurrenceretlige problemer, som prognoser kan give anledning til.

Definition: **Prognoser**

Prognoser omfatter enhver form for tilkendegivelse fra brancheforeningen om forventningen til den fremtidige markedsudvikling. Det har ikke betydning, om prognosen er baseret på offentligt tilgængelige oplysninger, statistiske undersøgelser eller egne vurderinger. Det har heller ikke betydning, om prognosen udmeldes formelt eller uformelt, skriftligt eller mundtligt, eller om prognosen udsendes direkte til medlemmerne eller offentligheden generelt.

5.1 Indledning

En brancheforenings udarbejdelse og udsendelse af prognoser, der angiver den forventede udvikling på markedet, kan antage mange forskellige former. Det kan fx være prognoser, der angiver forventninger til markedsconjunkturer, udviklingen i råvarepriser eller lønomkostninger på markedet.

Hvis prognosen er egnet til at påvirke medlemmernes adfærd i forhold til væsentlige konkurrenceparametre, vil prognosen som udgangspunkt være konkurrencebegrænsende. Sådanne prognoser kan virke normerende på medlemmernes adfærd til skade for konkurrencen, fordi medlemmerne må forventes at blive påvirket af oplysningerne, når de agerer på markedet. Der er i praksis fx grebet ind overfor udveksling af prognoser med konkurrenter om aktuel og fremtidig efterspørgsel og fremtidig afsætning.¹¹⁹

Brancheforeninger skal derfor være påpasselige med ikke at gøre prognoser, der er egnet til at påvirke medlemmernes adfærd i forhold til væsentlige konkurrenceparametre, tilgængelige for medlemmerne – også selvom det sker i forbindelse med lovforberedende arbejde eller som en del af brancheforeningens politiske arbejde i øvrigt.

Brancheforeninger kan derimod godt gengive eller videregive en offentlig myndigheds forventninger, så længe det sker på en generel og neutral måde – det vil sige på en måde, hvor brancheforeningens videreformidling ikke kommer til at virke som en anbefaling eller i øvrigt indebærer en risiko for ensretning eller koordinering af medlemmernes adfærd i forhold til væsentlige konkurrenceparametre.

En brancheforening kan som udgangspunkt også godt udarbejde og udsende prognoser til deres medlemmer, som giver et kvalificeret bud på den samlede efterspørgsel efter et specifikt

¹¹⁹ Jf. Rettens dom af 9. september 2015 i sag T-84/13, *Samsung SDI m.fl. mod Kommissionen*, præmis 51 og Rettens dom af 8. juli 2020 i sag T-758/14 RENV, *Infinion Technologies mod Kommissionen*, præmis 96.

produkt eller specifikke produktenskabere, så længe prognosen ikke videreformidles til medlemmerne på en måde, som kan begrænse innovation og produktudvikling eller ensrette eller koordinere medlemmers adfærd i forhold til væsentlige konkurrenceparametre, fx priser og omkostninger.

Det afhænger af en konkret vurdering, om en prognose er lovlig eller ej. Hvis udarbejdelsen og udsendelsen af prognosen i det konkrete tilfælde er konkurrencebegrænsende, kan den alligevel være lovlig, hvis de positive virkninger af udarbejdelsen og udsendelsen af prognosen opvejer de negative konkurrencebegrænsende virkninger heraf. Det kræver, at betingelserne i konkurrencelovens § 8 er opfyldt. Der henvises uddybende til kapitel 2.2 for en beskrivelse af elementerne i vurderingen efter konkurrencelovens § 8.

5.2 Prisudvikling

En brancheforenings angivelse af den forventede procentvise prisstigning på specifikke produkter eller tjenesteydelser, som brancheforeningens medlemmer sælger, vil som altovervejende hovedregel være i strid med konkurrencelovens § 6. Når et medlem modtager en prognose fra brancheforeningen med den forventede gennemsnitlige prisudvikling for specifikke produkter eller tjenesteydelser, som medlemmerne sælger, kan medlemmet med en øget sandsynlighed lægge til grund, at de øvrige medlemmer vil øge deres priser med ca. den samme gennemsnitlige stigning. En sådan prisprognose er derfor egnet til, på samme måde som en brancheforenings udsendelse af en vejledende prisforhøjelse at samordne medlemmernes prisfastsættelse.

Eksempel: Ulovligt at udsende prisprognose

Brancheforeningen Dansk Skovforening udarbejdede hver måned et konjunkturbarometer for sine medlemmer. Konjunkturbarometeret angav brancheforeningens forventninger til, hvorvidt udviklingen i udbud, efterspørgsel og priser for 11 kvaliteter af råtræ ville være stærkt stigende, stigende, uændret, faldende eller stærk faldende på tre måneders sigt. Barometeret blev udarbejdet på baggrund af en månedlig spørgeskemaundersøgelse hos 13 ledende medlemmer af Dansk Skovforening. Konkurrencerådet fandt, at konjunkturbarometeret sammenholdt med en prisstatistik, ville kunne tjene som vejledning for brancheforeningens medlemmer om salgspriser for deres råtræ. Konjunkturbarometeret var derfor i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovligt.¹²⁰

5.3 Omkostningsudvikling

En brancheforenings prognose over den forventede procentvise omkostningsstigning på et for medlemmerne relevant marked vil som udgangspunkt være i strid med konkurrencelovens § 6. Når et medlem modtager en prognose fra brancheforeningen med den forventede gennemsnitlige omkostningsudvikling på et for medlemmerne relevant marked, kan det således opfattes som en indirekte anbefaling af, hvor store prisstigninger, medlemmerne med rimelighed vil kunne forlange. Dette vil kunne virke normerende på prisdannelsen til skade for konkurrencen, fordi medlemmernes markedsadfærd må forventes at blive påvirket af oplysningerne.

En prognose over omkostningsudviklingen kan fx betyde, at medlemmer, der i kraft af større effektivitet har holdt deres omkostninger i ro eller endda sænket disse, ikke vil have det

¹²⁰ Jf. Konkurrencerådets afgørelse af 30. januar 2002, *Dansk Skovforenings Prisprognoser*.

samme incitament til at lade disse lavere omkostninger komme deres kunder til gode i form af uændrede eller lavere priser.¹²¹

Eksempel: Ulovligt at udsende prognose for omkostningsudviklingen

Brancheforeningen International Transport Danmark (ITD) havde udarbejdet og offentliggjort et dokument, som beskrev udviklingen i omkostninger for lastbilkørsel et givent år samt en prognose for omkostningsudviklingen det kommende år. ITD angav fx forventninger til omkostningsudviklingen for chaufførlønomkostninger, reparationsomkostninger, dækpriser, forsikringspriser, finansieringsomkostninger, afskrivninger og administrationsomkostninger. Konkurrencerådet fastslog, at omkostningsprognosen var i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovlig. Konkurrenceankenævnet stadfæstede denne del af Konkurrencerådets afgørelse.¹²²

Eksempel: Ulovligt at udsende procentsats der viser omkostningsudvikling

Brancheforeningen Håndværksrådet (i dag SMV Danmark) ønskede at udsende en procentsats til sine medlemmer, der skulle vise, hvordan omkostningerne udviklede sig for et typisk værksted. Satsen skulle beregnes ved bearbejdning af en række officielle indeks. Konkurrencerådet fandt, at den fremkomne procentsats kom til at fremstå som en officiel og anerkendt beregning af, hvor store prisstigninger medlemmerne med rimelighed kunne forlange. Udsendelsen af den procentvise omkostningsstigning var derfor i sig selv egnet til at medføre, at priserne blev samordnet. Den foreslåede ordning var derfor i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovlig.¹²³

Hvis brancheforeningens forventninger til omkostningsudviklingen er holdt i helt generelle vendinger og vedrører omkostninger, der ligger uden for medlemmernes råderum, og som i øvrigt ikke kan bruges som et afsæt for fælles navigation for medlemmerne, kan en prognose over de forventede omkostningsstigninger være lovlig.

¹²¹ Jf. Kommissionens beslutning af 24. juni 2004 i sag COMP/38.549, *Belgiske arkitekter*, betragtning 88.

¹²² Jf. Konkurrenceankenævnets kendelse af 26. november 2009 i sag 2009-0018991, *International Transport Danmark mod Konkurrencerådet*.

¹²³ Jf. Konkurrencerådets afgørelse af 29. marts 2006, *Håndværkerådets orientering om autoværkstedernes procentvise omkostningsstigning*.

Kapitel 6

Medlemsoplysninger og statistikker

I dette kapitel er fokus rettet på brancheforeningers formidling af medlemsoplysninger og statistikker, og de konkurrenceretlige problemer, som dette kan give anledning til.

Definition: Medlemsoplysninger og statistikker

Medlemsoplysninger og statistikker omfatter brancheforeningers udveksling af virksomhedsspecifikke oplysninger om medlemmerne i ubearbejdet form og udarbejdelse og udveksling af markedsrelateret information, statistik og andre data, der baserer sig på oplysninger om medlemmerne. Det omfatter også digital datadeling, fx hvor en brancheforenings medlemmer bidrager med data til brancheforeningens fælles database og får adgang til nogle eller alle de data, der leveres af andre medlemmer af brancheforeningen.

6.1 Indledning

En brancheforenings udsendelse af oplysninger om medlemmernes forhold øger gennemsigtigheden på markedet. Dette kan både være til skade og til gavn for konkurrencen.

Hvis de pågældende oplysninger er kommercielt følsomme, kan den øgede gennemsigtighed på markedet skade konkurrencen på forskellige måder. Den øgede gennemsigtighed medfører således risiko for konkurrencebegrænsende ensretning og koordinering af medlemmernes adfærd på markedet, ligesom det gør det lettere for medlemmerne at overvåge hinanden og iværksætte tiltag over for virksomheder, der forsøger at komme ind på markedet og således imødegå konkurrencen fra disse virksomheder. Den øgede gennemsigtighed medfører også risiko for konkurrenceskadelig afskærmning af konkurrenter, der ikke modtager de pågældende oplysninger, og som derfor ikke oplever en øget gennemsigtighed på markedet.¹²⁴

Udveksling af andre typer af oplysninger kan derimod gavne konkurrencen ved at give medlemmerne en bedre indsigt i dynamikken på markedet. Medlemmerne vil fx i nogle tilfælde kunne forbedre deres interne effektivitet ved at sammenligne deres præstationer med "bedste praksis" i branchen.¹²⁵

Det beror på en konkret vurdering, om det er lovligt for en brancheforening, at udveksle medlemsoplysninger og statistikker, der baserer sig på oplysninger om medlemmerne. I afsnit 6.2 gennemgås de generelle kriterier, der indgår i vurderingen af, om en brancheforenings udveksling af medlemsoplysninger og statistikker baseret på oplysninger om medlemmerne, er lovlig eller ej. Afsnit 6.3-6.5 giver en mere uddybende beskrivelse af vurderingen af udveksling

¹²⁴ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 377-383 og Generaladvokatens forslag til afgørelse af 5. oktober 2023 i sag C-298/22, *Banco BPN/BIC Portugêes m.fl.*, præmis 85.

¹²⁵ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 373 og 425.

af oplysninger om medlemmerne og statistikker, der baserer sig på oplysninger om medlemmerne, i forhold til priser, produktion, salg og omkostninger.

Når en brancheforening indsamler og håndterer medlemmernes kommercielt følsomme oplysninger, er det vigtigt, at brancheforeningen sikrer, at oplysningerne håndteres fortroligt. Selve indsamlingen og håndteringen af medlemmernes kommercielt følsomme oplysninger vil ikke i sig selv være i strid med konkurrencelovens § 6, hvis de pågældende personer i brancheforeningen ikke på nogen måde er tilknyttet medlemmerne (fx som ansatte eller bestyrelsesmedlemmer), jf. kapitel 2.6.

Boks 6.1 nedenfor indeholder nogle overordnede huskereglere, som en brancheforening bør være opmærksom på, når brancheforeningen håndterer medlemmernes kommercielt følsomme oplysninger.

Boks 6.1
Huskeregler til håndtering af kommercielt følsomme oplysninger

En brancheforening bør ved håndteringen af medlemmernes kommercielt følsomme oplysninger sikre, at:

- » Medlemmernes kommercielt følsomme oplysninger ikke udveksles på en måde, der kan begrænse konkurrencen i strid med konkurrencelovens § 6 – For vejledning herom henvises til afsnit 6.2-6.5 nedenfor
- » Brancheforeningen ikke udsender oplysningerne på en måde, som kan opfattes som en anbefaling eller en opfordring til at udvise en bestemt adfærd på markedet
- » De personer i brancheforeningen, der håndterer medlemmernes kommercielt følsomme oplysninger, ikke på nogen måde er tilknyttet medlemmerne, jf. kapitel 2.6
- » Der etableres tilstrækkelige og dokumenterbare procedurer, der sikrer, at oplysningerne håndteres fortroligt, navnlig i forhold til medlemmer af brancheforeningen

Hvis en brancheforenings udveksling af medlemsoplysninger eller statistikker, der baserer sig på oplysninger om medlemmerne, i det konkrete tilfælde er konkurrencebegrænsende, kan den alligevel være lovlig, hvis de positive virkninger heraf opvejer de negative konkurrencebegrænsende virkninger. Det kræver, at udvekslingen af medlemsoplysninger eller statistikker opfylder betingelserne i konkurrencelovens § 8. Der henvises uddybende til kapitel 2.2 for en beskrivelse af elementerne i vurderingen efter konkurrencelovens § 8.

6.2 Generelle kriterier

Vurderingen af, om en brancheforenings udveksling af medlemsoplysninger eller statistikker, der baserer sig på oplysninger om medlemmerne, er lovlig eller ej, afhænger af en afvejning af flere forhold, herunder særligt oplysningernes kommercielt følsomme karakter, aktualitet, detaljeringsgrad og hyppigheden af udvekslingen. Derudover vil det have betydning, hvordan strukturen på det relevante marked er, jf. kapitel 2.5.¹²⁶

Generelt gælder det, at udveksling af kommercielt følsomme medlemsoplysninger, der kan fjerne eller formindske den strategiske usikkerhed i markedet, som udgangspunkt vil være konkurrencebegrænsende og dermed ulovlig.¹²⁷

¹²⁶ Se hertil også Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 384 ff.

¹²⁷ Jf. Domstolens dom af 19. marts 2015 i sag C-286/13 P, *Dole Food og Dole Fresh Fruit Europe mod Kommissionen*, præmis 121 og den heri nævnte retspraksis og Domstolens dom af 12. januar 2023 i sag C-883/19 P, *HSBC Holdings m.fl. mod Kommissionen*.

Det gælder endvidere generelt, at såfremt en udveksling af medlemsoplysninger er ulovlig, når den gennemføres offline, så vil den som udgangspunkt også være det, når den gennemføres online.¹²⁸

Udveksling af medlemsoplysninger, der fjerner usikkerheden mellem medlemmerne med hensyn til tidspunktet for, omfanget af og detaljerne i forbindelse med medlemmernes tilpasning af deres adfærd på markedet, og som dermed vil kunne påvirke medlemmernes forretningsstrategi eller påvirke den normale konkurrence på markedet, har efter fast praksis generelt *til formål* at begrænse konkurrencen.¹²⁹

Eksempler på udveksling af oplysninger mellem konkurrenter, der i retspraksis er blevet anset for at have til formål at begrænse konkurrencen fremgår af boks 6.2 nedenfor.

Boks 6.2

Eksempler på udveksling af oplysninger mellem konkurrenter, som i retspraksis er blevet anset for at have til formål at begrænse konkurrencen¹³⁰

- » Udveksling af oplysninger om aktuelle og fremtidige priser¹³¹
- » Udveksling af oplysninger om aktuel og fremtidig produktionskapacitet¹³²
- » Udveksling af oplysninger om aktuel og fremtidig forretningsstrategi¹³³
- » Udveksling af oplysninger om en virksomheds prognoser vedrørende aktuel og fremtidig efterspørgsel¹³⁴
- » Udveksling af oplysninger om en virksomheds prognoser for fremtidig afsætning med konkurrenter¹³⁵
- » Udveksling af oplysninger om fremtidige produktgenskaber af relevans for forbrugerne¹³⁶

Hvis udvekslingen af medlemsoplysninger eller statistikker, der baserer sig på oplysninger om medlemmerne, sker som led i gennemførelsen af en ulovlig aftale, vil udvekslingen – forudsat at den understøtter den konkurrencebegrænsende aftale – være i strid med konkurrencereglerne. Det vil i givet fald ikke have betydning, at oplysningerne, der udveksles, fx er offentligt tilgængelige oplysninger eller vedrører historiske og ikke-detaljerede oplysninger.¹³⁷ Hvis brancheforeningen ved udvekslingen af medlemsoplysningerne eller statistikken

¹²⁸ Jf. også Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 379 for så vidt angår prisfastsættelsesmetoder.

¹²⁹ Jf. Domstolens dom af 19. marts 2015 i sag C-286/13 P, *Dole Food og Dole Fresh Fruit Europe mod Kommissionen*, præmis 122 og den heri nævnte retspraksis, Domstolens dom af 12. januar 2023 i sag C-883/19 P, *HSBC mod Kommissionen*, præmis 116, Domstolens dom af 29. juli 2024 i sag C-298/22, *Banco BPN mod BIC Portugêis m.fl.*, præmis 54 og Generaladvokatens forslag til afgørelse i samme sag af 5. oktober 2023, punkt 56. Se også Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 413.

¹³⁰ Se hertil også Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 414. Der er ikke tale om en udtømmende opstilling af, hvilke former for informationsudveksling mellem konkurrenter, der kan have til formål at begrænse konkurrencen. Eksemplerne vedrører endvidere ikke brancheforeninger, men er medtaget fordi de er illustrative for, hvilke former for informationsudvekslinger, der i praksis er blevet vurderet som havende til formål at begrænse konkurrencen.

¹³¹ Jf. fx Domstolens dom af 19. marts 2015, *Dole Food og Dole Fresh Fruit Europe mod Kommissionen*, præmis 134, Rettens dom af 8. juli 2020 i sag T-758/14 RENV, *Infinion Technologies mod Kommissionen*, præmis 96, Rettens dom af 15. december 2016 i sag T-762/14, *Philips og Philips France mod Kommissionen*, præmis 134-136, Rettens dom af 7. november 2019 i sag T-240/17, *Campine og Campine Recycling mod Kommissionen*, præmis 305-306 og Sø- og Handelsrettens dom af 6. maj 2024 i sag BS-30782/2021-SHR, *Alex Kaufmann mod Konkurrencerådet*, side 118-119 samt Sø- og Handelsrettens dom af 6. maj 2024 i sag BS-30903/2021-SHR, *HUGO BOSS Nordic mod Konkurrencerådet*, side 140.

¹³² Jf. Rettens dom af 8. juli 2020 i sag T-758/14 RENV, *Infinion Technologies mod Kommissionen*, præmis 85, 87, 96 og 133 og Rettens dom af 15. december 2016 i sag T-762/14, *Philips og Philips France mod Kommissionen*, præmis 104.

¹³³ Jf. Rettens dom af 8. juli 2020 i sag T-758/14 RENV, *Infinion Technologies mod Kommissionen*, præmis 70.

¹³⁴ Jf. Rettens dom af 9. september 2015 i sag T-84/13, *Samsung SDI m.fl. mod Kommissionen*, præmis 51.

¹³⁵ Jf. Rettens dom af 8. juli 2020 i sag T-758/14 RENV, *Infinion Technologies mod Kommissionen*, præmis 96.

¹³⁶ Jf. Kommissionens beslutning af 8. juli 2021 i sag AT.40178, *Car Emissions*, præmis 84, 107 og 124-126.

¹³⁷ Jf. fx Domstolens dom af 7. januar 2004 i de forenede sager C-204/00 P m.fl., *Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen*, præmis 281.

tilkendegiver forventninger til den fremtidige markedsudvikling, henvises der endvidere til kapitel 5 om prognoser.

Kommercielt følsomme oplysninger

Der er større sandsynlighed for, at udveksling af medlemsoplysninger kan skade konkurrencen, jo mere kommercielt følsomme oplysningerne er. Hvis der *ikke* er tale om kommercielt følsomme oplysninger, vil udvekslingen derimod som udgangspunkt være lovlig.

Oplysninger vil være kommercielt følsomme, hvis de kan påvirke konkurrenters forretningsstrategi og dermed skabe konkurrencevilkår, der ikke svarer til det pågældende markeds normale vilkår. Det er tilfældet, når udvekslingen af oplysninger formindsker eller fjerner den usikkerhed, der ellers normalt vil være forbundet med at være til stede på et marked.¹³⁸

Kommercielt følsomme oplysninger omfatter fx enhver form for oplysning, hvorved medlemmerne direkte eller indirekte får kendskab til andre medlemmers priser, produktion, salg eller omkostninger.¹³⁹ For en nærmere gennemgang af hvad der udgør kommercielt følsomme oplysninger henvises til kapitel 2.4.

Oplysningernes aktualitet

Det er som udgangspunkt alene udveksling af *aktuelle og fremtidige* medlemsoplysninger, som er problematisk i forhold til konkurrencereglerne. Udveksling af oplysninger vedrørende medlemmernes aktuelle eller fremtidige adfærd, kan således mindske den naturlige usikkerhed om medlemmernes adfærd på markedet.

Det er derimod som udgangspunkt usandsynligt, at udveksling af *historiske* medlemsoplysninger kan skabe en fælles forståelse blandt medlemmerne til skade for konkurrencen. Det forudsætter dog, at oplysningerne ikke kan give noget fingerpeg om medlemmernes planlagte adfærd eller skabe en fælles forståelse om, hvordan medlemmerne fremadrettet skal agere på markedet. Det er derfor nødvendigt at foretage en konkret vurdering fra sag til sag.¹⁴⁰

Definition: Aktuelle/fremtidige og historiske oplysninger

Oplysninger anses i konkurrenceretlig forstand for at være aktuelle eller fremtidige, hvis de direkte eller indirekte kan sige noget om konkurrerende virksomheders aktuelle eller fremtidige adfærd på markedet, hvis de kan bruges til at skabe en fælles forståelse på markedet, eller hvis de kan bruges til at overvåge, om en koordineret adfærd bliver overholdt. Oplysninger, der modsat ikke muliggør dette, anses i konkurrenceretlig forstand for at være historiske.

Eksempel: Aktuelle oplysninger

Hvis virksomheder fx typisk bruger data om forbrugernes præferencer (køb eller andre valg) i løbet af det seneste år for at optimere deres strategiske forretningsbeslutninger vedrørende deres mærker, vil oplysninger, der dækker denne periode, generelt være

¹³⁸ Jf. Domstolens dom af 19. marts 2015 i sag C-286/13 P, *Dole Food og Dole Fresh Fruit Europe mod Kommissionen*, præmis 121 og den heri nævnte retspraksis, Domstolens dom af 12. januar 2023 i sag C-883/19 P, *HSBC Holdings m.fl. mod Kommissionen*, præmis 115 og Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 384 og 385.

¹³⁹ Jf. Rettens dom af 14. maj 1998 i sag T-334/94, *Sarrió mod Kommissionen*, præmis 281 og Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 385.

¹⁴⁰ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 393 samt fodnote 256 hertil, der anfører, at "I sin dom af 12. juli 2019, *Sony og Sony Electronics mod Kommissionen*, T-762/15, ECLI:EU:T:2019:515, præmis 127, fandt retten, henset til omstændighederne i den foreliggende sag, at viden om tidligere auktionsresultater var yderst relevant information for konkurrenterne, både til overvågningsformål og med henblik på fremtidige kontrakter."

mere kommercielt følsomme end ældre data. I så fald betragtes oplysningerne for det sidste år i konkurrenceretlig forstand for at være aktuelle.¹⁴¹

Eksempel: Aktuelle oplysninger

I forbindelse med et stabilt, ukompliceret marked med store adgangsbarrierer kan udveksling af nyere oplysninger mellem nære konkurrenter også mindske den naturlige usikkerhed om konkurrenters adfærd på markedet. Fx kan udveksling af detaljerede oplysninger om den seneste tids salg mindske usikkerheden om konkurrenternes fremtidige markedsadfærd og give parterne mulighed for at tilpasse deres egen fremtidige markedsadfærd i overensstemmelse hermed. Sådanne oplysninger vil derfor i konkurrenceretlig forstand være aktuelle.¹⁴²

Der findes ingen fast tidsramme for, hvornår oplysninger anses for at være historiske. Vurderingen heraf afhænger af det pågældende markeds karakteristika, hyppigheden af forhandlinger vedrørende køb og salg på det pågældende marked, samt hvor gamle de oplysninger, der anvendes i forbindelse med forretningsmæssige beslutninger, er.¹⁴³ Forholdene på markedet kan betyde, at den samme type oplysning kan anses for historisk på ét marked og for aktuel på et andet marked.

Fra retspraksis er der eksempler på, at oplysninger, der er over et år gamle, er blevet anset for historiske, mens oplysninger, der er under et år gamle, er blevet betragtet som aktuelle.

Eksempel: Historiske oplysninger: Over et år gamle

Brancheforeningen U.K. Agricultural Tractor havde stillet oplysninger om branchens salg til rådighed for medlemmerne. Markedet var kendetegnet ved, at efterspørgslen var stabil eller faldende. Kommissionen fandt, at oplysningerne, der var mere end et år gamle, skulle anses for historiske.¹⁴⁴

Eksempel: Aktuelle oplysninger: Under et år gamle

En tysk sammenslutning af stålproducenter havde anmeldt en aftale om udveksling af detaljerede oplysninger om medlemmernes leverancer. Oplysningerne var ved udvekslingen kun én måned gammel. Markedet var kendetegnet ved, at efterspørgslen var stabil. Kommissionen fandt, at oplysningerne skulle betragtes som aktuelle, da de omhandlede en periode, der lå mindre end et år tilbage.¹⁴⁵

Hvis der er tale om meget volatile¹⁴⁶ markeder, hvor efterspørgslen er mere ustabil, eller priserne ofte ændrer sig, vil medlemmernes aktuelle eller fremtidige adfærd i mindre grad kunne forudsiges på baggrund af tidligere tiltag. Det kan fx være reelle budmarkeder med hyppige bud, hvor der konstant forhandles nye priser. I disse situationer kan særlige forhold på markedet medføre, at selv priser, der er af nyere dato, vil kunne anses for historiske. Det vil dog i den forbindelse have stor betydning, hvor hyppigt oplysningerne udveksles. Jo oftere

¹⁴¹ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 394.

¹⁴² Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 394.

¹⁴³ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 394.

¹⁴⁴ Jf. Kommissionens beslutning af 17. februar 1992 i sag IV/31.370 og 31.446, *U.K. Agricultural Tractor Registration Exchange*, betragtning 50, opretholdt af Retten og senere af Domstolen, jf. Domstolens dom af 28. maj 1998 i sag C-7/95, *Deere mod Kommissionen*.

¹⁴⁵ Jf. Kommissionens beslutning af 26. november 1997 i sag IV/36.069, *Wirtschaftsvereinigung Stahl*, betragtning 52. Beslutningen blev af andre årsager annulleret af Retten, jf. Rettens dom af 5. april 2001 i sag T-16/98, *Wirtschaftsvereinigung Stahl m.fl. mod Kommissionen*.

¹⁴⁶ Med volatil menes der i denne sammenhæng markeder, der er ustabile og letpåvirkelige. Det kan fx være markeder, hvor priserne er tilbøjelige til at vise store udsving inden for et kort tidsrum.

udvekslingen finder sted, jo nemmere er det at forudsige konkurrenters aktuelle eller fremtidige adfærd på markedet.¹⁴⁷

Oplysningernes detaljeringsgrad

Hvorvidt medlemsoplysninger er kommercielt følsomme – og udveksling heraf derfor vil kunne skade konkurrencen – afhænger af, om de er nyttige for medlemmerne i forhold til at fastlægge deres adfærd på markedet. Generelt er meget detaljerede oplysninger, der gør det muligt at udpege den eller de medlemmer, oplysningerne vedrører, mere kommercielt følsomme. Udveksling af sådanne oplysninger reducerer usikkerhed om medlemmernes adfærd og kan gøre det lettere at opnå en fælles forståelse på markedet.¹⁴⁸

Det er omvendt mindre sandsynligt, at udveksling af oplysninger om medlemmerne vil kunne skade konkurrencen, hvis oplysningerne er aggregerede.¹⁴⁹

Definition: Aggregerede oplysninger

Aggregeret betyder, at enheder eller dele samles eller sammenfattes til en helhed – fx en sammenlægning af individuelle oplysninger om mængder eller værdier. Oplysninger kan være mere eller mindre aggregerede. Gradueringen af aggregeringsniveau bruges derfor i dette kapitel som en målestok for, om det i en informationsmængde er muligt at udpege oplysninger om fx specifikke virksomheder, priser, produktion, salg eller omkostninger.

Hvis oplysningerne er tilstrækkeligt aggregerede, vil det fx kunne være lovligt at udveksle oplysninger om medlemmernes aktuelle produktion, salg eller omkostninger. Udvekslingen heraf må dog ikke være egnet til at føre til koordinering eller ensretning af medlemmernes adfærd.

Oplysninger vil være tilstrækkeligt aggregerede, hvis oplysningerne er så udetaljerede, at virksomhedsspecifikke eller produktspecifikke oplysninger ikke kan identificeres. Det vil være tilfældet, hvis det er tilstrækkeligt vanskeligt eller usikkert at henhøre oplysningerne til bestemte medlemmer, eller hvis dataene aggregeres på tværs af en række forskellige produkter – navnlig hvis produkterne har forskellige egenskaber eller tilhører forskellige markeder.¹⁵⁰

Der kan ikke opstilles en generel regel for, hvilket aggregeringsniveau, der skal til, for at oplysninger kan anses for tilstrækkeligt aggregerede. Det afhænger først og fremmest af de konkrete markedsforhold, jf. kapitel 2.5. Hvis branchen består af meget få virksomheder, kan selv aggregerede oplysninger om fx priser give et fingerpeg om det enkelte medlems pris. Det samme er fx tilfældet, hvis branchen består af få meget store virksomheder og flere mindre virksomheder, eller det er muligt at opdele oplysningerne efter bestemte geografiske områder, hvor der kun befinder sig få aktører. Det har derudover betydning, hvor mange medlemmer og transaktioner, de aggregerede oplysninger er baseret på.

En brancheforenings indsamling og offentliggørelse af tilstrækkeligt aggregerede oplysninger om fx medlemmernes aktuelle salg og produktion kan være en fordel for medlemmerne. Det kan således give de enkelte medlemmer mulighed for at træffe mere informerede valg med henblik på effektivt at tilpasse deres individuelle strategi til markedsvilkårene, hvilket i sidste

¹⁴⁷ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 405.

¹⁴⁸ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 390.

¹⁴⁹ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 391.

¹⁵⁰ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 391.

ende kan komme forbrugerne til gode. Det er derfor – generelt set – ikke sandsynligt, at udveksling af tilstrækkeligt aggregerede oplysninger vil være konkurrencebegrænsende, medmindre udvekslingen finder sted mellem eller vedrører et relativt lille antal virksomheder med en tilstrækkelig stor markedsandel på det relevante marked,¹⁵¹ forudsat som anført ovenfor, at udvekslingen ikke er egnet til at skabe en fælles forståelse af markedet blandt medlemmerne til skade for konkurrencen.

Eksempel: Tilstrækkeligt aggregerede oplysninger: Mindst fem virksomheder

Brancheforeningen for Hotel, Restaurant- og Turisterhvervet (Horesta) ønskede at lave et dataindsamlingsprojekt, der skulle levere informationer til brug for hotellernes markedsføringsinitiativer. De aggregerede data skulle være baseret på indberetninger fra tre hoteller. Hotellerne kunne imidlertid vælge alene at bestille gennemsnitstal for fx hotellerne i det område, som de selv var lokaliseret i. Hvis området kun omfattede tre hoteller, ville de ved at sammenligne med deres egne indberettede data kunne mindske usikkerheden væsentligt om deres konkurrenters oplysninger. Konkurrencestyrelsen anbefalede derfor, at det udsendte data blev beregnet på baggrund af tal fra mindst fem ikke-koncernforbundne hoteller og conferencecentre.¹⁵²

Eksempel: Umiddelbart tilstrækkeligt aggregerede oplysninger: Mindst fem virksomheder

Brancheforeningen Danboat ønskede at få udarbejdet en branchestatistik, der bl.a. indeholdt oplysninger om solgte, importerede og producerede både, samt om omsætning og antal medarbejdere. Der var tale om et relativt ukoncentreret marked med mange virksomheder. Oplysningerne, herunder gennemsnitberegninger, ville ikke blive offentliggjort, medmindre der var data fra mindst tre aktører. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen udtalte i en vejledende udtalelse, at oplysningerne umiddelbart var tilstrækkeligt aggregerede, da virksomhedsspecifikke og produktspecifikke oplysninger ikke kunne identificeres.¹⁵³

Hyppigheden af informationsudvekslingen

Hyppig informationsudveksling gør det lettere at opnå en fælles forståelse af markedet, og er derfor et effektivt middel til at opnå en ulovlig samordning.

Hvor hyppig informationsudvekslingen skal være, for at der er risiko for ulovlig samordning, afhænger af det pågældende marked. På ustabile markeder¹⁵⁴, vil det således ofte kræve en mere hyppig informationsudveksling, mens det på mere stabile markeder generelt vil være tilstrækkeligt med en mindre hyppig informationsudveksling. Derudover afhænger det som nævnt af oplysningernes art, alder og aggregeringsgrad.¹⁵⁵

Efter omstændighederne kan én enkelt informationsudveksling være tilstrækkeligt til at fjerne usikkerheden om medlemmernes fremtidige adfærd på det pågældende marked.¹⁵⁶

¹⁵¹ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer punkt 391.

¹⁵² Jf. Konkurrencestyrelsens vejledende udtalelse af 26. maj 2005, *Horesta's informationsudveksling til brug for markedsføring*.

¹⁵³ Jf. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledende udtalelse af 4. marts 2013, *Vejledende udtalelse om brancheforeningens indsamling og udveksling af informationer*.

¹⁵⁴ Svingende efterspørgsel, betydelig intern vækst hos nogle virksomheder på markedet eller hyppig indtræden af nye virksomheder på markedet kan være tegn på, at et marked er ustabil, jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 412.

¹⁵⁵ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 405.

¹⁵⁶ Jf. Domstolens dom af 29. juli 2024 i sag C-298/22, *Banco BPN mod BIC Português m.fl.*, præmis 85 og den heri nævnte retspraksis.

Hvad der udgør hyppig henholdsvis ikke-hyppig udveksling af oplysninger afhænger af omstændighederne og det pågældende marked. På nogle markeder, fx markeder for online markedspladser eller benzin, træffes der beslutninger om prisfastsættelse flere gange om dagen. På sådanne markeder vil fx en kvartalsvis udveksling af oplysninger ikke være hyppig. På andre markeder, hvor virksomhederne kun reviderer deres priser få gange om året, vil fx en kvartalsvis udveksling af oplysninger derimod være hyppig.¹⁵⁷

Offentligt tilgængelige oplysninger

Oplysninger, der af lovlige grunde, er blevet offentligt tilgængelige, og som dermed i forhold til adgangsomkostninger er blevet let tilgængelige for alle konkurrenter og kunder, er normalt ikke kommercielt følsomme.¹⁵⁸ Udveksling af sådanne oplysninger er derfor som udgangspunkt ikke problematisk i forhold til konkurrencereglerne.

Hvis virksomheder eller kunder, der ikke deltager i informationsudvekslingen, skal bruge længere tid og flere omkostninger for at indhente de samme oplysninger som brancheforeningen og/eller dens medlemmer, vil oplysningerne ikke være let tilgængelige og dermed ikke offentligt tilgængelige.¹⁵⁹

Det forhold, at det er muligt at indhente visse oplysninger på markedet, fx hos kunder, indebærer ikke nødvendigvis, at sådanne oplysninger skal betragtes som oplysninger, der er let adgang til og dermed som offentligt tilgængelige.¹⁶⁰ Dette beror på en konkret vurdering.

Det kan være ulovligt at udveksle supplerende oplysninger til offentligt tilgængelige oplysninger, fx hvis oplysningerne udveksles i en mere detaljeret form eller hyppigere, end de offentligt tilgængelige oplysninger, eller hvis der vedlægges kommentarer til offentligt tilgængelige oplysninger, som over for medlemmerne kan signalere en ønsket fælles handling.¹⁶¹

En brancheforenings systematisering og efterfølgende udveksling af offentligt og let tilgængelige oplysninger med medlemmerne er som udgangspunkt lovlig. Det forudsætter dog, at de systematiserede offentligt og let tilgængelige oplysninger ikke udveksles med medlemmerne på en måde, så det kan fjerne den strategiske usikkerhed i markedet ved at fungere som pejlemærke for eller en anbefaling eller opfordring til medlemmerne om at udvise en bestemt adfærd på markedet, og at udvekslingen af de systematiserede oplysninger ikke i øvrigt indebærer en risiko for ensretning eller koordinering af medlemmernes adfærd i forhold til væsentlige konkurrenceparametre.

En brancheforenings konkurrencebegrænsende systematisering og udveksling af offentligt og let tilgængelige oplysninger kan alligevel være lovlig, hvis de positive virkninger heraf opvejer de negative konkurrencebegrænsende virkninger. Det kræver, at betingelserne i konkurrencelovens § 8 er opfyldt. Der henvises uddybende til kapitel 2.2 for en beskrivelse af elementerne i vurderingen efter konkurrencelovens § 8.

¹⁵⁷ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 405, og fodnote 276 hertil.

¹⁵⁸ Jf. Rettens dom af 5. oktober 2020 i sag T-249/17, *Casino, Guichard-Perrachon og AMC mod Kommissionen*, præmis 263-267 og den heri nævnte retspraksis og Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 388.

¹⁵⁹ Se hertil også Kommissionens horisontale retningslinjer, fodnote 251 til punkt 388.

¹⁶⁰ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, fodnote 251 til punkt 388, der henviser til Rettens dom af 12. juli 2001 i de forenede sager T-202/98 m.fl., *Tate & Lyle m.fl. mod Kommissionen*, præmis 59-60 og Rettens dom af 8. juli 2008 i sag T-53/03, *BPB mod Kommissionen*, præmis 236.

¹⁶¹ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 389.

6.3 Priser¹⁶²

Oplysninger om priser er som udgangspunkt særligt kommercielt følsomme. Hvorvidt en udveksling af oplysninger om medlemmernes priser er lovlig afhænger først og fremmest af oplysningernes aktualitet.

Fremtidige priser

Udveksling af oplysninger om medlemmernes fremtidige priser vil være i strid med konkurrencelovens § 6, idet udveksling af sådanne oplysninger kan fjerne eller formindske den usikkerhed, der ellers normalt vil være forbundet med at være til stede på et marked med effektiv konkurrence.¹⁶³

Udveksling af oplysninger om medlemmernes fremtidige priser kan gøre det lettere for medlemmerne at nå frem til en fælles forståelse om prisniveauet og er derfor et effektivt middel til at opnå en ulovlig samordning.¹⁶⁴

Det vil også være tilfældet, hvis de udvekslede oplysninger gør det muligt for medlemmerne at identificere eller forudse hinandens påtænkte markedsadfærd i forhold til prissætning. Udveksling af oplysninger, der fungerer som signaler eller indikationer om den forventede udvikling i prisen, vil derfor som udgangspunkt være i strid med konkurrencelovens § 6.¹⁶⁵ Dette kan fx være oplysninger om medlemmernes generelle forventninger til fremtidige priser, pristendenser eller prisfaktorer.

Eksempel: Ulovligt at udveksle oplysninger om tendenser og prisindikationer

Tre bananimportører udvekslede forud for prisfastsættelsen på bananer oplysninger om faktorer i prisfastsættelsen for bananer, herunder referencepriser, pristendenser samt indikationer om fremtidige referencepriser. Informationsudvekslingen var med til at mindske usikkerheden om, hvilken adfærd virksomhederne ville udvise i forhold til fastsættelsen af referencepriser. Den fungerede i det mindste som signaler, tendenser og/eller indikationer om den forventede udvikling i prisen for bananer og var i visse tilfælde direkte knyttet til prisen for bananer. Bananimportørernes informationsudveksling var derfor i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovlig.¹⁶⁶ Selv om sagen ikke vedrørte en brancheorganisation, illustrerer sagen det, at det er ulovligt at udveksle oplysninger, der fungerer som signaler, tendenser og/eller indikationer om den forventede udvikling i prisen. Det samme ville være tilfældet, hvis brancheorganisationer udvekslede sådanne oplysninger.

¹⁶² Se definition i kapitel 2.4.

¹⁶³ Jf. Domstolens dom af 19. marts 2015 i sag C-286/13 P, *Dole Food og Dole Fresh Fruit Europe mod Kommissionen*, præmis 121 og den heri nævnte retspraksis, Domstolens dom af 12. januar 2023 i sag C-883/19 P, *HSBC Holdings m.fl. mod Kommissionen*, præmis 115 og Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 384 og 385.

¹⁶⁴ Jf. Domstolens dom af 19. marts 2015 i sag C-286/13 P, *Dole Food og Dole Fresh Fruit Europe mod Kommissionen*, præmis 134 og Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 414.

¹⁶⁵ Jf. Rettens dom af 14. marts 2013 i sag T-587/08, *Fresh Del Monte Produce mod Kommissionen*, præmis 362 og 559, opretholdt af Domstolen jf. Domstolens dom af 19. marts 2015 i sag C-286/13 P, *Dole Food og Dole Fresh Fruit Europe mod Kommissionen*.

¹⁶⁶ Jf. Kommissionens beslutning af 15. oktober 2008 i sag COMP/39.188, *Bananer*, opretholdt af Retten, jf. Rettens dom af 14. marts 2013 i sagerne T-587/08, *Fresh Del Monte Produce mod Kommissionen* og T-588/08, *Dole Food og Dole Germany mod Kommissionen* og senere af Domstolen, jf. Domstolens dom af 19. marts 2015 i sag C-286/13 P, *Dole Food og Dole Fresh Fruit Europe mod Kommissionen*.

Eksempel: **Umiddelbart ulovligt at udveksle oplysninger om generelle forventninger**

Medlemmerne af brancheforeningen Dansk Skovforenings Handelsudvalg havde udvekslet detaljerede og fortrolige oplysninger om aktuelle danske og udenlandske priser på træ og forventninger til fremtidige priser på træ. Udvekslingen af oplysningerne gjorde det muligt for medlemmerne at forudse hinandens påtænkte markedsadfærd. Konkurrencerådet fandt, at informationsudvekslingen umiddelbart var i strid med konkurrencelovens § 6 og dermed umiddelbart ulovlig. Sagen blev dog afsluttet med til-sagn.¹⁶⁷

Aktuelle priser

Udveksling af oplysninger om medlemmernes aktuelle priser kan, ligesom oplysninger om medlemmernes fremtidige priser, være konkurrencebegrænsende, såfremt udvekslingen er egnet til at fjerne eller formindske den strategiske usikkerhed i markedet. Hvis dette er tilfældet, vil udvekslingen som udgangspunkt være i strid med konkurrencelovens § 6.¹⁶⁸

Udveksling af oplysninger om medlemmernes aktuelle priser vil fx være i strid med konkurrencelovens § 6, hvis oplysningerne kan henføres til specifikke medlemmer. Udveksling af sådanne oplysninger kan således fjerne eller formindske den strategiske usikkerhed i markedet, ligesom medlemmernes kendskab til hinandens priser kan udgøre et effektivt middel til at overvåge, om en koordineret adfærd bliver overholdt.¹⁶⁹

Hvis oplysningerne er tilstrækkeligt aggregerede, kan udveksling af oplysninger om medlemmernes aktuelle priser i visse tilfælde være lovlig, jf. afsnit 6.2 om aggregeringsniveau. Det vil i den forbindelse bl.a. have betydning, hvor hyppigt oplysningerne udveksles, hvordan de pågældende markedsforhold er, og hvilken betydning oplysningerne har for medlemmernes prisfastsættelse.

Det afgørende for, om udvekslingen er lovlig eller ej, er, om oplysningerne, direkte eller indirekte, kan sige noget om medlemmernes aktuelle eller fremtidige adfærd på markedet, eller om oplysningerne kan bruges til at overvåge, om en koordineret adfærd bliver overholdt. Hvis oplysningerne kan opfattes som vejledende for prisfastsættelsen eller i øvrigt kan fungere som en anbefaling eller opfordring til medlemmerne om at udvise en bestemt markedsadfærd, vil udvekslingen som udgangspunkt være i strid med konkurrencelovens § 6.

Eksempel: **Umiddelbart lovligt at udveksle aggregerede prisoplysninger**

Brancheforeningen Danske Svineproducenter ønskede at oprette en portalløsning, hvor sælgere og købere af smågrise kunne indberette oplysninger om gennemførte handler. Smågrisproducentens endelige pris efter handlen ville blive holdt op mod gennemsnittet og/eller maksimumprisen fra andre producenters sammenlignelige handler, der havde fundet sted mindst én måned tidligere. Oplysninger om minimum 25-30 handler ville indgå i sammenligningsgrundlaget. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen udtalte i en vejledende udtalelse, at indsamlingen og udvekslingen af prisoplysninger ikke umiddelbart gav anledning til betænkeligheder. Styrelsen lagde i den forbindelse bl.a. vægt på, at oplysningerne var tilstrækkeligt aggregerede, at oplysningerne alene

¹⁶⁷ Jf. Konkurrencerådets afgørelse af 25. november 2009, *Informationsudveksling i brancheforeningen Dansk Skovforenings Handelsudvalg*.

¹⁶⁸ Jf. Domstolens dom af 19. marts 2015 i sag C-286/13 P, *Dole Food og Dole Fresh Fruit Europe mod Kommissionen*, præmis 121 og den heri nævnte retspraksis, Domstolens dom af 12. januar 2023 i sag C-883/19 P, *HSBC Holdings m.fl. mod Kommissionen*, præmis 115 og Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 384, 385, 394 og 414.

¹⁶⁹ Jf. Domstolens dom af 4. juni 2009 i sag C-8/08, *T-mobile Netherlands m.fl.*, præmis 43 og Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 379, 385 og 414.

kunne bruges til at sammenligne den enkelte bedrift med gennemsnittet og/eller maksimumprisen fra andre producenters sammenlignelige handler, at svine-noteringen var meget volatil, og at portalen ikke ville få indvirkning på forbrugerpriserne på svinekød.¹⁷⁰

Eksempel: Umiddelbart lovligt at udsende statistik med gennemsnitspriser

En brancheforening ønskede at udsende en månedlig branchestatistik, der viste gennemsnitsprisen for den samlede mængde af producerede, importerede og solgte varer på det danske marked. Branchestatistikken dækkede over et meget stort antal kundespecifikke og dermed vidt forskellige produkttyper og kvaliteter. Konkurrence-styrelsen udtalte i en vejledende udtalelse, at branchestatistikken ikke umiddelbart gav anledning til betænkeligheder, da gennemsnitspriserne var tilstrækkeligt aggregerede, og ikke kunne anvendes som en indikator ved prisfastsættelsen. Konkurrence-styrelsen lagde i den forbindelse vægt på, at der var et stor prisspænd mellem de enkelte producenters forskellige produkttyper afhængig af kvalitet, omkostninger til udvikling og design m.m.¹⁷¹

Eksempel: Umiddelbart ulovligt at udveksle aggregerede prisoplysninger

Det vil som udgangspunkt være ulovligt for en brancheforening at udarbejde en prisstatistik, selvom den er aggregeret, hvis statistikken kan bruges som et benchmark for, hvor meget medlemmernes priser bør stige. Hvis oplysningerne fx vedrører priser for homogene produkter eller produkter, der ikke er differentieret i særlig grad i forhold til pris, kvalitet eller omkostninger, kan oplysninger om, hvor meget branchens prisniveau er steget siden sidste periode, virke som et benchmark for, hvor meget medlemmernes priser bør stige i næste periode, og dermed være egnet til at begrænse konkurrencen mellem medlemmerne.¹⁷²

Historiske priser

Hvis prisoplysningerne er tilstrækkeligt gamle til, at de ikke direkte eller indirekte kan sige noget om medlemmernes aktuelle eller fremtidige adfærd på markedet eller kan bruges til at skabe en fælles forståelse på markedet eller overvåge, om en koordineret adfærd bliver overholdt, vil det sandsynligvis være lovligt at udveksle oplysningerne. For definitionen af historiske oplysninger, henvises der til afsnit 6.2.

Eksempel: Umiddelbart lovligt at indsamle og offentliggøre prisindeks

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen fandt, at det ikke umiddelbart gav anledning til åbenlyse konkurrenceretlige betænkeligheder, at Brancheforeningen for Bygningssagkyndige og Energikonsulenter (BfBE) påtænkte at indsamle og offentliggøre et prisindeks for tilstandsrapporter, el-eftersyn og energimærkning. Styrelsen lagde til grund, at oplysningerne hverken direkte eller indirekte ville kunne bruges til at afsløre medlemsvirksomhedernes nuværende eller fremtidige adfærd på markedet eller i øvrigt berøre væsentlige konkurrenceparametre på markedet og dermed hverken direkte eller indirekte ville kunne påvirke de priser, som kunderne skulle betale. Styrelsen lagde i sin umiddelbare vurdering vægt på, i) at medlemmernes oplysninger ville blive håndteret fortroligt af medarbejdere i brancheforeningen uden tilknytning til medlemsvirksomhederne, ii) at hverken antallet af deltagere eller rapporter ville fremgå af prisindekset, iii) at der som minimum ville skulle være fem medlemsvirksomheder, der deltog, før

¹⁷⁰ Jf. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledende udtalelse af 6. maj 2013, *Danske Svineproducenters prisportal*.

¹⁷¹ Jf. Konkurrencestyrelsens vejledende udtalelse offentliggjort den 28. august 2002, *Produktionshjælpsaftale og månedlig branchestatistik*.

¹⁷² Konstrueret eksempel.

prisindekset ville blive offentliggjort for den enkelte type rapport, iv) at prisindekset ville indeholde tilstrækkeligt aggregerede oplysninger om medlemmernes gennemsnitlige priser, således at det ikke ville være muligt at identificere oplysninger om enkelte virksomheder, og v) at prisindekset ville blive offentliggjort med mindst 12 måneders forsinkelse én gang årligt.¹⁷³

6.4 Produktion og salg¹⁷⁴

Oplysninger om produktion (fx om produktionsmængde) og salg er som udgangspunkt særligt kommercielt følsomme oplysninger. Hvorvidt en udveksling af oplysninger om medlemmernes produktion og salg er lovlig afhænger først og fremmest af oplysningernes aktualitet.

Fremtidig produktion og salg

Brancheforeningers udveksling af oplysninger om de enkeltes medlemmers fremtidige planer om produktion og salg, herunder fx planer om at øge produktionen og salget i bestemte geografiske områder og/eller over for bestemte kunder, vil være i strid med konkurrencelovens § 6. Udveksling af sådanne oplysninger kan således formindske eller fjerne den usikkerhed, der ellers normalt vil være forbundet med at være til stede på et marked med effektiv konkurrence.¹⁷⁵

Udveksling af oplysninger om fremtidig produktion og salg gør det således lettere for de enkelte medlemmer at etablere en fælles strategi for salg og produktion og er derfor et effektivt middel til at opnå en ulovlig samordning.¹⁷⁶

Det vil også være tilfældet, hvis de udvekslede oplysninger gør det muligt for medlemmerne at identificere eller forudse hinandens påtænkte markedsadfærd i forhold til produktion og salg. Udveksling af oplysninger, der fungerer som signaler, tendenser og/eller indikationer om den forventede udvikling i produktionen eller salget, vil derfor som udgangspunkt være i strid med konkurrencelovens § 6.¹⁷⁷

Eksempel: Ulovligt at udveksle oplysninger om forventninger for fremtiden

Virksomheder på markedet for hydrogenperoxid og natriumperborat havde udvekslet oplysninger, der indeholdt salgstal for de forudgående år og forventninger til fremtiden. Denne udveksling af oplysninger var i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovlig.¹⁷⁸

Aktuel produktion og salg

Udveksling af oplysninger om medlemmernes aktuelle produktion og salg kan, ligesom andre oplysninger der fungerer som signaler, tendenser og/eller indikationer om den forventede udvikling, være konkurrencebegrænsende, såfremt udvekslingen er egnet til at fjerne eller

¹⁷³ Jf. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledende udtalelse af 27. marts 2017, *Vejledende udtalelse om BfBE's påtænkte indsamling og offentliggørelse af indekseret prisudvikling*.

¹⁷⁴ Se definition i kapitel 2.4.

¹⁷⁵ Jf. Domstolens dom af 19. marts 2015 i sag C-286/13 P, *Dole Food og Dole Fresh Fruit Europe mod Kommissionen*, præmis 121 og den heri nævnte retspraksis, Domstolens dom af 12. januar 2023 i sag C-883/19 P, *HSBC Holdings m.fl. mod Kommissionen*, præmis 115 og Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 384, 385 og 414.

¹⁷⁶ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 414.

¹⁷⁷ Jf. Jf. Rettens dom af 14. marts 2013 i sag T-587/08, *Fresh Del Monte Produce mod Kommissionen*, præmis 362 og 559, opretholdt af Domstolen jf. Domstolens dom af 19. marts 2015 i sag C-286/13 P, *Dole Food og Dole Fresh Fruit Europe mod Kommissionen* og Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 414.

¹⁷⁸ Jf. Kommissionens beslutning af 3. maj 2006 i sag COMP/F/38.620, *Hydrogenperoxid og perborat*, opretholdt af Retten, jf. Rettens dom af 16. juni 2011 i sag T-186/06, *Solvay mod Kommissionen*.

formindske den strategiske usikkerhed i markedet. Hvis dette er tilfældet, vil udvekslingen som udgangspunkt være i strid med konkurrencelovens § 6.¹⁷⁹

Udveksling af markedsoplysninger om medlemmernes aktuelle produktion og salg vil fx som udgangspunkt være i strid med konkurrencelovens § 6, hvis oplysningerne gør det muligt at identificere salg og produktion m.v. for specifikke medlemmer. Jo mindre aggregerede oplysningerne er, jo nemmere er det således at holde øje med konkurrenternes adfærd og eventuelt reagere herpå.

Eksempel: Ulovligt at udveksle oplysninger om detailsalg og markedsandele

Brancheforeningen U.K. Agricultural Tractor havde stillet oplysninger om hvert enkelt medlems detailsalg og markedsandele til rådighed for medlemmerne. Oplysningerne kunne opdeles, så de kunne anvendes til at identificere hver enkelt konkurrents salg og markedsandel opdelt efter traktormodel, produktgruppe, geografiske områder og perioder. Det gjorde det muligt for hvert medlem af brancheforeningen nøjagtigt at fastslå konkurrenternes markedsandele og salgsresultater, følge markedsudviklingen og markedspositioner, konstatere med det samme, om et andet medlems salg steg, og hvor og af hvad det steg, resultater af pris- og markedsføringsstrategier samt at reagere hurtigt, hvis en ny konkurrent forsøgte at komme ind på markedet. Både Retten og Domstolen stadfæstede Kommissionens beslutning om, at denne informationsudveksling var i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovlig. Kommissionen hæftede sig navnlig ved, at oplysningerne var for detaljerede og afslørede følsomme forhold, og at markedet var stærk koncentreret.¹⁸⁰

Udveksling af oplysninger om medlemmernes aktuelle produktion og salg kan være lovlig, hvis oplysningerne er tilstrækkeligt aggregerede, jf. afsnit 6.2. Det vil i den forbindelse bl.a. have betydning, hvor hyppigt oplysningerne udveksles, hvordan de pågældende markedsforhold er, og hvilken betydning oplysningerne har for medlemmernes produktion og salg. Udveksling af tilstrækkeligt aggregerede oplysninger om fx kapacitet eller salg, kan gavne konkurrencen, idet oplysningerne kan give medlemmerne mulighed for selvstændigt at træffe mere informerede valg med henblik på effektivt at tilpasse deres strategi til markedsvilkårene.¹⁸¹ Det afgørende for om udvekslingen er lovlig eller ej er, om den måde hvorpå oplysningerne udveksles, direkte eller indirekte kan sige noget om konkurrenters aktuelle eller fremtidige adfærd på markedet, eller om oplysningerne kan bruges til at overvåge, om en koordineret adfærd bliver overholdt. Hvis oplysningerne kan fungere som en anbefaling eller opfordring til medlemmerne om at udvise en bestemt markedsadfærd, vil udvekslingen som udgangspunkt være i strid med konkurrencelovens § 6.

Eksempel: Umiddelbart lovligt at udsende produktionsstatistik

Brancheforeningen Asfaltindustrien ønskede at udarbejde en månedlig produktionsstatistik, der bl.a. skulle vise hvor meget, der var produceret frem til månedens udgang samt modtagne men ikke ekspederede ordrer på igangværende arbejder fordelt på Vejdirektoratets vejcenterområder. Asfaltindustrien er en branche med få aktører og høj gennemsigtighed på priser. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen udtalte derfor i en vejledende udtalelse, at det var vigtigt, at udsendelsen af produktionsstatistikken ikke

¹⁷⁹ Jf. Domstolens dom af 19. marts 2015 i sag C-286/13 P, *Dole Food og Dole Fresh Fruit Europe mod Kommissionen*, præmis 121 og den heri nævnte retspraksis, Domstolens dom af 12. januar 2023 i sag C-883/19 P, *HSBC Holdings m.fl. mod Kommissionen*, præmis 115 og Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 384, 385 og 394.

¹⁸⁰ Jf. Kommissionens beslutning af 17. februar 1992 i sag IV/31.370 og 31.446, *U.K. Agricultural Tractor Registration Exchange*, betragtning 50, opretholdt af Retten og senere af Domstolen, jf. Domstolens dom af 28. maj 1998 i sag C-7/95, *Deere mod Kommissionen*.

¹⁸¹ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 391.

ville kunne misbruges af medlemmerne til at identificere oplysninger om konkurrenter. Det var styrelsens umiddelbare vurdering, at produktionsstatistikken ikke var konkurrenceretlig betænkelig, hvis den blev udarbejdet på kvartalsbasis, blev udsendt med en gennemsnitlig forsinkelse på 2,5 måned og alene indeholdt tal for produceret og leveret asfalt.¹⁸²

Eksempel: Umiddelbart lovligt at udsende statistik om solgte mængder m.v.

Brancheforeningen Danboat ønskede at få udarbejdet en branchestatistik, der bl.a. indeholdt oplysninger om solgte, importerede og producerede både, omsætning og antal medarbejdere. Der var tale om et relativt ukoncentreret marked med mange virksomheder. Oplysningerne, herunder gennemsnitberegninger, ville ikke blive offentliggjort, medmindre der var data fra mindst tre aktører, og statistikken ville ikke blive udsendt mere end to gange om året. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen udtalte i en vejledende udtalelse, at statistikken ikke umiddelbart var konkurrenceretlig betænkelig, da oplysningerne ikke ville kunne bruges til at identificere oplysninger om konkurrenter og markedet, som vil kunne påvirke medlemmernes selvstændige markedsadfærd.¹⁸³

Eksempel: Umiddelbart lovligt at udsende salgsstatistik

Nyhussektionen (Dansk Byggeri) ønskede at udsende en salgsstatistik til deres medlemmer hvert kvartal. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen udtalte i en vejledende udtalelse, at Nyhussektionens kvartalsvise udsendelse af salgsstatistik til deres medlemmer ikke umiddelbart gav anledning til konkurrenceretlige betænkeligheder, idet i) medlemmernes oplysninger blev håndteret fortroligt af medarbejdere i Nyhussektionen (Dansk Byggeri) uden tilknytning til medlemsvirksomhederne, ii) medlemsvirksomhederne havde en samlet markedsandel på ca. 20 pct., iii) salgsstatistikken blev udsendt i aggregeret form, og det ikke var muligt at se det enkelte medlems tal, samt iv) at salgsstatistikken var så upræcis, at virksomhedsspecifikke eller produktspecifikke oplysninger ikke kunne identificeres.¹⁸⁴

Historiske oplysninger om produktion og salg

Hvis oplysningerne om produktion og salg er tilstrækkeligt gamle til, at de ikke direkte eller indirekte kan sige noget om medlemmernes aktuelle eller fremtidige adfærd på markedet, hvis de ikke kan bruges til at skabe en fælles forståelse på markedet eller til at overvåge, om en koordineret adfærd bliver overholdt, vil en brancheforenings udveksling heraf sandsynligvis være lovlig. For definitionen af historiske oplysninger, henvises der til afsnit 6.2.

6.5 Omkostninger¹⁸⁵

Oplysninger om omkostninger er som udgangspunkt særligt kommercielt følsomme oplysninger, fordi de kan fortælle noget om rammerne for en virksomheds prispolitik. En brancheforenings udveksling af oplysninger om medlemmernes omkostninger kan derfor skabe en kunstig gennemsigthed på markedet til skade for konkurrencen. Hvorvidt en udveksling af oplysninger om medlemmernes omkostninger er lovlig, afhænger først og fremmest af oplysningernes aktualitet.

¹⁸² Jf. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledende udtalelse af 25. juni 2013, *Vejledende udtalelse om brancheforeningens statistikker og standardforbehold*.

¹⁸³ Jf. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledende udtalelse af 4. marts 2013, *Vejledende udtalelse om brancheforeningens indsamling og udveksling af informationer*.

¹⁸⁴ Jf. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledende udtalelse af 5. marts 2015, *Vejledende udtalelse om Nyhussektionens salgsstatistik*.

¹⁸⁵ Se definition i kapitel 2.4.

Fremtidige omkostninger

Udveksling af oplysninger om medlemmernes planlagte fremtidige omkostninger eller omkostningsstigninger kan fjerne eller formindske den usikkerhed, der ellers normalt vil være forbundet med at være til stede på et marked med effektiv konkurrence. Hvis dette er tilfældet, vil udvekslingen som udgangspunkt være i strid med konkurrencelovens § 6.¹⁸⁶ En sådan udveksling kan gøre det lettere for medlemmerne at nå frem til en fælles forståelse af eventuelle prisforhøjelser, og kan derfor være et effektivt middel til at opnå hemmelig samordning.¹⁸⁷

Aktuelle omkostninger

Udveksling af oplysninger om medlemmernes aktuelle omkostninger kan, ligesom udveksling af oplysninger om medlemmernes planlagte fremtidige omkostninger være konkurrencebegrænsende, såfremt udvekslingen er egnet til at fjerne eller formindske den strategiske usikkerhed i markedet. Hvis dette er tilfældet, vil udvekslingen som udgangspunkt være i strid med konkurrencelovens § 6.¹⁸⁸

Udveksling af oplysninger om medlemmernes aktuelle omkostninger vil som udgangspunkt være i strid med konkurrencelovens § 6, hvis oplysningerne kan henføres til specifikke medlemmer. Dette vil særligt være tilfældet, hvis de udvekslede omkostninger vedrører individuelle medlemmers marginalomkostninger, hvis omkostningerne udgør en væsentlig del af de samlede omkostninger, eller hvis konkurrencen i forvejen er hæmmet.

Eksempel: Ulovligt at udveksle oplysninger om individuelle omkostninger

En række aluminiumsproducenter indgik en aftale om at udveksle informationer om deres individuelle omkostninger. De havde i forvejen en vis viden om hinandens priser. Konkurrencen på markedet var hæmmet af andre konkurrencebegrænsende forhold, og koncentrationen var meget høj på dette marked. Kommissionen udtalte, at aftalen under disse omstændigheder satte aftalens parter i stand til at forudsige deres respektive prispolitik med større sikkerhed end under normal konkurrence. Aftalen var derfor i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovlig, da priskonkurrencen kunne blive skadet som følge af aftalen.¹⁸⁹

Udveksling af oplysninger om medlemmernes aktuelle omkostninger kan være lovlig, hvis oplysningerne er tilstrækkeligt aggregerede, jf. afsnit 6.2. Det vil i den forbindelse have betydning, om omkostningerne udgør marginalomkostninger eller en væsentlig del af de samlede omkostninger, hvor hyppigt oplysningerne udveksles, hvordan de pågældende markedsforhold er, og hvilken betydning oplysningerne har for medlemmernes prisfastsættelse.

Det afgørende for, hvorvidt udvekslingen er lovlig eller ej er, om oplysningerne direkte eller indirekte kan sige noget om medlemmernes aktuelle eller fremtidige adfærd på markedet, eller om oplysningerne kan bruges til at overvåge, om en koordineret adfærd bliver overholdt. Hvis oplysningerne kan opfattes som vejledende for prisfastsættelsen eller i øvrigt fungere som en anbefaling eller opfordring til medlemmerne om at udvise en bestemt markedsadfærd, vil udvekslingen som udgangspunkt være i strid med konkurrencelovens § 6.

¹⁸⁶ Jf. Domstolens dom af 19. marts 2015 i sag C-286/13 P, *Dole Food og Dole Fresh Fruit Europe mod Kommissionen*, præmis 121 og den heri nævnte retspraksis, Domstolens dom af 12. januar 2023 i sag C-883/19 P, *HSBC Holdings m.fl. mod Kommissionen*, præmis 115 og Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 384 og 385.

¹⁸⁷ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 378.

¹⁸⁸ Jf. Domstolens dom af 19. marts 2015 i sag C-286/13 P, *Dole Food og Dole Fresh Fruit Europe mod Kommissionen*, præmis 121 og den heri nævnte retspraksis, Domstolens dom af 12. januar 2023 i sag C-883/19 P, *HSBC Holdings m.fl. mod Kommissionen*, præmis 115 og Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 384, 385 og 394.

¹⁸⁹ Jf. Kommissionens beslutning af 15. juli 1975 i sag IV/27 000, *IFTRA-regler for producenter af ubearbejdet aluminium*.

Eksempel: Umiddelbar lovligt at udsende årlig lønstatistik

En brancheforening ønskede at udarbejde en årlig lønstatistik for tekniske funktionærer. Konkurrencestyrelsen udtalte i en vejledende udtalelse, at en generel lønstatistik, der var tilstrækkelig aggregeret, og som blev udsendt på årsbasis ikke umiddelbart ville indebære et konkurrenceretligt problem. Styrelsen lagde i den forbindelse vægt på, at de pågældende lønninger ikke udgjorde den væsentligste ukendte faktor for konkurrenter til skøn over virksomhedens prisfastsættelse.¹⁹⁰

Eksempel: Betænkeligt at udsende omkostningsindeks

Brancheforeningen Vask- og Tekstiludlejning havde udarbejdet et omkostningsindeks, der var baseret på oplysninger om medlemmernes omkostninger. I omkostningsindekset blev medlemmerne oplyst om den beregnede procentuelle stigning siden sidste opgørelse i de vigtigste omkostningsposter for industrielle vaskerier, som fx udlejningstekstiler, vaskekemikalier, vand/afledning og løn. Derudover blev medlemmerne oplyst om den samlede procentuelle omkostningsstigning siden sidste opgørelse. Det var Konkurrencerådets umiddelbare vurdering, at omkostningsindekset var egnet til at samordne medlemsvirksomhedernes prispolitik, da de udmeldte omkostningsstigninger og vægtningen heraf kunne komme til at fremstå som en anbefaling fra foreningen om, hvordan medlemsvirksomhederne med rimelighed kunne justere deres priser.¹⁹¹

Eksempel: Umiddelbart ulovligt at udsende omkostningsstatistik

Det vil som udgangspunkt være ulovligt for en brancheforening at udarbejde en statistik over omkostninger, der er tilstrækkeligt aggregerede, hvis statistikken kan bruges som et benchmark for, hvor meget medlemmernes priser bør stige. Hvis oplysningerne fx vedrører omkostninger for produktion af homogene produkter eller produkter, der ikke differentierer så meget i forhold til pris, kvalitet eller omkostninger, og som udgør en væsentlig del af de samlede omkostninger for produkterne, kan oplysninger om, hvor meget branchens omkostningsniveau er steget siden sidste periode, virke som et benchmark for, hvor meget medlemmernes priser bør stige den næste periode, og dermed være egnet til at begrænse konkurrencen mellem medlemmerne.¹⁹²

Anonymiserede omkostninger som "bedste praksis"

Brancheforeningers udveksling af medlemmernes anonymiserede omkostninger kan i visse tilfælde være lovlig, hvis de positive virkninger heraf opvejer de negative konkurrencebegrænsende virkninger. Det kræver, at udvekslingen opfylder betingelserne i konkurrencelovens § 8. Der henvises uddybende til kapitel 2.2 for en beskrivelse af elementerne i vurderingen efter konkurrencelovens § 8.

Oplysninger om "bedste praksis" i branchen kan sætte medlemmerne i stand til at blive mere effektive. Hvis medlemmerne sammenligner sig med de mest effektive virksomheder i branchen og udarbejder interne incitamentsordninger i overensstemmelse hermed, kan det i sidste ende sænke det generelle omkostningsniveau til gavn for forbrugerne. Udveksling af medlemmernes individuelle omkostninger kan derfor efter en konkret vurdering være lovlig, idet det kan medføre effektivitetsgevinster.¹⁹³ Det vil dog normalt være en forudsætning herfor, at de

¹⁹⁰ Jf. Konkurrencestyrelsens vejledende udtalelse af 29. maj 2002, *Brancheforenings udarbejdelse af lønstatistik for funktionærer*.

¹⁹¹ Jf. Konkurrencerådets afgørelse af 25. november 2009, *Brancheforeningen for Vask og Tekstiludlejnings udsendelse af omkostningsindeks for industrielle vaskerier*.

¹⁹² Konstrueret eksempel.

¹⁹³ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 373 og 425.

udvekslede oplysninger er anonymiserede, så medlemmerne ikke får viden om navngivne konkurrenters omkostningsstrukturer.

Medlemmerne kan derimod ikke under påskud af, at de ønsker at blive mere effektive, lovligt udveksle fortrolige oplysninger, som vedrører medlemmernes fremtidige hensigter i forhold til væsentlige konkurrenceparametre¹⁹⁴, herunder omkostninger.

Eksempel: Ulovlig udveksling af oplysninger om variable omkostninger med henblik på benchmarking

Tre virksomheder med en samlet markedsandel på 80 pct. på et stabilt, ukompliceret og koncentreret marked med høje adgangsbarrierer udveksler hyppigt oplysninger, som ikke er offentligt tilgængelige, og som vedrører deres variable omkostninger. Virksomhederne gør gældende, at formålet med udvekslingen af oplysningerne er at sammenligne sig med deres konkurrenter for at blive mere effektive.

Udvekslingen af oplysninger vil være i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler. Det er heller ikke sandsynligt, at betingelserne i TEUF artikel 101, stk. 3, vil være opfyldt, fordi virksomhederne ville kunne opnå de pågældende effektivitetsgevinster på mindre restriktiv vis, fx ved at anvende en tredjepart til at indsamle, anonymisere og aggregere oplysningerne. Dertil kommer, at selv udvekslingen af de aggregerede oplysninger på grund af markedets struktur vil kunne gøre det lettere for virksomhederne at samordne deres adfærd på markedet.¹⁹⁵

Kundeoplysninger som led i risikovurdering

Brancheforeningers udveksling af oplysninger om medlemmernes omkostninger, der relaterer sig til risikovurderingen af kunder, kan i visse tilfælde være forbundet med sådanne effektivitetsgevinster til fordel for forbrugerne, at det kan retfærdiggøre, at en udveksling, der ellers ville være i strid med konkurrencelovens § 6, kan anses for lovlig, jf. konkurrencelovens § 8.¹⁹⁶ Der henvises til bemærkningerne om konkurrencelovens § 8 i kapitel 2.2.

Indenfor bank- og forsikringssektoren udveksles oplysninger om forbrugernes misligholdelses- og risikoprofil. Dette kan medføre effektivitetsgevinster, idet det kan give forbrugerne incitament til at minimere deres risici samt give virksomhederne mulighed for at identificere forbrugere med en lav risikoprofil og tilbyde dem billigere aftaler. Udveksling af sådanne oplysninger vil derfor kunne være lovlig.

Eksempel: Lovligt at udsende oplysninger om misligholdelse og risikoprofil

En sammenslutning af pengeinstitutter i Spanien havde oprettet et solvensregister, som alle bankerne skulle have adgang til som basis for deres kreditvurdering af nye kunder. Domstolen fandt, at et sådant register kunne have positive virkninger på effektiviteten af kreditudbuddet og kunne medvirke til at øge mobiliteten blandt bankkunderne. Da der var tale om et meget lidt koncentreret marked, fastslog Domstolen, at et sådant register ikke var i strid med konkurrencereglerne på betingelse af, at

¹⁹⁴ Jf. Domstolens Dom af 29. juli 2024 i sag C-298/22, *Banco BPN mod BIC Português m.fl.*, præmis 87 og Generaladvokatens forslag til afgørelse i samme sag af 5. oktober 2023, punkt 79.

¹⁹⁵ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 429. Konkurrencelovens § 8, stk. 1, svarer indholdsmæssigt til TEUF artikel 101, stk. 3.

¹⁹⁶ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 425.

kreditorernes (bankernes) identitet ikke måtte fremgå, og at alle aktører ville have ligelig adgang til registerets oplysninger.¹⁹⁷

Eksempel: Informationsudvekslingssystem på motorskøretøjsforsikringsområdet gav anledning til konkurrenceretlige betænkeligheder

Brancheforeningen Insurance Ireland administrerede og udbød et informationsudvekslingssystem (Insurance Link), som gjorde det muligt for forsikringsselskaber bedre at vurdere kunders risikoprofiler og dermed at fastsætte prisen for motorkøretøjs-forsikringer.

Det var Kommissionens foreløbige vurdering, at Insurance Ireland i strid med konkurrencereglerne vilkårligt forsinkede og/eller *de facto* begrænsende adgangen til Insurance Link for virksomheder, der ikke var medlemmer af Insurance Ireland. Virksomheder der ikke var medlemmer af Insurance Ireland blev derfor stillet dårligere i konkurrencen end medlemmer af Insurance Ireland. Dette var i sidste ende til skade for forbrugerne, som fik færre valgmuligheder og højere priser.

Insurance Ireland afgav en række tilsagn, der imødekom Kommissionens betænkeligheder, herunder bl.a. *at* adgangen til Insurance Link ville være uafhængig af medlemskab af Insurance Ireland, *at* betingelserne for adgang til Insurance Link ville være rimelige, objektive, transparente og ikke-diskriminerende og blive anvendt ensartet på alle ansøgere, og at ansøgninger om adgang til Insurance Link vil blive behandlet af en uafhængig tredjepart.¹⁹⁸

Historiske omkostninger

Hvis oplysningerne om omkostninger er tilstrækkeligt gamle, at de ikke direkte eller indirekte kan sige noget om konkurrenters aktuelle eller fremtidige adfærd på markedet, hvis de ikke kan bruges til at skabe en fælles forståelse på markedet eller til at overvåge, om en koordineret adfærd bliver overholdt, vil en brancheforenings udveksling heraf sandsynligvis være lovlig, jf. også afsnit 6.2.

¹⁹⁷ Jf. Domstolens dom af 23. november 2006 i sag C-238/05, *Asnef-Equifax og Administración del Estado*, præmis 58-61.

¹⁹⁸ Jf. Kommissionens beslutning af 30. juni 2022 i sag AT.40511, *Insurance Ireland*.

Kapitel 7

Prisportaler

Kapitlet har fokus på brancheforeningers prisportaler, og de konkurrenceretlige problemer, som prisportaler kan give anledning til. Kapitlet behandler ikke prisportaler drevet af uafhængige tredjeparter.

Definition: **Prisportaler**

Prisportaler er en sammenligningsportal, hvor kunder kan sammenligne priser og eventuelt også andre vilkår på sammenlignelige produkter eller ydelser fra forskellige forhandlere.

7.1 Indledning

Prisportaler er et effektivt redskab for forbrugerne til at skaffe sig et overblik over, hvor en vare eller tjenesteydelse kan købes til den bedste pris. Formålet med prisportaler er at sammenligne konkurrerende virksomheders priser og eventuelt også andre vilkår. Prisportaler indebærer derfor i sagens natur, at der udveksles oplysninger om konkurrerende virksomheders priser og eventuelt også andre konkurrenceparametre.

7.2 Brancheforeninger og prisportaler

Som beskrevet i kapitel 6.3 kan udveksling af oplysninger om de enkelte medlemmers aktuelle eller fremtidige priser fjerne den strategiske usikkerhed i markedet til skade for konkurrencen. Medlemmernes kendskab til hinandens priser kan således gøre det nemmere for medlemmerne at tilnærme sig hinandens markedsadfærd, ligesom det kan udgøre et effektivt middel til at overvåge, om en koordineret adfærd bliver overholdt. Det vil derfor som udgangspunkt være ulovligt, hvis en brancheforening stiller oplysninger til rådighed, der direkte eller indirekte kan sige noget om medlemmernes aktuelle eller fremtidige priser. Der henvises for en mere uddybende beskrivelse heraf til kapitel 6.3.

De konkurrenceretlige betænkeligheder i forhold til en brancheforenings udveksling af oplysninger om medlemmernes aktuelle eller fremtidige priser gælder også, hvor en brancheforening stiller sådanne oplysninger til rådighed via en prisportal.

De konkurrenceretlige betænkeligheder ved prisportaler vil kunne forstærkes på grund af markedets struktur, fx hvis markedet er gennemsigtigt, koncentreret, ukompliceret, stabilt og karakteriseret ved høje adgangsbarrierer, jf. også kapitel 2.5. Derudover vil de konkurrenceretlige betænkeligheder ved prisportaler kunne forstærkes, hvis ikke alle virksomheder – herunder virksomheder, der ikke er medlemmer af brancheforeningen – har lige adgang til at være repræsenteret på prisportalen.

Prisportaler kan dog også have en række konkurrencefremmende virkninger. Det vil således kunne øge gennemsigtigheden på markedet for forbrugerne, når en brancheforening stiller prisinformation til rådighed for forbrugerne gennem en prisportal. Det vil kunne styrke konkurrencen, fordi forbrugerne får et bedre overblik og dermed lettere vil kunne finde frem til den virksomhed, der har det billigste og bedste produkt. Det vil også kunne indebære, at det bedre kan betale sig for virksomhederne at konkurrere på pris, fordi de derigennem lettere

kan tiltrække nye kunder. Prisportaler vil især kunne intensivere konkurrencen på markeder, hvor forbrugerne har svært ved at overskue priser, kvalitet og vilkår for køb.

Hvis en prisportal i det konkrete tilfælde er konkurrencebegrænsende, kan den derfor alligevel være lovlig, hvis de positive virkninger af prisportalen opvejer de negative konkurrencebegrænsende virkninger, der følger af, at konkurrerende virksomheder får et direkte, samlet og ajourført overblik over konkurrenternes priser. Det kræver, at prisportalen opfylder betingelserne i konkurrencelovens § 8. Der henvises uddybende til kapitel 2.2 for en beskrivelse af elementerne i vurderingen efter konkurrencelovens § 8.

Eksempel: Prisportal umiddelbart lovlig

En brancheforening har taget initiativ til udvikling af en prisportal, der skal gøre det lettere for forbrugerne at sammenligne priser på et marked, der bl.a. er karakteriseret ved, at det er kompliceret, uigennemsigtigt og i hastig udvikling. Forbrugerne har vanskeligt ved at navigere på markedet, bl.a. fordi de har svært ved at gennemskue prisstrukturen på markedet. Konsekvensen heraf er, at mange forbrugere vælger en løsning, der ikke passer til deres behov, og som følge heraf bliver dyrere.

Prisportalen fungerer på den måde, at den enkelte forbruger skal besvare en række spørgsmål, bl.a. om forbrugerens behov og handlemønster. På baggrund af forbrugers individuelle besvarelse heraf, vil forbrugeren blive stillet over for en oversigt over de løsninger, der er billigst for den pågældende forbruger. De priser, som prisportalen anvender til sin beregning, er allerede offentligt tilgængelige på virksomhedernes hjemmesider.

Alle virksomheder har mulighed for – mod et gebyr – at være til stede på prisportalen, og virksomhederne på prisportalen udveksler ikke oplysninger om fx fremtidige pris-hensigter med hinanden. En forbrugerorganisation er endvidere involveret i udviklingen af prisportalen.

Prisportalen vil kunne gøre det lettere for forbrugerne at finde frem til den løsning, der passer til forbrugernes behov og dermed opnå besparelser. Fordelene herved vil umiddelbart opveje eventuelle negative konkurrencebegrænsende virkninger af prisportalen. Det er derfor umiddelbart sandsynligt, at prisportalen opfylder betingelserne i konkurrencelovens § 8.¹⁹⁹

Henset til, at prisportaler indeholder oplysninger om priser og eventuelt også andre vilkår, som udgør konkurrenceparametre, bør brancheforeninger altid gøre sig grundige overvejelser om, hvorvidt betingelserne i konkurrencelovens § 8 vil være opfyldt i det konkrete tilfælde, inden de vælger at lave en prisportal. Det samme gælder portaler, der sammenligner virksomheder i forhold til andre væsentlige konkurrenceparametre.

¹⁹⁹ Konstrueret eksempel.

Kapitel 8

Standardvilkår og branchefastsatte standarder

Kapitlet gennemgår brancheforeningers standardvilkår og branchefastsatte standarder, samt de konkurrenceretlige problemer, som dette kan give anledning til.

Definition: Standardvilkår og branchefastsatte standarder

Standardvilkår er vilkår, som medlemmerne kan anvende til at fastsætte *kommercielle vilkår* over for deres kunder for fx køb, salg, reklamation, mangler, kvalitet, levering, returret, ansvarsfraskrivelse, produktansvar, service m.v. Dette kan omfatte meget få bestemmelser i den endelige kontrakt eller en stor del af den endelige kontrakt.

Branchefastsatte standarder er standarder eller aftaler i branchen om fx *tekniske* eller *kvalitetsmæssige krav*, som eksisterende eller fremtidige produkter, produktionsprocesser, tjenesteydelser m.v. kan eller skal opfylde. Betingelser for adgang til et bestemt kvalitetsmærke kan også betragtes som en standard.

8.1 Standardvilkår

I mange brancher anvender virksomheder standardvilkår for køb, salg, reklamation m.v., som er udarbejdet af en brancheforening. Som eksempler på brancher, hvor standardvilkår spiller en væsentlig rolle, kan nævnes bank- og forsikringsbranchen.²⁰⁰

Standardvilkår kan indebære store administrative lettelser for medlemmerne og gøre det nemmere for kunderne at sammenligne de betingelser, som de får tilbudt, fx standardvilkår som AB 18. Standardvilkår kan dermed også gøre det nemmere at skifte leverandør.²⁰¹

Standardvilkår skaber imidlertid også et fælles grundlag for, hvordan medlemmerne konkurrerer om kunderne. Standardvilkår kan derfor begrænse konkurrencen i strid med konkurrencelovens § 6.

Hvis en brancheforenings standardvilkår bliver udbredt i en branche, kan adgangen til at anvende dem desuden være afgørende for adgangen til markedet. Det vil i givet fald være ulovligt, hvis en brancheforening nægter en virksomhed adgang til brancheforeningens standardvilkår, når disse er af væsentlig betydning for at få adgang til markedet.²⁰²

Det vil altid bero på en konkret vurdering, om standardvilkår er lovlige eller ej. Standardvilkår kan være konkurrencebegrænsende, hvis de kan ensrette virksomhedernes adfærd i forhold til væsentlige konkurrenceparametre. Det gælder særligt standardvilkår om priser, men det kan også være standardvilkår om ikke-prisrelaterede konkurrenceparametre. Standardvilkår

²⁰⁰ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 490.

²⁰¹ Jf. også Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 506.

²⁰² Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 495-496.

kan derudover være konkurrencebegrænsende, hvis de kan begrænse produktudbud og innovation.²⁰³

Hvis standardvilkår i det konkrete tilfælde er konkurrencebegrænsende, kan de alligevel være lovlige, hvis de positive virkninger af standardvilkårene opvejer de negative konkurrencebegrænsende virkninger. Det kræver, at standardvilkårene opfylder betingelserne i konkurrencelovens § 8. Der henvises uddybende til kapitel 2.2 for en beskrivelse af elementerne i vurderingen efter konkurrencelovens § 8.

Ensretning af konkurrenceparametre

Standardvilkår, der påvirker de kommercielle vilkår vedrørende køb, salg, reklamation m.v. af et produkt eller en tjenesteydelse, kan være i strid med konkurrencelovens § 6, stk. 2, nr. 1, der forbyder konkurrencebegrænsende aftaler, der består i at fastsætte *"købs- eller salgspriser eller andre forretningsbetingelser"*.

Standardvilkår vil som beskrevet ovenfor være i strid med konkurrencelovens § 6, hvis de kan ensrette virksomhedernes adfærd i forhold til væsentlige konkurrenceparametre. Det gælder først og fremmest standardvilkår, som direkte påvirker de priser, som kunderne skal betale – det vil sige, hvis standardvilkårene indeholder vejledende priser og rabatter m.v.²⁰⁴

Standardvilkår om andre forhold vil som udgangspunkt også være i strid med konkurrencelovens § 6, hvis de vedrører væsentlige konkurrenceparametre på det pågældende marked. Konkurrence på ikke-prisrelaterede konkurrenceparametre er særligt vigtig på markeder, hvor muligheden for at konkurrere på prisen er begrænset.²⁰⁵ Det samme vil som udgangspunkt være tilfældet, hvis standardvilkår indeholder elementer, der vil kunne få negative virkninger for priskonkurrencen, som fx betingelser for, hvilken type rabatter der kan gives.²⁰⁶

Ifølge praksis kan standardvilkår, der indirekte påvirker prisen samt vilkår, der vedrører tid, kvalitet og service også være ulovlige. Konkurrenceankenævnet har udtalt, *"[...] at en brancheforenings vedtagelse af vejledende salgs-, leverings- og reklambetingelser - uanset deres vejledede karakter - kan få eller have en sådan betydning for medlemsvirksomhedernes markedsmæssige adfærd, at vedtagelsen i sig selv - når der ikke foreligger oplysninger, som kan begrunde en anden bedømmelse - må anses for konkurrencebegrænsende, hvis den omfatter vilkår, som regulerer forhold vedrørende f.eks. pris, tid, kvalitet og service, som i et effektivt marked vil være konkurrenceparametre"*.²⁰⁷

Brancheforeninger bør derfor være påpasselige med at lave standardvilkår, der regulerer konkurrenceparametre, der er væsentlige på det pågældende marked eller standardvilkår, der indsnævrer konkurrencen til at foregå på få konkurrenceparametre.

Brancheforeninger må derimod gerne lave generelle standardvilkår i form af helt overordnede rammebetingelser, der ikke påvirker væsentlige konkurrenceparametre på det pågældende marked. Et eksempel kan være standardvilkår uden konkrete tal- eller tidsangivelser, som fx *"xx dage"* eller *"xx kr."*, således at det overlades fuldt ud til den enkelte virksomhed at indsatte

²⁰³ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 493.

²⁰⁴ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 497.

²⁰⁵ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, fodnote 356 til punkt 497, hvor det anføres, at *"På markeder, hvor ikke-prismæssige parametre er vigtige konkurrenceparametre, kan standardbetingelser vedrørende sådanne parametre også udgøre et konkurrencebegrænsende formål"*.

²⁰⁶ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt. 505.

²⁰⁷ Jf. Konkurrenceankenævnets kendelse af 18. marts 1999, *Foreningen af Grossister i Værktøj og Værktøjsmaskiner ctr. Konkurrencerådet*, punkt 6.

de tal, som virksomheden finder passende ud fra virksomhedens økonomiske og konkurrencemæssige situation.

Eksempel: Ulovligt at indsætte konkrete priser i brancheforenings standard-kontrakt

Brancheforeningen International Transport Danmark (ITD) havde bl.a. anført specifikke ventetidspriser i brancheforeningens standardkontrakt. Ventetidspriser bruges af fragtføreren, når tid til på- og aflæsning m.v. overskrider den tid, der må anses for normal og rimelig. Ventetidspriserne fremgik også af brancheforeningens hjemmeside. Konkurrencerådet fandt, at udmeldingen af ventetidspriser var i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovlig, idet udmeldingen var egnet til at have en normerende virkning på medlemsvirksomhedernes prisfastsættelse. Konkurrenceankenævnet stadfæstede afgørelsen, og ITD vedtog en bøde for overtrædelsen.²⁰⁸

Eksempel: Betænkeligt at udarbejde standardforbehold med ansvarsfraskrivelse

Asfaltindustrien havde udarbejdet et standardforbehold til brug ved kommunale funktionsudbud af vedligeholdelse af vej- og byområder med stor trafikpåvirkning. Forbeholdet, der var frivilligt, skulle friholde den entreprenør, der vandt udbuddet, for ansvar for fremtidige og uforudsigelige skader fra underliggende lag, som entreprenøren ikke havde indflydelse på.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen kunne ikke udelukke, at en bred anvendelse af standardforbeholdet kunne få negative virkninger for priskonkurrencen. Vilkåret angik de risici, der var ved at byde på bestemte kommunale udbud, fordi vilkåret vedrørte forudsigelser af vejpåvirkningen og dermed omkostningerne i kontraktens løbetid. Omkostninger i forbindelse med risikoafdækning ved opgaven relaterede sig til beregningen af priser, så standardforbeholdet kunne medføre en ensretning af de konkurrerende virksomheders priser. Styrelsen henviste også til, at det relevante marked både var koncentreret og præget af en høj grad af gennemsigtighed.²⁰⁹

Eksempel: Lovlige standardvilkår om neutrale elementer

En brancheforening for el-distributører fastsætter ikke-bindende standardvilkår for elforsyningen til slutbrugerne. Standardvilkårene er fastsat på en gennemsigtig måde og uden forskelsbehandling. Vilkårene omfatter neutrale elementer så som specifikation af forbrugsstedet, tilslutningsstedets beliggenhed og tilslutningsspænding, procedurer for afregning og bestemmelser om forsyningssikkerhed. Standardvilkårene indeholder ikke oplysninger vedrørende priser, og alle virksomheder inden for sektoren kan frit anvende vilkårene, som de ønsker. Ca. 80 pct. af de aftaler, der indgås med slutbrugere på det relevante marked, er baseret på disse standardvilkår. Det er ikke sandsynligt, at sådanne standardvilkår vil kunne få konkurrencebegrænsende virkninger, selvom de er blevet praksis inden for den pågældende sektor, da de næppe vil kunne få nogen betydelige negative virkninger for priserne, produkternes kvalitet eller produkt-sortimentet.²¹⁰

²⁰⁸ Jf. Konkurrenceankenævnets kendelse af 26. november 2009 i sag 2009-0018991, *International Transport Danmark mod Konkurrencerådet*.

²⁰⁹ Jf. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledende udtalelse af 25. juni 2013, *Vejledende udtalelse om brancheforeningens statistikker og standardforbehold*.

²¹⁰ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 512.

Eksempel: Umiddelbart lovligt at indføre standardvilkår, der ikke direkte påvirker prisen

Alufacadesektionen (Dansk Byggeri) ønskede at udsende et sæt standardvilkår, som deres medlemmer kunne vælge at anvende ved afgivelse af tilbud på facadeentrepriser. Styrelsen udtalte i en vejledende udtalelse, at standardvilkårene ikke umiddelbart gav anledning til konkurrenceretlige betænkeligheder, idet i) de ikke var bindende for medlemmerne, ii) de alene fandt anvendelse, hvis andet ikke var bestemt i det pågældende udbudsmateriale, iii) de efter det af Alufacadesektionen oplyste alene præciserede gældende ret og sædvaner inden for entrepriseområdet, og idet iv) de ikke direkte påvirkede de priser, som kunderne skulle betale (vejledende priser, rabatter m.v.).²¹¹

Det er ikke sandsynligt, at standardvilkår begrænser konkurrencen, hvis standardvilkårene ikke påvirker prisen hverken direkte eller indirekte, hvis vilkårene ikke er bindende eller obligatoriske for den pågældende branche, hvis adgangen til at deltage i fastsættelsen af vilkårene ikke er begrænset, og hvis vilkårene er tilgængelige for enhver.²¹² Der vil dog altid skulle foretages en konkret vurdering af samtlige forhold, herunder af strukturen på det relevante marked. Der vil endvidere skulle foretages en mere indgående vurdering, hvis der er risiko for begrænsning af produktudbud og innovation²¹³, eller hvis standardvilkårene er blevet til en de facto standard, som virksomhederne skal anvende for at kunne levere varer eller tjenesteydelser på et marked.²¹⁴

Begrænsning af produktudbud og innovation

Standardvilkår kan som beskrevet ovenfor være i strid med konkurrencelovens § 6, hvis de begrænser produktudbud og innovation. Hvis en stor del af en branche vedtager fælles standardvilkår og er utilbøjelige til at fravige dem, har kunderne – bortset fra tilfælde med stor køberstyrke – som udgangspunkt ikke andet valg end at acceptere vilkårene.

Eksempel: Betænkeligt at udarbejde standardforbehold med ansvarsfraskrivelse

Asfaltindustrien havde udarbejdet et standardforbehold til brug ved kommunale funktionsudbud af vedligeholdelse af vej- og byområder med stor trafikpåvirkning. Formålet med funktionsudbud er, at det ikke på forhånd er beskrevet, hvordan opgaven skal løses, men at der i stedet opstilles en række funktionskrav. Ved at vedtage et standardforbehold, der angår de risici, der er ved at byde på et funktionsudbud, kan der være en risiko for, at standardforbeholdet i praksis begrænser kommunernes valgmuligheder med hensyn til bestemte elementer i funktionsudbuddet. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens udtalte i en vejledende udtalelse, at en udbredt anvendelse af standardforbeholdet kunne medføre, at innovation og produktsortiment blev begrænset, og at forbeholdet derfor kunne risikere at få negative virkninger for priskonkurrencen mellem de konkurrerende virksomheder.²¹⁵

²¹¹ Jf. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledende udtalelse af 13. november 2014, *Vejledende udtalelse om Alufacadesektionens standardvilkår*. Se også Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledende udtalelse af 13. november 2014, *Vejledende udtalelse om Stenhuggerlaugets standardvilkår* og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledende udtalelse af 17. august 2015, *Vejledende udtalelse om Danske Isoleringsfirmaers Brancheforenings Fællesbetingelser for Isoleringsarbejder af august 2015*, hvor Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen med lignende begrundelser fandt, at de pågældende standardvilkår ikke umiddelbart gav anledning til konkurrenceretlige betænkeligheder.

²¹² Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 499.

²¹³ Det kan fx være tilfældet, når standardvilkår i forsikringsaftaler begrænser kundens valgmuligheder med hensyn til nøgleelementer i aftalen, såsom de dækkede risikotyper, jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 501-502.

²¹⁴ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 500-504.

²¹⁵ Jf. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledende udtalelse af 25. juni 2013, *Vejledende udtalelse om brancheforeningens statistikker og standardforbehold*.

Fordele ved standardvilkår

Standardvilkår, der umiddelbart er konkurrencebegrænsende, kan alligevel være lovlige, hvis de positive virkninger af standardvilkårene opvejer de negative konkurrencebegrænsende virkninger heraf. Det kræver, at betingelserne i konkurrencelovens § 8 er opfyldt. Der henvises uddybende til kapitel 2.2 for en beskrivelse af elementerne i vurderingen efter konkurrencelovens § 8.

Standardvilkår kan fx gøre det nemmere for kunderne at sammenligne de tilbudte betingelser og dermed gøre det nemmere at skifte fra den ene virksomhed til den anden. Standardvilkår kan også medføre lavere transaktionsomkostninger. Standardvilkår kan endvidere øge aftaleparternes retlige sikkerhed²¹⁶ og skabe grundlag for et mere sikkert aftalegrundlag.

Eftersom både risikoen for konkurrencebegrænsende virkninger og sandsynligheden for positive virkninger i form af effektivitetsgevinster øges med virksomhedernes markedsandele og den udstrækning, hvori standardvilkårene anvendes, er det ikke muligt generelt at fastlægge nogen generel "safe harbour", hvor der ikke er nogen risiko for konkurrencebegrænsende virkninger, eller hvor det er sandsynligt, at effektivitetsgevinsterne vil komme forbrugerne til gode i et sådant omfang, at de opvejer de negative konkurrencebegrænsende virkninger.²¹⁷

Eksempel: Standardvilkår inden for bygge- og anlægsbranchen var umiddelbart lovlige

Udvalget til revision af Almindelige Betingelser for arbejder og leverancer i bygge- og anlægsvirksomhed ("AB-udvalget") anmodede Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen om en vejledende udtalelse om de påtænkte reviderede Almindelige Betingelser for arbejder og leverancer i bygge- og anlægsvirksomhed (AB 18). Styrelsen fandt, at det ikke kunne udelukkes, at nogle betingelser i AB 18 på det foreliggende grundlag kunne give anledning til konkurrenceretlige betænkeligheder. Styrelsen fandt dog også, at AB-udvalget overordnet havde fremsat gode argumenter for, at AB 18 i sin helhed og de enkelte betingelser heri medvirkede til at skabe et effektivt fungerende marked, og at der – i det omfang, at der måtte være en konkurrencebegrænsning – således var gode argumenter for, at standardvilkårene alligevel ville være lovlige i medfør af konkurrencelovens § 8.²¹⁸

8.2 Branchefastsatte standarder

8.2.1 Branchefastsatte standarder generelt

En brancheforening må i et vist omfang gerne hjælpe medlemmerne ved at indføre standarder i branchen.

Branchefastsatte standarder kan have betydelige positive virkninger, bl.a. fordi de kan skærpe konkurrencen, mindske produktions- og salgsomkostninger, opretholde og forbedre produktkvalitet og sikre driftskompatibilitet.²¹⁹

²¹⁶ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 506.

²¹⁷ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 509.

²¹⁸ Jf. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledende udtalelse af 28. november 2018, *Vejledende udtalelse om Almindelige Betingelser for arbejder og leverancer i bygge- og anlægsvirksomhed (AB 18)*.

²¹⁹ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 439.

Eksempel: **Påtænkt branchefastsat standard, som fremmer interoperabilitet og giver mulighed for produktdifferentiering, er lovlig**

APM Terminals havde bedt Kommissionen om uformel vejledning om et påtænkt bæredygtighedssamarbejde mellem APM Terminals og en række andre terminaloperatører vedrørende batteridrevne straddle- og shuttle carriers ("BE-SC'er"). Straddle- og shuttle carriers ("SC'er") bruges i havne til at transportere og stable containere.

BE-SC'er udleder ikke drivhusgasser og er derfor mere miljøvenlige – men samtidig også dyrere – end dieseldrevne SC'er, som er den klart mest udbredte form for SC'er. Dertil kommer, at der ikke er interoperabilitet mellem de forskellige BE-SC-producenters batterier og opladeløsninger. Terminaloperatørerne er derfor meget tilbageholdne med at købe BE-SC'er.

Det påtænkte bæredygtighedssamarbejde indebærer for det første fælles indkøb af BE-SC'er. Derudover indebærer det påtænkte samarbejde en minimumsstandardisering af de tekniske specifikationer, som de BE-SC'er, der indkøbes som led i indkøbs-samarbejdet, skal opfylde i forhold til opladningsstrategi/metode og ladearkitektur. Der er valgfrihed for producenterne af BE-SC'er i forhold til, hvordan de vil opfylde disse tekniske specifikationer.

Det overordnede formål med det påtænkte bæredygtighedssamarbejde er ifølge APM Terminals at erstatte dieseldrevne SC'er med de mere miljøvenlige BE-SC'er for derved at reducere drivgasudledninger fra SC'er. Formålet med den påtænkte minimumsstandardisering af de tekniske specifikationer for BE-SC'er er bl.a. at sikre interoperabilitet mellem forskellige producenters batterier og opladeløsninger.

Kommissionen vurderede, at formålet med samarbejdet var at reducere drivgasudledninger, og at samarbejdet hverken havde til formål eller til følge at begrænse konkurrencen. I forhold til minimumsstandardiseringen af de tekniske specifikationer for BE-SC'er, lagde Kommissionen vægt på, at der alene vil ske en minimumsstandardisering af opladningsstrategi/metode og ladearkitektur, og på at minimumsstandardiseringen vil øge interoperabiliteten, samtidig med, at producenterne fortsat kan konkurrere ved at differentiere deres produkter.²²⁰

Branchefastsatte standarder kan imidlertid også – under visse omstændigheder – begrænse priskonkurrencen, afskærme markedet for innovative teknologier og føre til forskelsbehandling og udelukkelse af visse virksomheder ved at hindre effektiv adgang til standarden.²²¹

En branchefastsat standard kan fx være konkurrencebegrænsende, hvis standarden hindrer medlemmerne i at udvikle alternative standarder eller i at sælge produkter, der ikke opfylder standarden. Standarden vil i sådanne tilfælde modvirke produktdifferentiering, incitamentet til innovation, medføre et begrænset udvalg for forbrugerne og eventuelt tillige hindre adgangen til markedet for såvel virksomheder, der allerede er til stede på markedet og virksomheder, der ønsker at komme ind på markedet.

Branchefastsatte standarder, der på denne måde begrænser den tekniske udvikling, er som udgangspunkt i strid med konkurrencelovens § 6. Det vil fx være ulovligt, hvis en branchefor- ening fastsætter en standard og herefter lægger pres på udenforstående for at få dem til at undlade at markedsføre produkter, der ikke opfylder denne standard, eller hvis en

²²⁰ Jf. Kommissionens uformelle vejledning af 9. juli 2025 i sag AT.40976, *APM Terminals*.

²²¹ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 441-444.

brancheforening og dens medlemmer vedtager at udelukke nye teknologier fra en allerede eksisterende standard.²²²

Branchefastsatte standarder vil normalt ikke begrænse konkurrencen, forudsat at adgangen til deltagelsen i fastsættelsen af den pågældende standard er ubegrænset, at proceduren for vedtagelsen af standarden er gennemsigtig, at standarden ikke indeholder nogen forpligtelse til at opfylde standarden samt, at tredjeparter har adgang til standarden på rimelige betingelser og uden forskelsbehandling.²²³

I sidste ende vil det bero på en konkret vurdering, om en branchefastsat standard er konkurrencebegrænsende eller ej. Dette afhænger bl.a. af typen af standard, beslutningsprocessen for fastsættelsen af standarden, om standarden er frivillig, adgangen til standarden for tredjeparter og på karakteristika ved det pågældende marked, hvor standarden finder anvendelse.²²⁴

Eksempel: Ikke bevist at bredere restriktiv aftale, som bl.a. involverede branchefastsatte standarder, var ulovlig

TOR-anvisningerne var en frivillig branchestandard, der indeholdt tekniske beskrivelser for montering af tagpap samt tekniske specifikationer for tagpapprodukters egenskaber. TOR Godkendt var en frivillig mærke- og kontrolordning for producenter og leverandører af tagpap på det danske marked, som kunne anmode om at blive optaget i ordningen og mærke deres produkter "TOR Godkendt", hvis de opfyldte kriterierne i TOR-anvisningerne.

Konkurrencerådet vurderede, at fastsættelsen og anvendelsen af TOR-anvisningerne var en central del af en bredere restriktiv aftale, der havde til formål af afskærme det danske marked for tagpap og tagfolie for konkurrerende virksomheder og produkter samt begrænse produktudbuddet. Anvendelsen af TOR Godkendt var efter Konkurrencerådets vurdering bl.a. også en del af den bredere restriktive aftale.²²⁵

Konkurrenceankenævnet var enige med Konkurrencerådet i, at der ved fastsættelsen af TOR-anvisningerne og TOR Godkendt i et vist omfang havde været inddraget kommercielle hensyn. Konkurrenceankenævnet hjemviste dog sagen til fornyet behandling og afgørelse i Konkurrencerådet, fordi Konkurrencerådet, efter Konkurrenceankenævnets vurdering, ikke havde løftet bevisbyrden for, at der var tale om en bredere restriktiv aftale, der havde til formål at begrænse konkurrencen. Konkurrenceankenævnet lagde i sin vurdering bl.a. vægt på TOR-anvisningernes og TOR Godkendt kvalitetssikrende formål.²²⁶

I denne sag kunne Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen således ikke løfte bevisbyrden for, at der var tale om en overtrædelse, der havde til formål at begrænse konkurrence. Efter sagen blev hjemvist valgte styrelsen efter nærmere overvejelser ikke at forfølge sagen yderligere. TOR-anvisningerne og TOR Godkendt kan således ikke anses som ulovlige standarder.

²²² Jf. Kommissionens beslutning af 21. oktober 1998 i sag IV/35.691/E-4, *Rørkartel (præisolerede rør)*, betragtning 147, og Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 446.

²²³ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 451-454.

²²⁴ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 463 ff. Se også Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens artikel nr. 51 i artikelsen Velfungerende markeder fra september 2021, *Standards økonomiske virkning på konkurrencen*.

²²⁵ Jf. Konkurrencerådets afgørelse af 31. maj 2017, *Konkurrencebegrænsning på det danske marked for tagpap og tagfolie*.

²²⁶ Jf. Konkurrenceankenævnets kendelse af 12. september 2018 i sag KL-2-2017, KL-4-2017 og KL-5-2017, *Danske Tagpappabrikanters Brancheforening, Tagpappbranchens Oplysningsråd, Icopal Danmark og Nordic Waterproofing mod Konkurrencerådet*.

Hvis en branchefastsat standard er konkurrencebegrænsende, kan den alligevel være lovlig, hvis de positive virkninger af standarden opvejer de negative konkurrencebegrænsende virkninger. Det kræver, at standarden opfylder betingelserne i konkurrencelovens § 8. Der henvises uddybende til kapitel 2.2 for en beskrivelse af elementerne i vurderingen efter konkurrencelovens § 8.

Eksempel: Handlingsplan med krav til drift af virksomheder lovlig

Det Danske Fjerkræråd havde vedtaget en handlingsplan for at reducere forekomsten af salmonella i samtlige led af produktionen af konsumæg. Planen stillede krav til de enkelte virksomheder i forhold til indretning og drift og indeholdt kontrolmekanismer for at sikre, at aftalen blev overholdt. Konkurrencestyrelsen udtalte, at man ikke ville gribe ind over for planen. Styrelsen lagde vægt på, at handlingsplanen ikke indeholdt bestemmelser, der begrænsede adgangen til markedet. Bekæmpelsen af salmonella gjorde det nødvendigt at stille krav til indretning og drift af alle led i produktionskæden, og kravene blev anset for saglige. Endvidere rakte kontrolforanstaltningerne ikke videre end nødvendigt.²²⁷

Eksempel: Brancheaftale med krav om fælles procedurer var lovlig på grund af effektivitetsfordele

Telekommunikationsindustrien havde etableret en brancheaftale for teleoperatører, som medførte, at kunderne kunne medtage deres telefonnummer, hvis de skiftede teleselskab. Konkurrencestyrelsen fandt, at aftalen som udgangspunkt var i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler, fordi den forpligtede teleselskaberne til at anvende et specifikt selskab og dette selskabs procedurer ved overførsel af telefonnummer. Dette selskab, der var ejet af to af de største aktører på markedet, skulle endvidere stå for udvekslingen af de nødvendige data i forbindelse med overførslen af telefonnumre. Aftalen kunne imidlertid accepteres med henvisning til konkurrencelovens § 8, på grund af effektivitetshensyn. I praksis var der således betydelige tekniske problemer ved at gennemføre overførsel af numre uden en fælles platform, en fælles database og entydige procedurer herfor.²²⁸

Eksempel: Brancheaftale med krav til drift samt sanktioner lovlig

Nordjyllands Pelsdyravlerforening ønskede at gennemføre en aftale mellem medlemmerne (nordjyske minkavlere) og deres fodercentraler, der skulle bekæmpe den smitsomme mink-sygdom plasmacytose. Aftalerne indebar, at alle nordjyske farme, der blev ramt af smitte, kunne tvinges til at gennemføre en totalsanering. Minkavlere, der afslog at sanere deres farme, ville få stoppet leverancerne fra deres fodercentraler. En støttefond skulle kompensere minkavlere, som blev tvunget til at sanere deres farme. Støttefonden skulle finansieres ved en merpris på det foder, der blev solgt af fodercentralerne. Aftalen om en merpris på foder var i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovlig, men saneringsordningen opfyldte betingelserne i konkurrencelovens § 8. Samtidig var en eventuel leveringsstandsning ikke i strid med forbuddet mod misbrug af dominerende stilling²²⁹, fordi fodercentralernes begrundelse for at nægte at levere til minkavlere, der nægtede at sanere, måtte anses for objektiv, saglig og rimelig, bl.a. fordi der blev oprettet en støttefond.²³⁰ Ordningen

²²⁷ Jf. Konkurrencestyrelsens afgørelse refereret på rådsmødet 31. januar 2001, *Ikke indgrebs erklæring til salmonellahandlingsplan for konsumæg*.

²²⁸ Jf. Konkurrencestyrelsens afgørelse refereret på rådsmødet 30. januar 2008, *Engrospriserne på nummerportering sættes ned*.

²²⁹ Forbuddet mod misbrug af dominerende stilling findes i konkurrencelovens § 11 og TEUF artikel 102.

²³⁰ Jf. Konkurrencerådets afgørelse af 31. august 2005, *Udvidet bekæmpelse af plasmacytose i Nordjylland* opretholdt ved Konkurrenceankenævnets kendelse af 12. april 2006 i sag 2005-0003606, *Bent Skrubbeltrang mod Konkurrencerådet*.

blev senere modificeret, idet aftalen om merpris bortfaldt. I stedet udbetalte Dansk Pelsdyravlerforening en rimelig kompensation til saneringsramte minkavlere.²³¹

8.2.2 Branchefastsatte bæredygtighedsstandarder

Definition: Bæredygtighedsstandarder

Bæredygtighedsstandarder er en særlig kategori af standarder, som opstiller krav, som producenter, distributører, forhandlere m.v. skal opfylde i forhold til bæredygtigheds-parametre.

Bæredygtighed skal i en konkurrenceretlig sammenhæng forstås bredt og omfatter bl.a. håndtering af klimaændringer (fx gennem reduktion af drivhusgasemissioner), reduktion af forurening, begrænsning af anvendelsen af naturressourcer, sikring af menneskerettigheder, sikring af en indkomst, fremme af modstandsdygtig infrastruktur og innovation, reduktion af madspild, fremme af et skift til sunde og nærende fødevarer og sikring af dyrevelfærd.²³²

Bæredygtighedsstandarder har ligheder med andre branchefastsatte standarder. De har imidlertid også særlige karakteristika, herunder at vedtagelsen af en bæredygtighedsstandard ofte vil føre til indførelsen af et mærke, varemærke eller logo, hvor virksomheder skal overholde bestemte minimumskrav som betingelse for at anvende mærket m.v., at omkostningerne forbundet med at overholde en bæredygtighedsstandard kan være høje – særligt hvis det kræver ændringer i eksisterende produktions- og distributionsprocesser – hvilket kan føre til stigninger i prisen på de pågældende produkter, og at de ofte blot angiver et mål, der skal nås, uden at der stilles krav om at anvende en specifik teknologi eller produktionsmetode til at nå dette mål.²³³

Bæredygtighedsstandarder har ofte positive virkninger for konkurrencen, bl.a. fordi de kan bidrage til en bæredygtig udvikling ved at muliggøre udvikling af nye produkter eller mærker, øge kvaliteten af produkter, forbedre forsynings- eller distributionsvilkårene eller gøre forbrugerne i stand til at træffe købsbeslutninger på et velinformeret grundlag.²³⁴ Bæredygtighedsstandarder kan dog under visse omstændigheder begrænse konkurrencen. Det kan navnlig ske gennem priskoordinering, udelukkelse af alternative standarder og udelukkelse eller forskelsbehandling af visse konkurrenter.²³⁵

Bæredygtighedsstandarder, der omfatter prisfastsættelse, markeds- eller kundedeling eller produktions-, kvalitets- eller innovationsbegrænsninger, vil være konkurrencebegrænsende. Det vil fx være ulovligt, hvis en brancheorganisation vedtager, hvordan øgede omkostninger som følge af indførelsen af en bæredygtighedsstandard, kan væltes over på kunderne i form af højere priser, hvis en brancheorganisation fastsætter prisen på produkter omfattet af en bæredygtighedsstandard, eller hvis en brancheorganisation vedtager at begrænse den teknologiske udvikling

²³¹ Jf. Konkurrencestyrelsens vejledende udtalelse af 19. december 2013, *Vejledende udtalelse om Nordjyllands Pelsdyravlerforenings aftale-kompleks for bekæmpelse af plasmacytose*.

²³² Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 517.

²³³ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 540-544.

²³⁴ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 545.

²³⁵ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 546.

til de minimumsstandarde for bæredygtighed, der følger af lovgivningen, frem for at samarbejde om at nå mere ambitiøse miljømål.²³⁶

Eksempel: Ulovligt at begrænse den teknologiske udvikling til lovpligtige minimumsstandarde for bæredygtighed

En række bilproducenter havde udvekslet kommercielt følsomme oplysninger om størrelsen på deres AdBlue-tanke, genopfyldningsintervaller (antal km. før AdBlue-tanken skal genopfyldes med AdBlue-væske) og gennemsnitlig AdBlue-forbrug. Ad-Blue er en væske, der hjælper med at reducere udledningen af skadelige Nox-partikler fra dieselmotorer. Derudover havde bilproducenterne over for hinanden kommunikeret deres intention om ikke at begrænse udledningen af Nox-partikler yderligere, end hvad lovgivningen foreskrev, på trods af, at de vidste, at det var teknisk muligt. Dette var i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovligt, idet det begrænsede konkurrencen i forhold til produktkarakteristika og dermed den tekniske udvikling og forbrugernes valgmuligheder.²³⁷

Bæredygtighedsstandarde, der opfylder den såkaldte ”bløde legalitetsformodning”, som Kommissionen har opstillet, vil sandsynligvis ikke begrænse konkurrencen, jf. boks 8.1 nedenfor.

**Boks 8.1
Blød legalitetsformodning**

Betingelserne for at opfylde den ”bløde legalitetsformodning” er, at:

- » Proceduren for udviklingen af standarden skal være gennemsigtig, og alle interesserede konkurrenter skal have haft mulighed for at deltage i udvælgelsesprocessen
- » Der må ikke være nogen forpligtelse til at opfylde standarden
- » De deltagende virksomheder skal fortsat frit kunne anvende højere bæredygtighedsstandarde
- » Der må ikke udveksles kommercielt følsomme oplysninger, som ikke er objektivt nødvendige og forholdsmæssige
- » Der skal være effektiv og ikke-diskriminerende adgang til resultatet af standardiseringsprocessen, og
- » Mindst én af følgende betingelser skal være opfyldt: i) Standarden må ikke føre til en væsentlig prisstigning eller forringelse af produktkvalitet, og/eller ii) de deltagende virksomheders markedsandel må ikke overstige 20 pct. på noget relevant marked, der er berørt af standarden.²³⁸

Eksempel: Bæredygtighedsstandard der opfylder den bløde legalitetsformodning

Størrelsen på æsker med morgenmadsprodukter er over tid blevet større – ikke på grund af øget indhold, men alene for at gøre dem mere attraktive over for forbrugerne. Alle producenter af morgenmadsprodukter har fulgt strategien om at gøre størrelsen på æskerne med morgenmadsprodukter større, hvilket har ført til en forøgelse på ca. 15 pct. af det emballagemateriale, der anvendes til morgenmadsprodukter.

En brancheforening vil gerne gøre op med denne udvikling og vedtager derfor en emballagestandard, der skal begrænse overskydende emballagemateriale til højest tre pct. Dette har betydet et fald i producenterne omkostninger på ca. ti pct., hvilket har ført til

²³⁶ Jf. Kommissionens beslutning af 8. juli 2021 i sag AT.40178, *Car Emissions*, og Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 547-548.

²³⁷ Jf. Kommissionens beslutning af 8. juli 2021 i sag AT.40178, *Car Emissions*.

²³⁸ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 549.

et fald på ca. 0,5 pct. i engrosprisen og et fald på 0-0,5 pct. i detailprisen for morgenmadsprodukter.

Bæredygtighedsstandarden er blevet til på en gennemsigtig måde, alle producenter af morgenmadsprodukter har mulighed for at anvende standarden uden dog at være forpligtet hertil, der udveksles ingen kommercielt følsomme oplysninger, producenterne kan frit vælge at reducere deres emballage yderligere, og standarden har en meget begrænset og endda nedadgående virkning på prisen på morgenmadsprodukter og påvirker ikke i øvrigt væsentlige konkurrenceparametre. Vedtagelsen af bæredygtighedsstandarden opfylder derfor den bløde legalitetsformodning, og det er som følge heraf usandsynligt, at den vil medføre mærkbare negative virkninger for konkurrencen.²³⁹

Der gælder ikke en formodning for, at standarder, der ikke opfylder den bløde legalitetsformodning, er konkurrencebegrænsende.²⁴⁰ Dette beror på en konkret vurdering, herunder om der er konkurrence fra alternative bæredygtighedsmærker eller -standarde, og/eller fra produkter, der fremstilles og distribueres uden for bæredygtighedsmærket eller -standarden.²⁴¹

Hvis en bæredygtighedsstandard er konkurrencebegrænsende, kan den alligevel være lovlig, hvis de positive virkninger af bæredygtighedsstandarden opvejer de negative konkurrencebegrænsende virkninger heraf. Det kræver, at bæredygtighedsstandarden opfylder betingelserne i konkurrencelovens § 8. Der henvises uddybende til kapitel 2.2 for en beskrivelse af elementerne i vurderingen efter konkurrencelovens § 8.

For vejledning om bæredygtighedsaftaler, herunder bæredygtighedsstandarde, henvises der i øvrigt til kapitel 9 i Kommissionens horisontale retningslinjer.²⁴²

²³⁹ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 599.

²⁴⁰ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 552.

²⁴¹ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 554-555.

²⁴² Se også Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens artikel nr. 80 i artikelserien Velfungerende markeder fra januar 2025, *Samarbejde om bæredygtighed mellem konkurrerende virksomheder*, som kan findes på styrelsens hjemmeside.

Kapitel 9

Møder i udvalg, arbejdsgrupper, sektorer m.v.

Kapitlet fremhæver, hvilke forhold brancheforeninger og medlemmerne skal være opmærksomme på, når de mødes. Fokus er rettet mod de konkurrenceretlige problemer, som brancheforeningers og medlemmers møder i udvalg, arbejdsgrupper m.v. kan give anledning til.

En stor del af arbejdet i brancheforeninger foregår i forskellige udvalg, arbejdsgrupper, erfa-grupper, besluttende organer eller lignende. Disse udvalg m.v. kan være organiseret på mange forskellige måder.

På sådanne møder kan der både være repræsentanter fra konkurrerende virksomheder på samme produktions- eller omsætningstrin og repræsentanter fra virksomheder på forskellige trin i produktions- eller omsætningskæden. Brancheforeninger skal generelt være meget påpasselige med, hvilke oplysninger der udveksles på møder i brancheforeningens regi eller på møder med fx offentlige myndigheder, når der er konkurrerende virksomheder til stede. Det samme gælder medlemmerne. Medlemmerne er ofte konkurrenter og skal derfor også altid udvise forsigtighed, når de mødes og diskuterer forretningsrelaterede spørgsmål.

Uanset i hvilket regi brancheforeningen og medlemmerne befinder sig, er der visse former for kommunikation, de skal afholde sig fra. Det omfatter fx konkurrencebegrænsende udmeldinger, som beskrevet i kapitel 3 og 5, samt konkurrencebegrænsende udveksling af oplysninger, som beskrevet i kapitel 6.

Brancheforeninger og deres medlemmer kan lovligt afholde møder for at drøfte faglige forhold, herunder den markeds-mæssige situation, når det sker på et helt overordnet plan. Det er også lovligt at drøfte ny faglig viden, ny lovgivning og lignende, og at have generelle drøftelser om forhold, der ikke er konkurrenceparametre – fx retningslinjer for overordnet etisk eller samfundsmæssig adfærd.

Eksempel: Lovlige drøftelser om lovgivning samt juridisk fortolkning

Det vil som udgangspunkt være lovligt for en brancheforening og dens medlemmer at drøfte rækkevidden af ny lovgivning, herunder de praktiske muligheder for at efterkomme specifikke krav i lovgivningen. Det vil som udgangspunkt også være lovligt at drøfte den juridiske fortolkning af fx myndighedsafgørelser og domme, og i den forbindelse afklare reelle fortolkningsmæssige tvivlsspørgsmål. Det er dog en forudsætning, at drøftelserne ikke kommer til at påvirke konkurrenceparametre, der ellers ville være resultatet af effektiv konkurrence. Drøftelserne må derfor ikke på nogen måde afsløre, hvilken adfærd deltagerne vil udvise i forhold til konkurrenceparametre, der er væsentlige på det konkrete marked.²⁴³

²⁴³ Konstrueret eksempel. Se endvidere kapitel 3.5 om lovgivning.

Eksempel: Informationsudveksling i forbindelse med lobbyarbejde

En brancheforening og dens medlemmer har udtrykt bekymring for, at deres produkter kan være underlagt stadigt skærpede miljøregler. I forbindelse med brancheforeningens lobbyarbejde mødes brancheforeningen og dens medlemmer regelmæssigt og udveksler synspunkter. For at nå frem til en fælles holdning vedrørende fremtidige lovgivningsforslag, udveksler medlemmerne i regi af brancheforeningen visse oplysninger om deres produkters miljøegenskaber. Så længe der er tale om historiske oplysninger, som ikke giver medlemmerne mulighed for at få kendskab til hinandens planlagte markedsstrategier, vil informationsudvekslingen ikke være i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler. Hvis medlemmerne derimod udveksler oplysninger om udviklingen af nuværende eller fremtidige produkter, eller afslører hvordan de vil reagere på hinandens adfærd, er der en risiko for, at udvekslingen af sådanne oplysninger kan påvirke deres adfærd på markedet. Udvekslingen kan fx få medlemmerne til at nå frem til en fælles forståelse om ikke at markedsføre produkter, der er mere miljøvenlige end påkrævet ved lov. Det vil være i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovligt, idet det vil begrænse konkurrencen i forhold til produkternes egenskaber og forbrugernes valgmuligheder.²⁴⁴

Eksempel: Ulovlige drøftelser på generalforsamling og i udvalg

En hollandsk sammenslutning for lagerførende grossister (FEG) havde med deltagelse af sammenslutningens største medlem (TU) begrænset medlemmernes frihed til selv at fastsætte deres salgspriser. FEG havde fungeret som medlemmernes forum for drøftelser af priser og rabatter. Der fandt bl.a. regelmæssige drøftelser sted mellem FEG-medlemmer om priser og rabatter, oftest inden for rammerne af FEG's ordinære generalforsamlinger, regionale FEG-møder eller på møder i FEG's produktudvalg. Punkter på dagsordenen var bl.a. fastsættelsen af procentsatser for rabatter, overholdelsen af FEG's vejledende priser, klager over medlemmer, der ikke overholdt rabatterne, samt initiativer til udarbejdelse af ensartede regler for ydelse af rabatter. Kommissionen fandt, at dette var i strid med forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler og dermed ulovligt.²⁴⁵

Eksempel: Indskærpelse over for brancheforening om ikke at vedtage retningslinjer eller iværksætte andre tiltag, der kan virke normerende

Medlemmerne af en brancheforening havde på en række møder drøftet at indføre et forbud i brancheforeningens aftalegrundlag mod, at medlemmerne anvendte "no-cure no-pay" (dvs. et aftalevilkår om, at der ikke skal betales for en ydelse, medmindre et bestemt resultat opnås). Brancheforeningen oplyste over for Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, at brancheforeningen undlod at indføre forbuddet mod no-cure no-pay i deres aftalegrundlag, efter at brancheforeningen havde fået ekstern juridisk bistand. Styrelsen indskærpede dog over for brancheforeningen, at hvis en brancheforening vedtager retningslinjer eller iværksætter andre tiltag, som normerer de enkelte medlemmers forretningsbetingelser om, hvornår et medlem må give rabat eller helt undlade at kræve betaling, kan det udgøre en overtrædelse af forbuddet mod

²⁴⁴ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 415.

²⁴⁵ Jf. Kommissionens beslutning af 26. oktober 1999 i sag IV/33.884, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied og Technische Unie (FEG og TU)*, opretholdt af Retten og Domstolen, jf. Domstolens dom af 21. september 2006 i sagerne C-105/04, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied mod Kommissionen*, og C-113/04, *Technische Unie mod Kommissionen*.

konkurrencebegrænsende aftaler og dermed være ulovligt, idet det til enhver tid skal være op til det enkelte medlem, hvilken pris medlemmet vil opkræve hos sine kunder.²⁴⁶

Både brancheforeningen og medlemsvirksomhederne skal være opmærksomme på ikke at bringe sig i en situation, som kan anses for deltagelse i konkurrencebegrænsende aktiviteter i strid med konkurrencelovens § 6. Som anført i kapitel 2.4 bør repræsentanter fra brancheforeningen og medlemsvirksomhederne sige klart og tydeligt fra og eventuelt indberette det til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, hvis der på et møde fx bliver udvekslet oplysninger om konkurrenceparametre eller oplysninger om, hvordan bestemte medlemmer agerer eller har tænkt sig at agere på markedet i forhold til konkurrenceparametre. I sådanne situationer bør de enkelte mødedeltagere derfor straks og udtrykkeligt gøre opmærksom på, at de pågældende forhold ikke må drøftes, tage klart afstand fra det passerede og forlade mødet i kombination med, at virksomhedens position (virksomhedens afstandtagen til det passerede) bliver ført til referat.²⁴⁷ I modsat fald risikerer brancheforeningen eller medlemsvirksomheden at blive anset som deltager i en konkurrencebegrænsende aftale i strid med konkurrencelovens § 6.²⁴⁸

Det anbefales som følge heraf, at der i forbindelse med møder i brancheforenings regi konsekvent udarbejdes klare og præcise dagsordener, der følges, samt at der udarbejdes fyldestgørende referater, der gengiver, hvad der er blevet drøftet på møderne. Det anbefales yderligere, at brancheforeningen har en generel politik for "god konkurrenceretlig adfærd" (et compliance-program), som gør det klart for brancheforeningens ansatte og medlemmer, hvad der er henholdsvis ikke er acceptabel adfærd på møder og ved andre sammenkomster. Brancheforeningen bør altid gøre nye medlemmer bekendt med brancheforeningens compliance-program, ligesom det er en god idé løbende at genopfriske dette over for medlemmerne.

Boks 9.1 nedenfor indeholder huskereglene til, når brancheforeninger og deres medlemmer deltager i møder i udvalg, arbejdsgrupper m.v.

Boks 9.1
Huskeregler for møder i
udvalg, arbejdsgrupper
m.v. for brancheforenin-
ger og deres medlem-
mer²⁴⁹

- » Lav dagsorden for møderne – og følg den
- » Drøft aldrig emner vedrørende konkurrenceparametre og gør inden mødet starter medlemmerne opmærksomme på konkurrencereglerne, og at drøftelser om konkurrenceparametre ikke må finde sted
- » Tag klart afstand, hvis der drøftes forhold, der kan være i strid med konkurrencereglerne
- » Få afstandtagen ført til referat og afbryd eller forlad mødet
- » Udarbejd og rundsend fyldestgørende referater efter møder

²⁴⁶ Jf. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens indskærpelse af 10. december 2020, *Indskærpelse om ikke at fastsætte handelsbetingelser for branchemedlemmer*. Sagen blev lukket med henvisning til konkurrencelovens § 15, stk. 1, 3. pkt., på baggrund af en afvejning af ressourcer og effekt.

²⁴⁷ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 410.

²⁴⁸ Jf. Domstolens dom af 21. januar 2016 i sag C-74/14, *Eturas m.fl.*, præmis 28 og den heri nævnte retspraksis.

²⁴⁹ Jf. Kommissionens horisontale retningslinjer, punkt 409-410.

Kapitel 10

Kontakt Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen

På Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens hjemmeside findes yderligere information og generelle vejledninger om konkurrencereglerne samt afgørelser fra Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, Konkurrencerådet, Konkurrenceankenævnet og domstolene.

Det er også muligt at finde kontaktoplysninger på medarbejdere i styrelsens forskellige branchecentre, som bl.a. behandler klager over mulige overtrædelser af konkurrencereglerne og yder uformel vejledning om lovligheden af påtænkte tiltag.

På styrelsens hjemmeside er det endvidere muligt at finde kontaktoplysninger på de medarbejdere i styrelsen, der har ansvaret for leniency-programmet, som giver mulighed for – under visse betingelser – at undgå bøder eller fængselsstraf eller få nedsat sanktionen, hvis man har deltaget i et kartel.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen

Adresse:	Carl Jacobsens Vej 35 2500 Valby
Telefon	41 71 50 00
Hjemmeside	www.kfst.dk
E-mail	kfst@kfst.dk

Afgørelsesregister

Danske domme

- » Højesterets dom af 30. august 2010 i sag 319/2009, *Dansk Juletræsdyrkerforening* (U.2010.2980H)
- » Højesterets dom af 30. august 2010 i sag 320/2009, *Danske Busvognmænd* (U.2010.2986/1H)
- » Østre Landsrets dom af 3. september 2009 i sag S-971-09, *Danske Busvognmænd*
- » Sø- og Handelsrettens dom af 6. maj 2024 i sag BS-30782/2021-SHR, *Alex Kaufmann mod Konkurrencerådet*
- » Sø- og Handelsrettens dom af 6. maj 2024 i sag BS-30903/2021-SHR, *HUGO BOSS Nordic mod Konkurrencerådet*
- » Københavns Byrets dom af 28. februar 2005 i sag 38.13554/04, *DAG Dansk Autogenbrug*
- » Retten i Horsens dom af 4. oktober 2007 i sag SS 785/2007, *Danske Kroer & Hoteller*
- » Københavns Byrets dom af 1. april 2009 i sag SS 2-1923/2008, *Danske Busvognmænd*
- » Retten i Koldings dom af 6. september 2011 i sag 1-4944/2010, *Dansk Kartoffelproducentforening*

Kendelser fra Konkurrenceankenævnet

- » Konkurrenceankenævnets kendelse af 18. marts 1999, *Foreningen af Grossister i Værktøj og Værktøjsmaskiner ctr. Konkurrencerådet*
- » Konkurrenceankenævnets kendelse af 17. juli 2002 i sag 01-135.163, *Glimsterlauget i Danmark og Dansk Glasforsikring mod Konkurrencerådet*
- » Konkurrenceankenævnets kendelse af 12. april 2006 i sag 2005-0003606, *Bent Skrubbeltrang mod Konkurrencerådet*
- » Konkurrenceankenævnets kendelse af 26. november 2009 i sag 2009-0018991, *International Transport Danmark mod Konkurrencerådet*
- » Konkurrenceankenævnets kendelse af 30. november 2009 i sag 2009-0018524, *Dansk Transport og Logistik mod Konkurrencerådet*
- » Konkurrenceankenævnets kendelse af 9. december 2013 i sag KL-3-2013, *Den Danske Dyrælgeforening mod Konkurrencerådet*
- » Konkurrenceankenævnets kendelse af 21. oktober 2014 i sag KL-2-2014, *Centralforeningen af Autoreparatører i Danmark mod Konkurrencerådet*
- » Konkurrenceankenævnets kendelse af 12. september 2018 i sag KL-2-2017, KL-4-2017 og KL-5-2017, *Danske Tagpapfabrikanter Brancheforening, Tagpapbranchens Oplysningsråd, Icopal Danmark og Nordic Waterproofing mod Konkurrencerådet*

Afgørelser fra Konkurrencerådet og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen

- » Konkurrencerådets afgørelse af 29. marts 2000, *BYG's kalkulationsvejledning til brug for beregning af mesterpriser*
 - » Konkurrencerådets afgørelse af 30. januar 2002, *Dansk Skovforenings Prisprognoser*
 - » Konkurrencerådets afgørelse af 29. oktober 2003, *Anmeldelse af brancheaftale om prisberegningsprincipper for lejebetaling for fællesudnyttelse af master til radiokommunikationsformål, der er under 50 meter*
 - » Konkurrencerådets afgørelse af 17. december 2003, *Pladsen til Kassen*
 - » Konkurrencerådets afgørelse af 25. maj 2005, *DSK' koordinerende adfærd – undersøgelse af dankortgebyret*
 - » Konkurrencerådets afgørelse af 31. august 2005, *Udvidet bekæmpelse af plasmacytose i Nordjylland*
-

-
- » Konkurrencerådets afgørelse af 26. oktober 2005, *Praktiserende Dyrlægers Arbejdsgiverfor- enings vedtægter*
 - » Konkurrencerådets afgørelse af 29. marts 2006, *Håndværkerrådets orientering om auto- værkstedernes procentvise omkostningsstigning*
 - » Konkurrencerådets afgørelse af 29. november 2006, *Danhostels maksimalprissystem*
 - » Konkurrencerådets afgørelse af 25. november 2009, *Informationsudveksling i branchefor- eningen Dansk Skovforenings Handelsudvalg*
 - » Konkurrencerådets afgørelse af 25. november 2009, *Brancheforeningen for Vask og Tekstil- udlejnings udsendelse af omkostningsindeks for industrielle vaskerier*
 - » Konkurrencerådets afgørelse af 22. december 2010, *Brancheforeningen Danske Bedemænds etiske regler*
 - » Konkurrencerådets afgørelse af 20. februar 2013, *Foreningen Danske Revisorers kollegiale regler*
 - » Konkurrencerådets afgørelse af 28. september 2016, *Horestas vidensbank*
 - » Konkurrencerådets afgørelse af 31. maj 2017, *Konkurrencebegrænsning på det danske mar- ked for tagpap og tagfolie*
 - » Konkurrencerådets afgørelse af 23. februar 2023, *Kollektiv boykot af Bilbasen i Peugeot For- handler Foreningen*
 - » Konkurrencestyrelsens afgørelse refereret på rådsmødet 31. januar 2001, *Ikke indgrebs er- klæring til salmonellahandlingsplan for konsumæg*
 - » Konkurrencestyrelsens afgørelse refereret på rådsmødet den 19. december 2001, *Byg Data A/S' Malerkalkulationsprogram*
 - » Konkurrencestyrelsens afgørelse refereret på rådsmødet 26. maj 2004, *Dansk Psykolog For- enings vejledende minimumstakster*
 - » Konkurrencestyrelsens afgørelse af 26. maj 2005, *DHS koordinerende adfærd – undersøgelse af dankortgebyret*
 - » Konkurrencestyrelsens afgørelse offentliggjort 27. marts 2006, *DK-Camps anvendelse af ho- rizontal prisaftale*
 - » Konkurrencestyrelsens afgørelse refereret på rådsmødet 30. januar 2008, *Engrospriserne på nummerportering sættes ned*

Bødeforelæg

- » International Transport Danmarks vedtagelse af bødeforelæg af 27. august 2010 i sag SØK- 91250-00001-10
- » Danske Bedemænds vedtagelse af bødeforelæg af 27. maj 2011 i sag 4/0120-0202-0093
- » Danske Selvstændige Ejendomsmæglers og en ledende medarbejders vedtagelse af bøde- forelæg af 2. februar 2016 i sag SØK-91250-00002-12
- » Peugeot Forhandler Foreningens vedtagelse af bødeforelæg af 20. april 2022 i sag SØK- 91250-00001-19

Domme fra EU-Domstolen

- » Domstolens dom af 14. juli 1972 i sag 48/69, *Imperial Chemical Industries (ICI)*
 - » Domstolens dom af 17. oktober 1972 i sag 8/72, *Vereeniging van Cementhandelaren mod Kommissionen*
 - » Domstolens dom af 27. januar 1987 i sag 45/85, *Verband der Sachversicherer / Kommissio- nen*
 - » Domstolens dom af 11. juli 1989 i sag 246/86, *Belasco m.fl. mod Kommissionen*
 - » Domstolens dom af 28. maj 1998 i sag C-7/95 P, *Deere mod Kommissionen*
 - » Domstolens dom af 8. juli 1999 i sag C-49/92, *Kommissionen mod Anic Partecipazioni*
 - » Domstolens dom af 8. juli 1999 i sag C-199/92 P, *Hüls mod Kommissionen*
 - » Domstolens dom af 7. januar 2004 i de forenede sager C-204/00 P m.fl., *Aalborg Portland m.fl. mod Kommissionen*
 - » Domstolens dom af 21. september 2006 i sag C-105/04, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied mod Kommissionen*
 - » Domstolens dom af 21. september 2006 i sag C-113/04, *Technische Unie mod Kommissionen*
-

-
- » Domstolens dom af 23. november 2006 i sag C-238/05, *Asnef-Equifax og Administración del Estado*
 - » Domstolens dom af 20. november 2008 i sag C-209/07, *Beef Industry Development Society og Barry Brothers*
 - » Domstolens dom af 4. juni 2009 i sag C-8/08, *T-Mobile Netherlands m.fl.*
 - » Domstolens dom af 14. oktober 2010 i sag C-280/08, *Deutsche Telekom mod Kommissionen*
 - » Domstolens dom af 11. september 2014 i sag C-67/13 P, *CB mod Kommissionen*
 - » Domstolens dom af 11. september 2014 i sag C-382/12 P, *MasterCard m.fl. mod Kommissionen*
 - » Domstolens dom af 19. marts 2015 i sag C-286/13 P, *Dole Food og Dole Fresh Fruit Europe mod Kommissionen*
 - » Domstolens dom af 16. juli 2015 i sag C-172/14, *ING Pensii*
 - » Domstolens dom af 20. januar 2016 i sag C-373/14 P, *Toshiba Corporation mod Kommissionen*
 - » Domstolens dom af 21. januar 2016 i sag C-74/14, *Eturas m.fl.*
 - » Domstolens dom af 21. juli 2016 i sag C-542/14, *VM Remonts m.fl.*
 - » Domstolens dom af 27. april 2017 i sag C-469/15 P, *FSL m.fl. mod Kommissionen*
 - » Domstolens dom af 30. januar 2020 i sag C-307/18, *Generics (UK) Ltd m.fl.*
 - » Domstolens dom af 2. april 2020 i sag C-228/18, *Budapest Bank m.fl.*
 - » Domstolens dom af 18. november 2021 i sag C-306/20, *Visma Enterprise*
 - » Domstolens dom af 12. januar 2023 i sag C-883/19 P, *HSBC Holdings m.fl. mod Kommissionen*
 - » Domstolens dom af 27. juni 2024 i sag C-176/19 P, *Kommissionen mod Servier m.fl.*
 - » Domstolens dom af 29. juli 2024 i sag C-298/22, *Banco BPN mod BIC Português m.fl.*

Generaladvokatens forslag til afgørelse

- » Generaladvokatens forslag til afgørelse af 5. oktober 2023 i sag C-298/22, *Banco BPN/BIC Português m.fl.*
- » Generaladvokatens forslag til afgørelse af 15. maj 2025 i sag C-133/24

Domme fra Retten

- » Rettens dom af 27. oktober 1994 i sag T-35/92, *Deere mod Kommissionen*
 - » Rettens dom af 14. maj 1998 i sag T-334/94, *Sarrió mod Kommissionen*
 - » Rettens dom af 30. marts 2000 i sag T-513/93, *Consiglio Nazionale degli Spedizionieri Doganali mod Kommissionen*
 - » Rettens dom af 5. april 2001 i sag T-16/98, *Wirtschaftsvereinigung Stahl m.fl. mod Kommissionen*
 - » Rettens dom af 12. juli 2001 i de forenede sager T-202/98 m.fl., *Tate & Lyle m.fl. mod Kommissionen*
 - » Rettens dom af 13. december 2006 i de forenede sager T-217/03 og T-245/03, *FNCBV m.fl. mod Kommissionen*
 - » Rettens dom af 8. juli 2008 i sag T-53/03, *BPB mod Kommissionen*
 - » Rettens dom af 16. juni 2011 i sag T-186/06, *Solvay mod Kommissionen*
 - » Rettens dom af 14. marts 2013 i sag T-587/08, *Fresh Del Monte Produce mod Kommissionen*
 - » Rettens dom af 9. september 2015 i sag T-84/13, *Samsung SDI m.fl. mod Kommissionen*
 - » Rettens dom af 15. december 2016 i sag T-762/14, *Philips og Philips France mod Kommissionen*
 - » Rettens dom af 12. december 2018 i sag T-684/14, *Krka mod Kommissionen*
 - » Rettens dom af 12. juli 2019 i sag T-762/15, *Sony og Sony Electronics mod Kommissionen*
 - » Rettens dom af 7. november 2019 i sag T-240/17, *Campine og Campine Recycling mod Kommissionen*
 - » Rettens dom af 8. juli 2020 i sag T-758/14 RENV, *Infineon Technologies mod Kommissionen*
 - » Rettens dom af 5. oktober 2020 i sag T-249/17, *Casino, Guichard-Perrachon og AMC mod Kommissionen*
-

Beslutninger fra EU-Kommissionen

- » Kommissionens beslutning af 15. juli 1975 i sag IV/27 000, *IFTRA-regler for producenter af ubearbejdet aluminium*
 - » Kommissionens beslutning af 8. februar 1980 i sag 80/257/ECSC, *Stål fra forhandlerlagre*
 - » Kommissionens beslutning af 17. februar 1992 i sag IV/31370 og 31.446, *U.K. Agricultural Tractor Registration Exchange*
 - » Kommissionens beslutning af 5. juni 1996 i sag IV/34.983, *Fenex*
 - » Kommissionens beslutning af 26. november 1997 i sag IV/36.069, *Wirtschaftsvereinigung Stahl*
 - » Kommissionens beslutning af 21. oktober 1998 i sag IV/35.691/E-4, *Rørkartel (præisole-rede rør)*
 - » Kommissionens beslutning af 26. oktober 1999 i sag IV/33.884, *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied og Technische Unie (FEG og TU)*
 - » Kommissionens beslutning af 24. juni 2004 i sag COMP/38.549, *Belgiske Arkitekter*
 - » Kommissionens beslutning af 3. maj 2006 i sag COMP/F/38.620, *Hydrogenperoxid og perborat*
 - » Kommissionens beslutning af 15. oktober 2008 i sag COMP/39.188, *Bananer*
 - » Kommissionens beslutning af 8. juli 2021 i sag AT.40178, *Car Emissions*
 - » Kommissionens beslutning af 30. juni 2022 i sag AT.40511, *Insurance Ireland*
 - » Kommissionens beslutning af 2. juni 2025 i sag AT.40795, *Food Delivery Services*
-